

KUJAWSKO-POMORSKI
PRZEGŁĄD OŚWIATOWY

UczMy

ISSN 2300-830X

III - IV 2014

Nr 2(4)

DZIECKO MŁODSZE

**AKREDYTOWANA WOJEWÓDZKA PLACÓWKA DOSKONALENIA
KUJAWSKO-POMORSKIE CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI
WE WŁOCŁAWKU**

ul. Nowomiejska 15A, 87-800 Włocławek
tel. 54 231 33 42; e-mail: kpcen@cen.info.pl; www.cen.org.pl

Szanowni Państwo!

Zapraszamy do korzystania z naszej oferty, skierowanej do osób zainteresowanych i zajmujących się sprawami oświaty, w tym w szczególności do dyrektorów szkół/placówek oraz nauczycieli i wychowawców.

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku jest publiczną placówką doskonalenia nauczycieli, wspomaga społeczności szkolne zgodnie z ich potrzebami, a także tworzy warunki do rozwoju pasji poznawczej wśród nauczycieli.

Doskonalenie kadry pedagogicznej i kierowniczej szkół/placówek realizuje w celu:

- podnoszenia efektywności kształcenia w szkołach, szczególnie w zakresie nauczania języków obcych i przedmiotów matematyczno-przyrodniczych oraz kształcenia zawodowego
- wspierania systemu kształcenia zawodowego ze szczególnym uwzględnieniem wyrabiania umiejętności przygotowania uczniów do rynku pracy
- doskonalenia umiejętności diagnozowania potrzeb szkoły/placówki oraz ustalenia sposobów działania prowadzących do ich zaspokojenia
- planowania form wspomagania i ich realizacji oraz wspólnej oceny efektów i opracowania wniosków.

Bardzo dobrze wykwalifikowana kadra pedagogiczna zapewni Państwu wysoką jakość szkoleń, kursów, warsztatów i innych form doskonalenia.

Serdecznie zapraszam
Dyrektor KPCEN we Włocławku

Gracyna Trzyska

Redaktorzy:

Magdalena Brewczyńska
KPCEN we Włocławku

Danuta Potręć
KPCEN w Toruniu

Anna Rupinińska
KPCEN w Bydgoszczy

Zespół redakcyjny:

Aneta Gabryelczyk
Ewa Kondrat
Małgorzata Kowalczyk-Przybytek
Ilona Zduńczuk
Tadeusz Wański
(projekt okładki)

Korekta:

Jadwiga Czub-Rojewska

Opracowanie graficzne i skład:

Hanna Wiśniewska

Wydanie cyfrowe:

Magdalena Brewczyńska

Przyjmowanie materiałów:

e-mail: m.brewczynska@cen.info.pl
e-mail: Danuta.Potrtec@kpcen-torun.edu.pl
e-mail: anna.rupinska@cen.bydgoszcz.pl

Wydawca:

Kujawsko-Pomorskie Centrum
Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy
Kujawsko-Pomorskie Centrum
Edukacji Nauczycieli w Toruniu
Kujawsko-Pomorskie Centrum
Edukacji Nauczycieli we Włocławku

Skład i druk:

Kujawsko-Pomorskie Centrum
Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy
ul. Jagiellońska 9, 85-067 Bydgoszcz

*Redakcja zastrzega sobie prawo
adiustowania i skracania tekstów
oraz niezwracania materiałów*

Zdjęcie na okładce:

Dzieci z Przedszkola Miejskiego nr 5 w Toruniu,
biorące udział w gali podsumowującej obchody
Roku Tuwima, która odbyła się 10.12.2013 r.
w Wyższej Szkole Filologii Hebrajskiej
w Toruniu

DZIECKO MŁODSZE

Izabela Kaszubska-Tomaszewska	
<i>Sześciolatek idzie do szkoły – zalecane warunki i sposoby realizacji podstawy programowej</i>	5
Anna Zięba	
<i>Dlaczego przedszkole?</i>	8
Barabra Szczepkowska, Krystyna Karpińska	
<i>Zespół Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej</i>	10
Danuta Sadowska, Magdalena Pastwa, Jolanta Piętowska	
<i>Mamo, tato pobawmy się razem w naszym przedszkolu!</i>	11
Joanna Gonstal	
<i>Grupa integracyjna w przedszkolu</i>	12
Dorota Lewandowska	
<i>Dziecko z autyzmem w przedszkolu</i>	14
Ewa Małachowska	
<i>Bajka logopedyczna i nie tylko</i>	16
Wiesława Kuban	
<i>Zippi pomaga dzieciom</i>	18
Jolanta Piętowska, Sabina Fischer-Kotowska, Maria Żukierska, Jarosław Piętowski, Anna Herling	
<i>Polska literatura w Düren</i>	20
Maria Dybalska	
<i>Metody kształcenia pojęć przyrodniczych w przedszkolu</i>	21

OBLICZA EDUKACJI

<i>Klucz do uczenia otwiera wszystkie drzwi</i>	23
Jarosław Przybył	
<i>Zostaną małymi naukowcami?</i>	25
Jarosław Przybył	
<i>Gimnazjaliści zgłaszajcie się</i>	26
Zofia Spalińska	
<i>Gala podsumowująca I edycję projektu Toruński Urząd dla Młodzieży</i>	28
Aneta Gabryelczyk	
<i>Konkurs Interpretacji Teatralnej dla Najmłodszych</i>	29
Danuta Potręć	
<i>Rok Tuwima podsumowany</i>	31
Małgorzata Gabryelska, Krystyna Ziółkowska	
<i>Chodź wszak o to, aby język giętki powiedział wszystko, co pomyśli głowa...</i>	32
Jerzy Ślot	
<i>III konkurs wiedzy technicznej dla uczniów szkół gimnazjalnych Miasta Torunia</i>	34
Marcin Centkowski	
<i>Nauka przez zabawę. Edukacja praktyczna w Młynie Wiedzy</i>	36
Iwona Rostankowska	
<i>Nowa formuła egzaminu maturalnego z języka polskiego</i>	37
Anna Stempka	
<i>Co będzie sprawdzać ustna matura z języka polskiego w roku 2015?</i>	41

Z PRAKTYKI NAUCZYCIELA

Irena Kaczmarowska, Izabela Kaszubska-Tomaszewska	
<i>Moje dziecko idzie do szkoły</i>	42
Anna Kluska	
<i>Podróż przez cztery pory roku – zabawy przygotowujące do nauki czytania i pisanie</i>	43
Anna Kluska	
<i>Bawimy się wesoło i szukamy powietrza dookoła</i>	45
Tatiana Zielińska, Kamila Lipińska, Katarzyna Ciesielska, Aneta Romanowska	
<i>Funkcja ilustracji śródtekstowych</i>	47
Beata Rędzikowska, Zofia Wojcieszńska	
<i>Niezwykłe Dziecię nam się narodziło...</i>	50
Anna Kluska, Elżbieta Kwiecińska, Monika Tews-Ciężka	
<i>Sekrety elektroniki</i>	51
Ewa Piwowar, Lucyna Siedlecka, Monika Kostuniak, Bartosz Maciejewski	
<i>O kształceniu językowym na co dzień</i>	53
Elżbieta Zabłocka, Alicja Ziętarska	
<i>Czas na ekologię</i>	54
Krzysztof Nowaczyk	
<i>Współpraca w ramach aktywności fizycznej</i>	55

REGIONALNE OKNO

Joanna Grabowska-Janowiak	
<i>Legends i bajki regionu kujawsko-pomorskiego</i>	56
Ewa Pronobis-Sosnowska	
<i>Województwo kujawsko-pomorskie – region wielu kultur</i>	57

BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNE DLA EDUKACJI

Marzena Michalska, Anna Puścińska	
<i>Zajęcia biblioteczne nagrodzone w ogólnopolskim konkursie</i>	59
Aldona Zawalkiewicz	
<i>Technologia pozwala rozwijać umiejętności językowe – kurs języka angielskiego dla bibliotekarzy</i>	64
Joanna Grabowska, Agata Safian	
<i>Gotowość szkolna dziecka sześciolatka</i>	66

Szanowni Państwo,

od 1 września roku szkolnego 2013/2014 Kujawsko-Pomorskie Centra Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku wydają nowe czasopismo „UczMy”.

Materiały zawarte w piśmie pomagają w codziennej pracy, umożliwiają promowanie dobrych praktyk i dzielenie się wiedzą. Z satysfakcją możemy stwierdzić, że czasopismo zostało pozytywnie przyjęte przez środowisko nauczycielskie. Stanowi kontynuację dorobku naszych dotychczasowych publikacji, a równocześnie proponuje nową tematykę i interesujący przekaz treści.

W każdym numerze proponujemy określony temat, o wyborze którego decydujemy wspólnie, mając na uwadze Państwa zainteresowania, zmiany prawne, ciekawe przedsięwzięcia realizowane w szkołach, placówkach oświatowych, centrach kulturalnych, atrakcyjne zajęcia edukacyjne lub nowatorskie rozwiązania w różnych obszarach pracy szkolnej. Ważną rolę w określaniu tematyki wiodącej odgrywają także priorytety wyznaczone przez Ministra Edukacji Narodowej i Kuratora Oświaty.

Na łamach czasopisma podejmowaliśmy już problematykę kreatywności, edukacji obywatelskiej, nauczania języków obcych, pracy z dzieckiem młodszym. Kolejny numer dotyczyć będzie bezpieczeństwa i zdrowia.

Słowem, staramy się być blisko tego, co aktualne i ważne dla każdego z odbiorców.

Warto czytać, ale warto też z nami współpracować. Pragniemy, by każdy z czytelników stał się współredaktorem naszego czasopisma.

Wspólnymi siłami kreujemy już dziś ciekawy magazyn oświatowy nauczycieli województwa kujawsko-pomorskiego.

dyrektor KPCEN w Bydgoszczy

dyrektor KPCEN we Włocławku

dyrektor KPCEN w Toruniu

**W następnym numerze:
Bezpieczeństwo i zdrowie**

Sześciolatek idzie do szkoły – zalecane warunki i sposoby realizacji podstawy programowej

Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi
warunki niezbędne do jego rozwoju.
(preambuła Ustawy o Systemie Oświaty)

Wdrażanie nowej podstawy programowej na etapie edukacji wczesnoszkolnej ogłoszonej przez Ministra Edukacji Narodowej rozporządzeniem z 23 grudnia 2008 r., a następnie z 27 sierpnia 2012 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 30.08.2012 r. poz.977) realizowane jest od 1 września 2009. Również od 1 września 2009 roku każde dziecko sześciolatnie ma prawo do nauki w pierwszej klasie szkoły podstawowej, natomiast od 1 września 2014 roku będzie wprowadzony jej obowiązek dla dzieci urodzonych od stycznia do czerwca w roku 2008. W okresie przejściowym określono warunki przyjęcia dziecka sześciolatniego do szkoły. Są to: wniosek rodziców, objęcie dziecka pięcioletniego obowiązkowym rocznym wychowaniem przedszkolnym i decyzja dyrektora szkoły. Obniżenie wieku szkolnego to reforma kluczowa i niezwykle ważna dla wyrównywania szans edukacyjnych i jakości kształcenia. Ma istotny wpływ na zmiany w szkole, w tym w pracy nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej jak i klas IV-VI. Przez ostatnie lata Ministerstwo Edukacji Narodowej, Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie, placówki doskonalenia, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, dyrektorzy i nauczyciele szkół, przedszkoli oraz organy prowadzące podejmują intensywne prace, aby dobrze przygotować obowiązkowe wejście dzieci sześciolatków do szkół we wrześniu 2014 roku. Nie jest to łatwe zadanie, ale mamy wiele przykładów dobrych praktyk. Dlatego warto ciągle się doskonalić i podnosić jakość pracy. Szukać najlepszych rozwiązań służących zapewnieniu właściwych warunków do rozwoju dzieciom sześciolatków w szkole.

Artykuł ten jest poświęcony przypomnieniu najważniejszych zalecanych warunków i sposobów realizacji podstawy programowej na etapie edukacji wczesnoszkolnej. Obserwacje i rozmowy w środowisku oświatowym,

z rodzicami dzieci sześciolatków, które będą mogły rozpocząć naukę w klasie pierwszej i będących już uczniami szkoły wskazują na taką konieczność.

Rozpoczęcie nauki w szkole jest ważnym wydarzeniem w życiu każdego dziecka, a szczególnie dziecka sześciolatniego. Nowa podstawa programowa jest dostosowana do możliwości sześciolatków. Określa cele, zadania, umiejętności kluczowe, treści kształcenia sformułowane w języku wymagań, co powoduje, że nauczyciele wiedzą, czego mają nauczyć, a rodzice, co powinno umieć ich dziecko oraz zalecane warunki i sposoby jej realizacji. Jest spójna i zachowuje ciągłość między wcześniejszym etapem edukacji (wychowanie przedszkolne) i późniejszym (klasy IV–VI szkoły podstawowej).

Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna mają być przyjazne dziecku, umożliwiać przeplatanie nauki z zabawą, zapewniać jak najlepszą opiekę i bezpieczeństwo (fizyczne i psychiczne) oraz tak organizować proces edukacji, aby był dostosowany do możliwości i indywidualnych potrzeb uczniów. Doświadczenia w pierwszym okresie edukacji wpływają na postawę dziecka wobec szkoły, pracy, ludzi, własnej osoby oraz na stosunek do osiągnięć i poziom aspiracji, stąd troska o to, aby były one pozytywne.

Edukacja wczesnoszkolna, pierwszy etap kształcenia w szkole ma być kontynuacją procesu edukacyjnego zapoczątkowanego w przedszkolu oraz łagodnie przeprowadzić dziecko z kształcenia zintegrowanego do nauczania przedmiotowego w klasach IV–VI.

Cele i zadania dla tego etapu edukacyjnego wyznaczają kierunki pracy nauczyciela.

A zatem ważne jest:

- realizowanie programu skoncentrowanego na dziecku, na jego indywidualnym tempie rozwoju i możliwościach uczenia
- respektowanie trójpodmiotowości oddziaływań wychowawczych i kształcących: uczeń-szkoła-dom rodzinny

- rozwijanie predyspozycji i zdolności poznawczych dziecka
- kształtowanie u dziecka pozytywnego stosunku do nauki oraz rozwijanie ciekawości w poznawaniu otaczającego świata i w dążeniu do prawdy
- poszanowania godności dziecka
- zapewnienie dziecku przyjaznych, bezpiecznych i zdrowych warunków do zabawy i nauki, działania indywidualnego i zespołowego, rozwijanie samodzielności oraz odpowiedzialności za siebie i najbliższe otoczenie, ekspresji plastycznej, muzycznej i ruchowej, aktywności, a także działalności twórczej
- wyposażenie dziecka w umiejętność czytania i pisanie, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów
- dbałość o to, aby dziecko mogło nabywać wiedzę i umiejętności potrzebne do rozumienia świata, w tym zagwarantowanie mu dostępu do różnych źródeł informacji i możliwości korzystania z nich
- sprzyjanie rozwojowi cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym.

Ze względu na prawidłowości rozwoju dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem sześciolatków treści kształcenia powinny narastać i rozszerzać się w układzie spiralnym, tzn. że w każdym następnym roku edukacji wiadomości i umiejętności nabyte przez ucznia mają być powtarzane i pogłębiane, a następnie rozszerzane.

W podstawie programowej edukacji wczesnoszkolnej wyodrębnione są treści kształcenia/wymagania dla klasy I i III szkoły podstawowej, co ma istotne znaczenie dla edukacji dzieci sześciolatków. Zapewnia ciągłość i spójność wychowania przedszkolnego i edukacji w szkole poprzez:

- Obowiązek znajomości przez nauczycieli klas I-III (a szczególnie nauczycieli klasy pierwszej) podstawy programowej wychowania przedszkolnego.

- Spójność celów, zadań i treści w podstawie programowej wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej.

- Treści kształcenia/wymagania w klasie I w ramach poszczególnych edukacji/ zajęć zawierają wymagania z obszarów edukacyjnych realizowanych w przedszkolu, np. Edukacja polonistyczna. Wspomaganie rozwoju umysłowego w zakresie wypowiadania się. Dbłość o kulturę języka. Początkowa nauka czytania i pisanie.

Kształtowanie umiejętności wypowiadania się w małych formach teatralnych.

- W klasie I powinien być kontynuowany proces osiągania przez dziecko dojrzałości szkolnej. Stąd wynika konieczność przeprowadzania przez nauczycieli rzetelnej diagnozy, zindywidualizowanego planowania i realizacji procesu edukacyjnego oraz monitorowania postępów i osiągnięć dziecka.

- Zadbanie w klasie I o adaptację dzieci do warunków funkcjonowania szkoły, czas adaptacji określa nauczyciel, biorąc pod uwagę potrzeby i możliwości dzieci.

- Nauczanie powinno być połączone z zabawą i opieką.

- Proces obniżania wieku szkolnego wymaga zmiany metod pracy nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, wykorzystywanie metod i form pracy charakterystycznych dla wychowania przedszkolnego w klasie I i stopniowe wprowadzanie szkolnych.

- Indywidualizację procesu kształcenia, w tym pomoc psychologiczno-pedagogiczną.

- Zorganizowanie ciekawej przestrzeni edukacyjnej, w tym różne kąciaki zainteresowań w sali lekcyjnej oraz szerokich kontaktów ze środowiskiem

- Odpowiednie wyposażenie i dostosowania warunków szkoły do potrzeb i możliwości dzieci sześciolatków, w tym środki dydaktyczne, wysokość krzeseł, stolików, dostosowanie sanitariatów...

- Zorganizowanie sal lekcyjnych, tak by składały się z dwóch części (edukacyjnej i rekreacyjnej).

- Zapewnienie opieki świetlicy i bezpieczeństwa.

Dyrektor i nauczyciele nie mogą zapominać o tych przesłankach.

Nauczyciele powinni organizować wielokrotnie różne sytuacje edukacyjne, żeby dziecko mogło się rozwijać w swoim tempie, zgodnie z możliwościami w danym momencie rozwojowym oraz w przyjaznym i bezpiecznym klimacie. Zdiagnozowane, pozytywnie wzmacniane, motywowane będzie zdobyć określoną wiedzę, umiejętności i kształtować postawy. Zapewniamy zindywidualizowane uczenie się dziecka przez przeżywanie, doświadczanie, działanie, w tym w naturalnym środowisku i na różnorodnym materiale edukacyjnym. Organizujemy pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz zajęcia opiekuńcze. Ograniczamy nauczanie „podręcznikowe” i nadmierne stosowanie kart pracy.

Ważne są też treści edukacji zdrowotnej realizowane w ramach różnych edukacji/zajęć. Należy także zadbać, aby uczniowie rozumieli konieczność oraz nabywali nawyk dbania o zdrowie swoje i innych. Powinni także wiedzieć do kogo zwrócić się w razie konieczności udzielania pierwszej pomocy. W realizację tych zajęć można włączyć różnych specjalistów.

W podstawie programowej edukacji wczesnoszkolnej wyodrębniono także zalecane warunki i sposoby jej realizacji wobec poszczególnych edukacji/zajęć, które powinny być respektowane przez szkołę i nauczycieli, m.in.:

- Do zadań wszystkich nauczycieli należy kształcenie u uczniów umiejętności posługiwania się językiem, w tym dbałość o wzbogacanie zasobu słownictwa. Obowiązkiem każdego nauczyciela jest uczenie języka ojczystego.

- W zakresie edukacji polonistycznej w początkowym okresie nauki kontynuowany jest, rozpoczęty w przedszkolu, proces kształtowania dojrzałości dzieci do nauki czytania i pisania. Umiejętności te kształtuje się według wybranej metody, dbając o łączenie czytania z pisanem. W klasie I szkoły podstawowej około połowy czasu przeznaczonego na edukację polonistyczną uczniowie mogą zajmować się rysowaniem i pisanem, siedząc przy stolikach. Trzeba też pamiętać o tym, że klasa I jest pierwszym etapem nauki czytania i pisania, a umiejętności te są intensywnie kształtowane w klasie II i III tak, aby uczniowie kończący klasę III wykazali się umiejętnościami określonymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych w zakresie I etapu edukacyjnego. Ważnym celem edukacji polonistycznej jest także rozwijanie u dzieci zamiłowania do czytelnictwa. Kanon lektur zależy od umiejętności czytelnictwa uczniów oraz potrzeb wychowawczych i edukacyjnych. Nauczyciel, decydując o doborze utworu, musi pamiętać o uwzględnieniu takich gatunków literatury dziecięcej, jak: baśnie, bajki, legendy, opowiadania, wiersze, komiksy.

- Edukacja matematyczna - w pierwszych miesiącach nauki w centrum uwagi jest wspomaganie rozwoju czynności umysłowych ważnych dla uczenia się matematyki. Dominującą formą zajęć są w tym czasie zabawy, gry i sytuacje zadaniowe, w których dzieci manipulują specjalnie dobranymi przedmiotami, np. liczmanami. Następnie dba się o budowanie w umysłach dzieci pojęć liczbowych i sprawności rachunkowych na sposób szkolny. Dzieci mogą korzystać z zeszytów ćwiczeń najwyżej przez jedną czwartą czasu przeznaczonego na edukację matematyczną. Przy układaniu i rozwiązywaniu zadań trzeba zadbać o wstępną matematyzację: dzieci rozwiązują zadania matematyczne manipulując przedmiotami lub obiektami zastępczymi, potem zapisują rozwiązanie.

- Edukacja przyrodnicza powinna być realizowana w naturalnym środowisku poza szkołą. Bezpośredni kontakt z rzeczywistością to niezliczone bogactwo informacji, to źródło przeżyć dzieci. W sali lekcyjnej powinny być kąciaki przyrody. Jeżeli w szkole nie ma warunków do prowadzenia hodowli roślin i zwierząt, trzeba organizować dzieciom zajęcia w ogrodzie botanicznym, w gospodarstwie rolnym.

- Edukacja muzyczna - oprócz zajęć typowo muzycznych zaleca się włączanie muzyki do codziennych zajęć szkolnych jako tło tematu, przy organizacji aktywności ruchowej, w celu wyciszenia.

- Zajęcia komputerowe „należy rozumieć jako zajęcia z komputerami, prowadzone w korelacji z pozostałymi obszarami edukacji”, uczniom klas I-III należy umożliwić korzystanie ze szkolnej pracowni komputerowej.

- Zaleca się, by zajęcia etyki odbywały się na podstawie analizy zachowania postaci z bajek, opowiadań, baśni (tak, by dziecko umiało sobie, np. dobrać przyjaciół, żeby wiedziało, na czym polega, np. prawdomówność).

- Każdy nauczyciel powinien również poświęcać dużo uwagi edukacji medialnej, czyli wychowaniu uczniów do właściwego odbioru i wykorzystania mediów.

- Nauczyciele powinni także stwarzać uczniom warunki nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł wiedzy, z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych. Służyć temu ma dobrze wyposażona biblioteka szkolna, dysponująca aktualnymi zbiorami.

Istotne również jest to, że ocenianie postępów ucznia ma charakter wspierający, motywujący i opisowy. Zadaniem nauczyciela jest monitorowanie i analizowanie postępów dziecka. Skupienie się na tym, czego już się nauczyło, w czym ma trudności, jakie ma zdolności i określenie kierunków skutecznej pomocy w dalszym rozwoju. Nauczyciel nie powinien stosować nadmiernie sprawdzianów i różnego rodzaju testów, gdyż mogą budzić lęk wśród uczniów. Zaleca się ocenianie postępów dzieci na podstawie ich aktywności edukacyjnej na zajęciach oraz analizy uczniowskich zeszytów i innych wytworów. Warto pamiętać o zasadzie: najpierw organizujemy wielokrotnie różne sytuacje sprzyjające uczeniu się dziecka, a potem sprawdzamy to, czego nauczylimy. W trosce o to, aby dzieci odczuwały satysfakcję z działalności twórczej, trzeba stwarzać im warunki do prezentowania swych osiągnięć, np. muzycznych, wokalnych, recytatorskich, tanecznych, sportowych, konstrukcyjnych.

W klasach I-III zajęcia edukacyjne realizuje jeden nauczyciel, co szczególnie sprzyja zapewnieniu dobrych warunków uczenia się dzieciom sześciolletnim.

Jednak w szczególnych przypadkach prowadzenie zajęć z zakresu edukacji muzycznej, plastycznej, wychowania fizycznego, zajęć komputerowych i języka obcego nowożytnego można powierzyć nauczycielom posiadającym odpowiednie kwalifikacje.

Na etapie edukacji wczesnoszkolnej kształcenie ma charakter zintegrowany, chociaż wyodrębniono edukację/zajęcia: polonistyczną, muzyczną, plastyczną, przyrodniczą, społeczną, matematyczną, zajęcia techniczne, wychowanie fizyczne, zajęcia komputerowe, język obcy nowożytny, etykę/ religię.

Właściwa realizacja celów, zadań i treści kształcenia, respektowanie zalecanych warunków i sposobów realizacji podstawy programowej ma zapewnić harmonijny rozwój intelektualny, etyczny, emocjonalny, społeczny i fizyczny dziecka. Ma wpłynąć na rozwijanie umiejętności kluczowych ważnych dla przyszłości człowieka,

w tym czytanie, myślenie matematyczne, myślenie naukowe, komunikowanie się w języku ojczystym i w językach obcych, sprawne posługiwanie się nowoczesnymi technologiami informacyjnymi i komunikacyjnymi, wyszukiwanie, selekcjonowanie i krytyczna analiza informacji oraz rozpoznawanie własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenie się pracy zespołowej. Kształcenie ogólne w szkole podstawowej ma stanowić fundament wykształcenia, a wymagania są podstawą przeprowadzania sprawdzianu zewnętrznego (od 2015r.)

Warto także sobie uświadomić, że podstawa programowa to zapis tego, czego państwo zobowiązuje się nauczyć przeciętnego ucznia. Zatem znajomość, rozumienie i respektowanie zapisów tam zawartych jest obowiązkiem każdego nauczyciela, podlega nadzorowi dyrektora szkoły. Monitorowanie realizacji podstawy programowej, ewaluacja wewnętrzna, samoocena i refleksja dyrektorów i nauczycieli, doskonalenie zawodowe powinny zapewnić podejmowanie skutecznych działań służących poprawie jakości edukacji w szkole ze szczególnym uwzględnieniem sześciolatków. Ewaluacja zewnętrzna potwierdza lub nie spełnienie wymagań (co najmniej na poziomie

podstawowym) zawartych w załączniku do rozporządzenia o nadzorze pedagogicznym.

Sześciolatek w szkole to nie tylko wyzwanie dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, ale także dla nauczycieli klas IV–VI. Jak sześciolatek odnajdzie się w nowej roli zależy od szkoły i nauczycieli, od dobrej współpracy z rodzicami, od warunków, które jemu stworzymy.

„Pozwólmy zakwitnąć młodym kwiatom”

C. Freinet

Literatura, przydatne materiały dla rodziców, nauczycieli, dyrektorów, jednostek samorządu terytorialnego:

1. Rozporządzenie MEN z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 30.08.2012 r. poz.977)
2. Podstawa programowa z komentarzami. Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna. tom 1.
3. www.men.gov.pl zakładka: 6-latki w szkole, Mam 6 lat
4. www.ore.edu.pl zakładka: Sześciolatek w szkole
5. www.ibe.edu.pl/pl/ zakładka: Sześciolatek
6. www.kuratorium.bydgoszcz.uw.gov.pl zakładka: Wspieranie rozwoju dziecka młodszego
7. www.cen.org.pl

Anna Zięba

Przedszkole Miejskie nr 2 im. Jana Brzechwy w Toruniu

Dlaczego przedszkole?

Wszyscy powinniśmy zdawać sobie sprawę, jak ważną rolę odgrywa okres przedszkolny w życiu każdego maluszka. To właśnie w przedszkolu nabiera pewności siebie, wiary we własne siły, dostrzega potrzeby innych dzieci, poprzez konflikty uczy się kompromisów, nabywa wiedzę o otaczającym go świecie. Dzięki edukacji przedszkolnej w sposób naturalny nabędzie dojrzałość szkolną.

*Dzieci nie będą dopiero, ale są już ludźmi,
tak, ludźmi są, a nie lalkami:
można przemówić do ich rozumu, odpowiedzą nam,
przemówmy do serca, odczują nas.*

Janusz Korczak

DLACZEGO DO PRZEDSZKOLA?

Dlaczego rodzice posyłają dzieci do przedszkola, dlaczego tak bardzo zabiegają o miejsce w nim (w pierwszej kolejności miejskim, następnie w prywatnym)? Czy tylko z powodu braku opieki ze strony rodziny, może z powodu niższych kosztów w porównaniu z zatrudnieniem opiekunki? Na pewno w niektórych przypadkach tak właśnie jest – ale tylko w niektórych. Większe grono rodziców jest przekonanych o wpływie przedszkola na rozwój intelektualny oraz emocjonalny ich dzieci. Podstawa programu wychowania przedszkolnego głosi: „Przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz inne formy wychowania przedszkolnego w równej mierze pełnią funkcje opiekuń-

cze, wychowawcze i kształcące. Zapewniają dzieciom możliwość wspólnej zabawy i nauki w warunkach bezpiecznych, przyjaznych i dostosowanych do ich potrzeb rozwojowych”.

Kiedy dziecko trzyletnie po raz pierwszy przekracza próg przedszkola, jest zagubione, przestraszone, często czuje się opuszczone przez mamę, tatę, dziadków, z którymi do tej pory spędzało najwięcej czasu. Do momentu pójścia maluszka do przedszkola to właśnie oni starają się, aby jak najwięcej go nauczyć, przekazać wiedzę o otaczającym świecie, sprawić, by czuło się pewnie i bezpiecznie. Rola rodziców, dziadków, najbliższej rodziny jest bezcenna w wychowaniu i opiece nad dzieckiem. Bo to oni dają pierwszy przykład prawidłowych zachowań społecznych, kształtują czynności samoobsługowe, wspomagają rozwój mowy, rozwój intelektualny, tłumaczą, jakie znaczenie ma zdrowy tryb życia, jak należy dbać o bezpieczeństwo swoje i innych, rozwijają umiejętności manualne dziecka.

Przedszkole staje się instytucją kontynuującą pracę wykonaną przez rodzinę, w dalszym ciągu stymulując rozwój dziecka, osiągając bardzo dobre efekty pracy opiekuńczo-wychowawczo-dydaktycznej. Nie zawsze jednak dziecko od chwili narodzin do momentu pójścia do przedszkola może liczyć na prawidłową opiekę i wspomaganie rozwoju. Czasami otrzymuje od rodziców minimum opieki: zmianę pieluszki, nakarmienie. Spowodowane jest to pracą rodziców, nawarstwiającymi się obowiązkami domowymi albo zwykłym lenistwem. Często rodzice nie mówią do dzieci, nie prowokują do rozmów, nie opowiadają wymyślonych historyjek na dobranoc, nie tłumaczą, co znajduje się w kolorowych książeczkach dla dzieci (które wypełniają półki sklepowe, zachwycając dzisiaj pięknymi kolorowymi ilustracjami), nie zabierają na plac zabaw, na górki z trawy, gdzie dziecko może hasać do woli, do ogrodu zoologicznego, poza miasto. Rodzice nie wykorzystują wielu wartościowych okazji, mających wpływ na rozwój dziecka. W ten sposób do przedszkola przychodzą dzieci mniej lub bardziej przygotowane. Nauczyciel ma za zadanie wspomagać i korygować rozwój dziecka z niedoborami, jak również stwarzać sytuacje i warunki do rozwoju dziecka zdolnego.

PRZEDSZKOLE – DRUGI DOM

Niniejsza publikacja ma być odpowiedzią na pytanie: Dlaczego powinniśmy posyłać dziecko do przedszkola? Robert Fulghum stwierdził: „Wszystkiego co naprawdę trzeba wiedzieć, nauczyłem się w przedszkolu – o tym jak żyć, co robić, jak postępować, współżyć z innymi, patrzeć, odczuwać, myśleć, marzyć i wyobrażać sobie lepszy świat”, zdajemy sobie sprawę z tego, jak ważna jest edukacja przedszkolna dla wszechstronnego rozwoju małego dziecka. Przedszkole jest najważniejszym okresem w życiu dziec-

ka, który rzutuje na jego dalszą edukację, kontakty z ludźmi, funkcjonowanie w środowisku społecznym. Już w pierwszym roku pobytu w przedszkolu powolutku uczy się ono samodzielności, której nie zawsze wymagano w domu oraz systematyczności. Poprzez kontakty z innymi dziećmi dostrzega ich potrzeby, nie tylko swoje, uczy się zachowań i podstawowych norm społecznych. Pierwsze konflikty z rówieśnikami uczą kompromisów, radzenia sobie w trudnych dla niego sytuacjach.

Dziecko wkracza w nowy, nieznan świat. Jest ciekawe, żądne wiedzy o otaczającym go świecie. Nauczyciel jest przewodnikiem: wskazuje, tłumaczy, bawi, dzięki temu dziecko w sposób naturalny, nieprzymuszony wkracza w dojrzałość szkolną. Przedszkole zapewnia przede wszystkim zabawę, która uczy dzieci norm społecznych, czynności samoobsługowych, wspomaga mowę, rozwija czynności intelektualne, wskazuje na ważność zdrowego trybu życia, bezpieczeństwa swojego i innych, rozwija umysłowo, plastycznie, muzycznie, matematycznie, przygotowuje do nauki czytania i pisanie.

DZIECKO ODKRYWCĄ

Zapytałam dziecko niosące świeczkę:

- Skąd pochodzi to światło?

Chłopczyk natychmiast ją zdmuchnął.

- Powiedz mi, dokąd teraz odeszło - odparł. -
Wtedy ja powiem ci, skąd pochodzi.

Jonathan Carroll

Nauczyciel przedszkola planuje swoją pracę w taki sposób, aby rozbudzić ciekawość dziecka, zainteresować wiedzą w danym zakresie. Wykorzystuje w tym celu różnorodne zabawy dydaktyczne, ruchowe, tematyczne, badawcze. Dziecko jest biorcą. Każdą informację przekazuje się mu w sposób ciekawy. Ma prawo dotknąć, posmakować, powąchać dany przedmiot. To w przedszkolu dziecko uczestniczy aktywnie w obchodach Dnia Sportu, Dnia Edukacji Narodowej, w wielu turniejach i przeglądach, sumiennie przygotowuje się po raz pierwszy do występów z okazji Dnia Babci i Dziadka, Dnia Mamy i Taty, ogląda spektakle teatralne, słucha muzyki poważnej. Okres przedszkolny to najintensywniejszy czas poznawczy. To okres kiedy dziecko bardzo wiele rozumie, potrafi wyciągać wnioski, uzasadniać swoją wypowiedź, zadawać nurtujące je pytania, zgłębiać swoją wiedzę na wszystkie możliwe sposoby, które zapewnia kreatywny nauczyciel.

Jeśli tylko mamy możliwość posłania dziecka do przedszkola, zróbmy to. W przedszkolu dostrzeże ono problemy innych, nauczy się cierpliwości, wyrozumiałości, rozbudzi wyobraźnię, nabierze pewności siebie, odwagi, by za parę lat być dzielny uczniem.

Barabra Szczepkowska
Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy
Krystyna Karpińska
KPCEN w Bydgoszczy

Zespół Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej

Od kilku lat z powodzeniem funkcjonuje w województwie kujawsko-pomorskim Zespół Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej, powołany przez Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty.

Czternastoosobowy zespół tworzą pracownicy Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, Delegatury w Toruniu, we Włocławku i placówek doskonalenia nauczycieli w Bydgoszczy, Toruniu, Włocławku i Grudziądzu.

Każdego roku członkowie zespołu wyznaczają cele i podejmują liczne przedsięwzięcia wynikające z kierunków polityki oświatowej państwa, priorytetów Ministra Edukacji Narodowej, lokalnych strategii rozwoju edukacji oraz będące konsekwencją i kontynuacją wcześniej zainicjowanych prac. Działania nakierowane są na wspomaganie dyrektorów, nauczycieli przedszkoli i szkół w realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego oraz programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania, uwzględniających potrzeby dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, ze szczególnym zwróceniem uwagi na dzieci sześciolatnie. Polegają one na opracowaniu i promowaniu innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych i metodycznych.

Efektom działań zespołu jest:

- założenie na stronie KO w Bydgoszczy zakładki **Wspieranie rozwoju dziecka młodszego**
- opracowanie i umieszczenie na stronie KO w Bydgoszczy i placówkach doskonalenia nauczycieli w Bydgoszczy, Toruniu, Włocławku i Grudziądzu informacji o zmianach w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, artykułów i różnorodnych materiałów upowszechniających edukację przedszkolną i wczesnoszkolną, promujących dobre praktyki w pracy z dzieckiem sześciolatnim
- zorganizowanie konkursu na prezentację multimedialną **Sześciolatek w I klasie**

- opracowanie oraz wydanie publikacji: **Diagnoza przedszkolna i Jak pracować z sześciolatkiem**

- przygotowanie i opublikowanie ulotek dla rodziców dzieci sześciolatków: **Sześciolatek w szkole, Z zaciekawieniem do szkoły**, zawierające aktualne informacje dotyczące edukacji sześciolatków

- przeprowadzenie wojewódzkiego etapu I i II edycji konkursu Ministra Edukacji Narodowej **Mam 6 lat**

- cykliczne prezentowanie szkół podstawowych województwa kujawsko-pomorskiego gotowych na przyjęcie dzieci sześciolatków

- konsultacje dla rodziców dzieci sześciolatków w zakresie dojrzałości szkolnej, prowadzone przez specjalistów placówek doskonalenia zawodowego województwa kujawsko-pomorskiego, poradni psychologiczno-pedagogicznych, zgodnie z harmonogramem umieszczonym na stronie internetowej KO w Bydgoszczy.

Warto podkreślić, że obecnie w województwie kujawsko-pomorskim prowadzone są badania w szkołach podstawowych na temat: **Jak radzi sobie sześciolatek w szkole?**

Trudno wymienić wszystkie przedsięwzięcia realizowane przez Zespół Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej z myślą o rozwoju edukacji w województwie kujawsko-pomorskim. Przed nami kolejne działania i inicjatywy. Prace zespołu w najbliższym czasie dotyczyć będą przeprowadzenia wojewódzkiego etapu III edycji konkursu Ministra Edukacji Narodowej **Mam 6 lat** oraz opracowania i opublikowania broszury **Indywidualizacja pracy z dzieckiem sześciolatnim**.

Wyniki prac zespołu prezentowane są na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy w zakładce **Wspieranie rozwoju dziecka młodszego**.

Danuta Sadowska, Magdalena Pastwa

Przedszkole Niepubliczne Panda w Bydgoszczy

Jolanta Piętowska

Zespół Szkół nr 10 w Bydgoszczy

Mamo, tato pobawmy się razem w naszym przedszkolu!

Trzylatek przekraczający próg przedszkola czuje się jak ryba w wodzie? To marzenie jego rodziców i nauczycieli. Na początku roku szkolnego większość dzieci protestuje jednak przed rozłąką z bliskimi i pozostaniem w przedszkolu. Stąd też wiele łez wypływa z oczu maluszków, a chusteczki potrzebne do wycierania „chlipiących nosków” znikają w sali błyskawicznie. Nie ma się co oszukiwać – przekroczenie progu przedszkola to ogromne przeżycie dla dzieci. Również dla ich rodziców i nauczycieli. Aby zminimalizować stres

u dziecka, pomóc jego rodzicom w tym trudnym momencie w **Przedszkolu Niepublicznym Panda w Bydgoszczy** realizowany jest program adaptacyjny „**Przedszkolak na medal**”. Ma on na celu: rozładowanie negatywnych emocji i doznań dziecka, szybsze i łatwiejsze jego przystosowanie się do przedszkola, dbałość o prawidłowy rozwój we wszystkich sferach, zaszczepienie w nim poczucia bezpieczeństwa i zaufania do nowego środowiska. Jedną z form realizacji zadań adaptacyjnych w naszym przedszkolu jest zastosowanie w pracy dydaktyczno-wychowawczej różnorodnych metod. Wcześniej ukończyłyśmy kurs Ruchu Rozwijającego W. Sherborne oraz Pedagogiki Zabawy Klanza. Metoda Ruchu Rozwijającego doskonali umiejętność nawiązywania bliskiego kontaktu z drugim człowiekiem w trakcie wykonywania ćwiczeń. Zaspokaja potrzebę ruchu i poznania własnego ciała. Usprawnia motorykę, wyrabia siłę i sprawność, doskonali koncentrację. W tej metodzie nie ma miejsca na rywalizację i współzawodnictwo. Tu ćwiczy każdy z każdym, zdobywając wiarę we wła-

sne możliwości. Tu każdy się ośmiela, pozbywa lęku i nieśmiałości, wyraża swoje emocje i doznania, uzyskując świadomość własnej wartości.

Zabawa z piosenką „Ola i liście”

Kinezylogia edukacyjna, czyli gimnastyka mózgu to program rozwoju ruchowego z podstawowymi dwoma ruchami naprzemiennymi i jednostronnymi, które aktywizują i stymulują pracę mózgu. Ćwicząc zwiększamy ilość połączeń nerwowych między lewą i prawą półkulą.

Już w czerwcu 2013 roku zorganizowałyśmy „Dni adaptacyjne” dla maluszków i ich rodziców. Razem bawiliśmy się, śpiewaliśmy, wykonywaliśmy prace plastyczne. Wspólnie poznaliśmy zabawy na terenie przedszkolnym. Dzieci miały okazję zwiedzić swoją salę, pobawić się w kąciakach zainteresowań. W październiku zaprosiłyśmy do naszego przedszkola zaprzyjaźnioną z nami dr Jolantę Piętowską. Wspólnie zorganizowałyśmy spotkanie z rodzicami i ich dziećmi z grupy I - Motyli. O godzinie 16.00, a więc gdy wszyscy rodzice skończyli już pracę, zaczęła się zabawa. Obowiązywały: wygodny strój, dobry humor i dużo wody do picia. Możliwość wspólnych zabaw ze swoimi rodzicami dała dzieciom ogromną radość i satysfakcję. Obecność nauczycieli, rodziców i rówieśników utrwalała poczucie bezpieczeństwa i zaufania. Nasza zabawa zaczęła się od przedstawienia się wszystkich „imprezowiczów”, oczywiście na dywanie w siadzie skrzyżnym. Już sama ta pozycja wywołała u dzieci pozytywną konsternację. Jak to? Moja mama umie siedzieć „z nóżkami zawiniętymi na kokardkę?” O! Nawet śpiewa ze mną piosenkę o przedszkolaczku! Potem było już tylko

coraz weselej. Pociągi w parach, w grupach, skręcające w lewo, w prawo, hamujące. Smarowanie mamy „klejem”, przechodzenie pod tunelem zrobionym „z rodzica”. Ciepły i relaksujący masaż wykonywany rączkami mamusi działał jak najlepsze lekarstwo. Wirująca nad głowami chusta animacyjna dopełniała szczęścia, a deszczyk piłeczek wywołał burzę śmiechu i radości. Odznaka „Dzielnego Przedszkolaka” utwierdziła maluszka w poczuciu „zwycięstwa”.

Trudno przecenić wpływ tych zabaw na proces adaptacji dziecka. Na małych twarzyczkach widać było ogromną radość i spełnienie. Widok wspólnie bawiących się nauczycielek, mam, tatusiów wywołał u dzieci zachwyt. Widać było, jak z każdą zabawą nabierały coraz większego poczucia zaufania i pewności siebie. Dla rodziców początkowy „stan nieśmiałości” zamienił się w pełen relaks i zadowolenie z możliwości zabawy ze swoim dzieckiem. Potem były wspólne rozmowy, nawiązywanie bliższych relacji między rodzicami, wszechobecna duma maluszków.

Płynąca z takich spotkań korzyść widać na każdym polu. Dziecko ma możliwość zabawy z rodzicem, obserwuje go w niecodziennej roli - współtowarzysza zabawy. Rodzic z kolei poznaje przyjaciół swoich pociech, nawiązuje znajomość z nauczycielem i innymi rodzicami, w trakcie zabawy ze swoim dzieckiem obserwuje jego spontaniczność i naturalność.

Śmiało możemy mówić o dużym sukcesie tego przedsięwzięcia. Czujemy się spełnione i zadowolone. Początkowa niepewność szybko ustąpiła miejsca wspaniałej atmosferze. Dzięki spontaniczności i charyzmie pani Joli i naszemu aktywnemu zaangażowaniu nikogo do końca nie opuszczała chęć wspaniałej zabawy. Oczywiście główny cel, jakim było ułatwienie startu przedszkolnego dzieciom i ich rodzicom, został osiągnięty w 100%.

A my już myślimy o zorganizowaniu następnej niezapomnianej i pełnej emocji zabawy z Weroniką Sherborne! Zapraszamy więc do lektury kolejnego artykułu.

Zabawa w parach rodzic-dziecko

Ewaluacja zajęć

Joanna Gonstal

Przedszkole Publiczne nr 36 z oddziałami integracyjnymi we Włocławku

Grupa integracyjna w przedszkolu

Grupa integracyjna w przedszkolu to szansa wspólnego kształcenia dzieci zdrowych i niepełnosprawnych oraz ich wzajemnego uczenia się siebie.

Kształcenie i wychowanie dzieci niepełnosprawnych traktowane jest jako integralna część procesu

edukacji w oddziałach integracyjnych w przedszkolach publicznych.

W Przedszkolu Publicznym nr 36 z oddziałami integracyjnymi, za zgodą Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Włocławek, od kilku lat funkcjonują dwa ta-

kie oddziały. W sumie placówka liczy sześć oddziałów oraz Punkt Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka, obejmujący swoim działaniem dzieci z całego Włocławka.

W grupie integracyjnej pracuje trzech nauczycieli, w tym nauczyciel specjalista, którzy wspólnie odpowiadają za wszystkie dzieci w oddziale. Podział obowiązków pomiędzy nimi zależy od umowy. Powinni oni wzajemnie się uzupełniać, a dobra współpraca wpłynie na atmosferę w grupie. Z doświadczenia wiem, że dużo lepiej i łatwiej osiąga się wysokie efekty wychowania i nauczanie, gdy nauczyciele współpracując, szanują się nawzajem, wykorzystują odpowiednio swoje umiejętności i predyspozycje oraz pracują na zasadach partnerskich.

Do grupy integracyjnej kierowane są dzieci niepełnosprawne z upośledzeniem w stopniu lekkim, nadpobudliwe psychoruchowo, niedosłyszające, niedowidzące, z autyzmem, niepełnosprawne ruchowo - posiadające orzeczenie do kształcenia specjalnego wydane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Grupa integracyjna w przedszkolu powinna liczyć 20 osób, w tym od 3 do 5 dzieci niepełnosprawnych.

Aby zniwelować stres związany z wejściem w nowe środowisko, tradycją w naszym przedszkolu stało się zapraszanie przyszłych przedszkolaków na Dni Otwarte oraz cotygodniowe zabawy w placówce. Mamy w zwyczaju organizowanie wspólnych zabaw w salach z udziałem nauczycieli i pracowników obsługi, którzy w przyszłym roku szkolnym będą z tymi dziećmi pracować. Wszystko po to, by poznać się wzajemnie i polubić.

W nauczaniu integracyjnym wszystkie dzieci bez względu na swoje możliwości intelektualne i psychologiczne pracują na zajęciach dotyczących tego samego tematu. Należy tylko dostosować wymagania do ich możliwości. Nauczyciel specjalista, który bezpośrednio pracuje z dziećmi niepełnosprawnymi, tworząc plan pracy dla nich, opiera się na analizie dokumentów dzieci, w tym orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego i opiniach oraz na rozmowie, wywiadzie z rodzicami dziecka, którzy stanowią najbardziej wiarygodne i bezpośrednie źródło wiedzy o przyszłym przedszkolaku.

Następnie, tak jak w innych przedszkolach, trzy razy w roku szkolnym dzieci poddawane są obserwacji wiedzy i umiejętności. Wyniki są odnotowywane.

Służy to modyfikacji planu pracy i kierunków pracy z dziećmi nie tylko tymi z deficytami. Każde dziecko jest inne i ma swoją drogę rozwoju. Ważne jest dokładne rozpoznanie jego umiejętności i deficytów, a potem umiejętne stymulowanie rozwoju. Niemniej jednak

każde dziecko, zarówno zdrowe, jak i niepełnosprawne bierze czynny udział w zajęciach zorganizowanych, realizujących podstawę programową przewidzianą dla jego grupy wiekowej. Czynnie uczestniczy we wszystkich uroczystościach, wyjściach do instytucji użyteczności publicznej, wycieczkach, spacerach. Takie działania mają na celu przygotowanie dziecka do podjęcia

nauki na następnym etapie edukacyjnym, odpowiednio dostosowanym do jego potrzeb i możliwości.

W naszym przedszkolu w pracy z dziećmi w grupach integracyjnych stosuje się elementy innowacyjnych metod pracy: Dziecięca matematyka prof. E. Gruszyk-Kolczyńskiej, Metoda Dobrego Startu, Kinezylogii Edukacyjnej Dennisona, Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborn, gimnastyki korekcyjnej, bajkoterapii, pedagogiki zabawy, odpowiednio zmodyfikowane i dostosowane do potrzeb i umiejętności dzieci. I tak na przykład na zajęciach prowadzonych metodą Ruchu Rozwijającego dzieci zdrowe ćwiczą ze sobą w parze, natomiast z niepełnosprawnym ćwiczy osoba dorosła. Zaś pracując Metodą Dobrego Startu, dzieci słabsze odwzorowują proste znaki graficzne, a zdolniejsze znaki literopodobne.

Dla rodziców ważna jest mała liczebność grupy i obecność podczas zajęć dwóch nauczycieli równocześnie. Istotne w integracji jest indywidualne podejście i akceptowanie każdego dziecka oraz stwarzanie możliwości wspólnego przebywania i zabawy dzieciom zdrowym i niepełnosprawnym.

Dzieci zdrowe uczą się tolerancji i akceptacji innych, często odmiennych zachowań oraz niesienia pomocy w różnych codziennych sytuacjach. Niepełnosprawne zaś przyswajają od zdrowych właściwe zachowania, naśladują ich, czerpią prawidłowe wzorce społeczne w trakcie zabaw. Wszyscy uczą się odpowiedzialności i przestrzegania zasad dla dobra i bezpieczeństwa innych.

Aby nasze społeczeństwo było tolerancyjne, należy zacząć od tych najmłodszych i nauczyć ich takich zachowań. Im wcześniej dzieci zdrowe i niepełnosprawne spotykają się, tym łatwiej i naturalniej przebiega proces wzajemnej akceptacji.

Gabinet terapii pedagogicznej

Dorota Lewandowska

Przedszkole Publiczne nr 36 z oddziałami integracyjnymi we Wrocławku

Dziecko z autyzmem w przedszkolu

W ciągu ostatnich 3-4 lat w Przedszkolu Publicznym nr 36 z oddziałami integracyjnymi we Wrocławku oraz w działającym przy nim Punkcie Wczesnego Wspomagania Rozwoju dziecka zwiększyła się liczba dzieci, u których zdiagnozowany został autyzm.

15 lat temu dziecko z autyzmem rodziło się 1 na 10000, obecnie 1 na 1000. Dzieci z autyzmem rodzą się 5 razy częściej niż te z Zespołem Downa i 3 razy częściej niż dzieci z cukrzycą.

Gabinet terapii pedagogicznej

Dziecko z autyzmem fizycznie nie różni się od swoich rówieśników, różnice widać w jego funkcjonowaniu w środowisku, w różnych sytuacjach społecznych i interpersonalnych.

Takie dzieci mają odmienną pracę mózgu. Znacznie większa liczba komórek mózgowych i połączeń międzykomórkowych powoduje chaos, który manifestuje się niezrozumiałymi dla nas zachowaniami.

Autysta ma duże problemy z odbiorem innej osoby. Nie rozumie języka gestów i mimiki, nie wyraża emocji.

Osoba z autyzmem charakteryzuje się kilkoma z zachowań przypisanych do poszczególnych kategorii:

1. W zakresie jakościowych zaburzeń interakcji społecznych, manifestowanych przez co najmniej dwa z następujących:

- znaczne zaburzenia w używaniu różnorodnych zachowań niewerbalnych takich, jak: kontakt wzro-

kowy, mimika twarzy, postawa ciała i gestykulacja służąca regulowaniu interakcji społecznych

- brak rozwoju relacji z rówieśnikami odpowiednich do poziomu rozwojowego
- brak dzielenia się zainteresowaniami lub osiągnięciami z innymi ludźmi (np. brak pokazywania, przynoszenia lub wskazywania przedmiotów, brak zainteresowania).

2. W zakresie jakościowych zaburzeń w komunikowaniu się, manifestowane przez przynajmniej jedno z następujących:

- opóźnienia lub całkowity brak rozwoju języka mówionego (czemu nie towarzyszy próba kompensowania poprzez alternatywne sposoby komunikacji)
- zaburzona zdolność do inicjowania lub podtrzymywania komunikacji z innymi
- stereotypowe i powtarzające się użycie języka
- brak zróżnicowanych, spontanicznych zabaw w udawanie lub zabaw w naśladowanie społeczne odpowiednich do poziomu rozwojowego.

3. W zakresie ograniczonych, powtarzających się stereotypowych wzorców zachowań, zainteresowań i aktywności, manifestowane przez co najmniej jeden z następujących:

- pochłaniające przywiązanie do jednego lub więcej stereotypowych i ograniczonych wzorców zainteresowań, które są anormalne ze względu na swe nasilenie lub przedmiot
- widocznie nieelastyczne przywiązanie się do specyficznych, niefunkcjonalnych rutyn lub rytuałów (np. terapia rozpoczyna się od tego samego ćwiczenia, od układania puzzli itp.)
- stereotypowe i powtarzające się mechanizmy ruchowe (np. trzepotanie rękami lub palcami, złożone ruchy całego ciała, kręcenie, wirowanie wokół własnej osi, skakanie)
- uporczywe zaabsorbowanie fragmentami przedmiotów (np. koło od samoloty, guziki).

4. Opóźnienia lub nienormalne funkcjonowanie w przynajmniej jednej z następujących sfer zapoczątkowane przed 3 rokiem życia:

- interakcje społeczne
- język używany do komunikacji
- symboliczna lub wyobraźniowa zabawa.

Rodzice, którzy zgłaszają się do naszej placówki z dziećmi posiadającymi diagnozę, stwierdzającą autyzm, często nie wiedzą, co to takiego jest. Mają jednocześnie ogromną nadzieję, że terapia załatwi wszystkie problemy.

Zadaniem terapeutów i nauczycieli pracujących w grupach integracyjnych jest uświadomienie rodzicom, że autyzm to choroba na całe życie, ale przy odpowiednim postępowaniu terapeutycznym, można z nią w miarę sprawnie funkcjonować.

Uświadamiamy rodziców, że ich dzieci mają wiele odrębnych deficytów, a nie jeden centralny, którego skorygowanie prowadziłoby do ogólnej poprawy funkcjonowania.

Dzieci autystyczne, o ile znajdują się w specjalnie przystosowanym środowisku, posiadają zdolność uczenia się.

Celem naszej pracy z dziećmi jest:

- rozwijanie zachowań deficytowych
- niwelowanie zachowań niepożądanych
- generalizowanie i utrzymanie efektów terapii.

Cele te zaczerpnięte zostały z metody terapii behawioralnej, której elementy wykorzystujemy w pracy z dziećmi.

Początkowy etap terapii jest bardzo trudny, zarówno dla dziecka, terapeuty, jak i rodzica, który bierze na początku udział w zajęciach.

W trakcie terapii skupiamy się na kształtowaniu u dziecka jak największej liczby zachowań adaptacyjnych, które rozwiją jego niezależność i umożliwią mu efektywne funkcjonowanie w środowisku.

Polega to na wzmacnianiu coraz bardziej zbliżonych do docelowych form zachowania pożądanego (np. siedzenie na krześle w czasie spożywania posiłku, chodzenie za rękę w czasie spaceru). Ścisłe kontrolowanie sytuacji, w których zachowanie przebiega oraz stosowanie systemu motywacyjnego pomaga w osiągnięciu tego celu.

Praca z dzieckiem autystycznym przebiega według określonego planu:

- kształtowanie umiejętności podstawowych
- naśladowanie niewerbalne z zakresu motoryki dużej i małej
- dopasowywanie i sortowanie
- rozumienie języka
- mowa
- komunikowanie się
- umiejętności społeczne
- umiejętności samoobsługowe
- umiejętności szkolne
- spędzanie wolnego czasu - umiejętności zabawy.

Realizacja każdego z tych punktów okupiona jest ciężką pracą każdej ze stron. My, terapeuci i nauczyciele staramy się uświadomić rodzicom, że najważniejszą rzeczą u takich dzieci jest zdobycie umiejęt-

ności społecznych, funkcjonowanie w grupie, bycie z drugą osobą, umiejętność dopasowywania się do różnych sytuacji społecznych (np. z naszymi dziećmi autystycznymi na odpowiednim etapie terapii przeprowadzamy „treningi” w sklepie samoobsługowym, w kościele i innych instytucjach użyteczności publicznej).

Wszelkiego rodzaju sytuacje i zachowania trudne są „ćwiczone” i „przepracowywane” z dzieckiem wiele razy, aż do osiągnięcia zamierzonego efektu.

Dla nauczycieli pracujących w grupach integracyjnych, do których uczęszczają dzieci autystyczne, ogromnym sukcesem jest to, że dzieci te reagują na polecenie, siedzą przy stoliku w czasie posiłku, nabywają umiejętności samoobsługowych.

Niektórzy rodzice oczekują, że ich dziecko po przyjeździe do przedszkola i wejściu do grupy będzie malowało, rysowało, liczyło, poznawało literki i cyferki.

Te osiągnięcia, które są ważne dla nauczycieli i terapeutów, okazują się niekiedy mało istotne dla rodziców. Trudno im zrozumieć, że to nad czym tak ciężko pracujemy, a nie posiada wymiaru dydaktycznego. A przecież robione jest z myślą o nich po to, żeby w przyszłości ich wspólne życie z autystycznym dzieckiem było w miarę spokojne i godne.

Zapraszamy do odwiedzenia strony internetowej Przedszkola Publicznego nr 36 z oddziałami integracyjnymi we Włocławku oraz Punktu Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka: www.pp36.wloclawek.pl

Przedszkole Publiczne nr 32 z oddziałami integracyjnymi we Włocławku

Bibliografia

1. Cytowska B., Winczura B., Stawarski A. (red.), *Dzieci chore, niepełnosprawne i z trudnościami w rozwoju*, Impuls, Kraków 2008
2. Pisula E., Danielewicz D. (red), *Wybrane formy terapii i rehabilitacji osób z autyzmem*, Impuls, Kraków 2008
3. Materiały ze szkolenia prowadzonego przez Beatę Błaszyk *Analiza behawioralna stosowana w pracy z dzieckiem autystycznym i niepełnosprawnością intelektualną*, Niepubliczne Studium Edukacji Nauczycieli Bydgoszcz 2009

Bajka logopedyczna i nie tylko

Prawidłowy rozwój mowy dziecka wpływa na globalny rozwój jego osobowości. Dziecko poznaje otaczający świat dzięki rozumieniu mowy, a umiejętność mówienia pozwala mu wyrazić swoje spostrzeżenia, uczucia, pragnienia. Rozwój mowy przyspieszają częste kontakty słowne z otoczeniem. Zaniedbania w tym względzie mogą spowodować opóźnienie mowy lub jej zaburzenia. O wadach wymowy mówimy wtedy, gdy odbiega ona od normy fonetycznej ogólnie przyjętej w danym języku. Wady te obejmują szeroką gamę odchyień od normy, poczynając od drobnych nieprawidłowości w realizacji poszczególnych głosek, aż po ciężkie wady, które utrudniają kontakt z otoczeniem i powodują złe przystosowanie jednostki do życia społecznego. Do wad nie zaliczamy cech wymowy dziecięcej, które są normalnym przejawem jej niedojrzałości. Optymalne warunki dla prawidłowego rozwoju mowy mogą zapewnić dziecku rodzice już od momentu jego narodzin. Są bowiem osobami przebywającymi z nim najdłużej, mają więc największe możliwości wpływania na jego rozwój. Są też pierwszym i najważniejszym wzorem, który dziecko będzie próbowało naśladować. Niebagatelną rolę do odegrania w rozwoju mowy, zwłaszcza w przypadku dzieci młodszych, mają też nauczyciele, pod opieką których dziecko przebywa przez większą część dnia. Połączenie oddziaływań ze strony nauczycieli oraz rodziców skutkuje poprawą w rozwoju mowy, a tym samym komunikacji werbalnej dziecka. Niestety z badań przesiewowych, prowadzonych przez logopedów, wynika, że już ponad 60 % dzieci w wieku przedszkolnym i młodszych klasach szkoły podstawowej potrzebuje wsparcia w osiągnięciu prawidłowej artykulacji.

Do prawidłowej artykulacji niezbędne są sprawne artykulatory. Połączenie bajkoterapii – metody wykorzystywanej do pracy z dziećmi, której celem jest wywołanie odprężenia oraz uspokojenia, z jednoczesnym ćwiczeniem artykulatorów pozwala szybko i skutecznie wpłynąć na usprawnienie artykulatorów. Dziecko, wchodząc w bajkowy świat, nie wykonuje już żmudnych ćwiczeń warg, żuchwy czy języka, tylko stara się wraz ze swoim bohaterem przeżyć wspaniałą przygodę. Fabuła bajki zawsze dzieje się w miejscu bardzo dobrze znanym dziecku, ale jednocześnie spokojnym, przyjaznym oraz bezpiecznym. Bohater wszystkimi swoimi zmysłami doświadcza miejsca, w którym przebywa, co

sprawia, że również dziecko odbiera bajkę wszystkimi zmysłami. I tu następuje kolejne połączenie metod – do bajkoterapii wkracza teatr z łyżki. Drewniana łyżka jest materiałem tanim i powszechnie dostępnym. Wystarczy dodać do tego trochę plasteliny, krepy czy skrawków materiałów i mamy wspaniałych, niepowtarzalnych, a co najważniejsze wykonanych wspólnie z dziećmi bohaterów naszej bajki. Dodatkową zaletą połączenia bajkoterapii z ćwiczeniami artykulatorów i teatrem z łyżki jest możliwość szybkiego i skutecznego prowadzenia ćwiczeń w zależności od potrzeb dzieci. Dodatkową zaletą jest też możliwość pracy z całą grupą, a nie tylko z dziećmi z zaburzonym rozwojem mowy. Usprawnienie artykulatorów polepszy wymowę każdego dziecka, a bajkowy świat pozwoli na relaks, który ma za zadanie je odprężyć. Im jest on głębszy, tym łatwiejsze jest odprężenie, uspokojenie oraz lepsze samopoczucie. Wszystkie zmartwienia i lęki dziecka są wyciszane, schodzą na dalszy plan. Dziecko, które posiada spokój wewnętrzny, łatwiej upora się z trudnościami, jakie stawia mu życie, a poprawa sprawności artykulacyjnej usprawni nawiązywanie kontaktów między dziećmi. Zamieszczone przykłady bajek logopedycznych zostały wypracowane podczas warsztatów „Bajka logopedyczna i nie tylko”, zorganizowanych przez Pracownię Edukacji Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej w Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu. Zajęcia odbyły się w Przedszkolu Niepublicznym „Promyczek” w Bydgoszczy.

BAJECZKA O SZAREJ MYSZCE

Agnieszka Cholewińska, Violetta Kosior

W małej norce mieszkała szara myszka razem z rodzeństwem.

Pewnego ranka mała myszka wyjrzała z norki (wyciąganie języka w kierunku kącików ust). Zobaczyła, że z nieba sypie śnieg (delikatne cmokanie). Zmartwiona westchnęła (westchniecie), bo pomyślała, że ma bardzo mało zapasów na zimę. Zanim wyszła z norki zjadła śniadanie (mówimy: mniām,

mniam, mniam). Umyła zęby (oblizujemy językiem górne zęby po wewnętrznej stronie przy zamkniętych ustach). Zamiotła norkę szczotką (mówimy: szu, szu, szu) i wyszła do lasu uzupełnić zapasy. Najpierw szła pod górkę (pojedyncze klaskanie). Zdziwiła się (robimy zdziwioną minę), że las cały pokryty jest śniegiem i zmartwiła się (robimy smutną minę), że nie uda się jej nic znaleźć. Nagle zza drzewa wyłonił się jej przyjaciel zajacek Szaraczek (zakładanie wargi dolnej na górną i odwrotnie). Opowiedziała mu o swoim zmartwieniu (naśladowanie ruchem warg samogłosek bez ich wybrzmiewania). Zajacek podzielił się z myszką swoimi zapasami, a sam pobiegł w głąb lasu (mówimy: kic, kic, kic). Uradowana myszka (szczęśliwa, uśmiechnięta mina) zanosła swoje zapasy do norki (nadymanie policzków). Szczęśliwa, ale zmęczona myszka ziewnęła (ziewamy) i usnęła w swoim łóżeczku (chrapanie).

Pan leśniczy czuwa w lesie
i słucha, co echo niesie.

KOT KACPEREK

Agnieszka Diabelec, Robert Gabinecki

W dużym domu, tuż obok zagrody, mieszkał mały kotek z klapniętym uszkiem (kłaśnięcie). Jego właściciel Karol bardzo go kochał i na jego widok zawsze się uśmiechał (uśmiech). W zamian kotek Kacperek codziennie rano przytulał się do swojego właściciela (lizanie zewnętrznej części zębów) i robił koci grzbiety (koci grzbiety).

Pewnego słonecznego poranka mały kotek wypił swoją miseczkę mleczka (pionizacja języka), zjadł koci przysmak (mlaskanie) i udał się do pokoju swojego pana.

Kiedy wsunął się przez szczelinę w drzwiach (rurka) zobaczył puste łóżko (łopatka) i zwiniętą pościel (klucha).

Zdziwiony (pionizacja żuchwy) wrócił na swoje legowisko, ziewnął (ziewanie), zasypiając (chrapanie) pomyślał sobie, że jak się obudzi, to jego pan będzie już w domu i radośnie uśmiechnie się na jego widok (uśmiech).

W dużym domu obok zagrody
mieszkał sobie kotek całkiem młody.
Pana Karola bardzo kochał swego,
mimo iż zawsze dziwił się na widok jego:
płaski beret, wąsy długie
a do tego brwi zupełnie grube.

PRZYGODA GĄSKI GOSI

Karolina Gabinecka, Bogusława Urbańska

W małej zagrodzie we wsi Gęgowice mieszkała gąska Gosia. Codziennie wstawiała w bardzo złym humorze (robimy minki). Była bardzo niewyspana,

więc ciągle ziewała (ziewamy), ciągle jeść chciała przy tym głośno mlaskała (mlaskamy).

Pewnego dnia, gdy na spacer się udała (klaskamy), swojej mamy w ogóle nie słuchała i głośno śpiewała (rytmiczne gęgamy). Usłyszały śpiew gąski (rytmiczne gęgamy) podwórkowe zwierzęta (naśladujemy odgłosy: kury - ko, ko ko, kaczki - kwa, ka, kwa, koty - miał, miał, miał, psy - hau, nau, hau) i bardzo się zdziwiły (minki), że tak pięknie śpiewa (wypychamy policzki powietrzem).

Ucieszyła się gąska Gosia (ha, ha, ha) (naśladujemy śmiech) i z radości zaczęła skubać zieloną trawkę (dotykamy czubkiem języka dolnych zębów). Ze szczęścia posyłała buziaki wszystkim mieszkańcom zagrody (cmokamy). Od tego dnia postanowiła co rano śpiewać dla swoich przyjaciół (gę, gę, gę), a jej mama już nie miała z nią kłopotu (mimika, uśmiech). Teraz co rano gąska wstawiała zadowolona (hi, hi, hi), chętnie wszystkim pomagała i uważnie słuchała.

CZAREK CZARODZIEJ

Paulina Olszewska, Justyna Bany

Pewnego letniego wieczoru w domu Czarka przyszedł czas na sen (ziewanie). Chłopiec, jak co wieczór, powiedział mamie „dobranoc”, dał jej wiele buziaków (cmoknięcie) i mocniej naciągnął na siebie kołdrę (przesunąć czubkiem języka w kierunku gardła). Nastąpił bowiem ten moment, kiedy zostawał całkiem sam w ciemnym pokoju. Nawet zwyczajny dźwięk tykania zegara (tyk, tyk, tyk) wydawał się być głośny jak stukot konia (klaskanie). Wziął trzy głębokie wdechy (wdechy nosem) i przypomniał sobie słowa zawsze uśmiechniętego (uśmiech) grubego dziadka (nadmuchane policzki). „W ciemności wszystko wygląda straszniej, ale można coś zdziałać - pomyślał Czarek. -

Przecież ja mogę być czarodziejem” (robimy odważną minę). Czarodziej Czarek zszedł drabiną przez okno (stukanie czubkiem języka po podniebieniu) i usiadł wyprostowany na swoim koniu. Ruszył szybko w drogę (szybkie klaskanie). Podczas przejażdżki zobaczył piękny kolorowy dom, do którego postanowił wejść. Otworzył drzwi (otwieramy usta) i rozejrzał się dookoła (robimy koła językiem wokół wewnętrznej strony warg). Jego uwagę przykuł dziurawy dach (stukanie językiem po podniebieniu). Biła stamtąd niezwykła jasność. Wszedł po schodach (językiem po górnych

zębach) i zobaczył gwiazdy. Wtedy pomyślał: „U mnie w domu też są gwiazdy”. Zszedł po schodach (językiem po dolnych zębach), wszedł na konia i ruszył do domu (klaskanie).

Bajkę kierujemy do dzieci z nadwrażliwością dodatkową, przejawiających stany lękowe (przed zostaniem samemu i przed ciemnością) oraz dzieci z sygnalizmem (cz).

SPACER RUDZIKA

Marta Bureta, Aneta Ratajczyk, Anna Lewicka

Pewnego Poranka ptaszek Rudzik wybrał się na przechadzkę po zaczarowanym lesie. Fruwał wśród różnych drzew (frrr...). Zmęczony usiadł na górnej gałęzi (dotykamy językiem górny wałek dziąsłowy) obok przyjaciółki wrony (kra, kra...). Wyciągnął do niej skrzydełko (zwijanie i rozwijanie języka), zadął do góry dziób (język dotyka w kierunku nosa) i zalotnie zatrzepotał skrzydełkami (język wypycha na przemian policzki). Po odpoczynku (oddech z jednoczesnym uniesieniem ramion) i radosnym powitaniu (mimika twarzy) pofrunęli (frrr) dalej. Nagle na drodze pojawił się koń Ryszard. Zaparaskał (prrr), zakłaskał radośnie (klaskanie) i zaprosił ptaki na wspólny spacer (klaskanie wolne, szybkie). Czas minął im szybko. Niespodziewanie las ucichł (ciiii...), zwierzęta leśne poszły spać, w oddali słyszał było jedynie chrapanie misia Chrapka, który zapadł

w zimowy sen (chrapanie). Rudzik przestraszył się ciemności, ze strachu rozwinął skrzydełka (zwijanie i rozwijanie języka).

Koń Ryszard pocieszył go, głaszcząc ogonem (ruchy okrężne języka wokół warg) i tłumacząc, iż mimo tego że zrobiło się ciemno, las pozostał ten sam, pełen wspaniałych, ciekawych przygód.

Balwan Rożek

zamrożony,

stał na śniegu oblodzony.

Cały dziś był rozdrażniony,

bo śnieżek już prawie roztopiony.

Marta Burt

Jestem groźna,

jestem zła.

Czarny charakter,

czarne włosy,

oto ja!

Anna Lewicka

Autor zdjęć: Marzanna Wierzbicka - kierownik warsztatów „Bajka logopedyczna i nie tylko”

Wiesława Kuban

KPCEN w Toruniu

Zippi pomaga dzieciom

DZIECKO I JEGO EMOCJE

Podstawą prawidłowego rozwoju emocjonalnego dziecka jest umiejętność rozpoznawania emocji, nazywania ich i wyrażania w społecznie akceptowalny sposób. Od tego, w jakim stopniu dziecko posiada umiejętność radzenia sobie z emocjami, będzie zależało też poczucie własnej wartości, zaufanie do siebie, zdolność nawiązywania relacji z innymi ludźmi, rozumienie ich. Prawidłowy przebieg rozwoju emocjonalnego dziecka ma ogromny wpływ na psychikę i kształtowanie jego osobowości. Znaczącą rolę ma tu najbliższe otoczenie. To rodzina daje dziecku poczucie bezpieczeństwa i stwarza przyjazną mu

atmosferę. Pozytywny wpływ na prawidłowy przebieg rozwoju emocjonalnego ma również środowisko, czyli przedszkole i szkoła, do których dziecko uczęszcza. Niczym niezaburzony rozwój w sferze psychicznej będzie miał ważne znaczenie dla osiągnięcia dojrzałości emocjonalno-społecznej dziecka, rozumianej jako pewnego rodzaju stan, w którym jednostka (w tym przypadku mowa o dziecku) coraz to lepiej radzi sobie z funkcjonowaniem w otaczającym go środowisku. Środowisko natomiast ma wpływ na rozwój empatii, umiejętności wyrażania uczuć względem otaczającej go rzeczywistości: ludzi, przedmiotów i zjawisk. Niedojrzałość emocjonalna według W. Szewczuka jest natomiast stanem,

w którym jednostka nie potrafi na ogół przejawiać reakcji emocjonalnych, adekwatnych do sytuacji.

ZADANIE DOROSŁYCH

Zadaniem ludzi dorosłych, rodziców, wychowawców, opiekunów, jest wspomaganie rozwoju dziecka przez dostarczanie mu różnorodnych bodźców o pozytywnym znaczeniu. Dzięki tym bodźcom będzie ono zdobywać doświadczenie pozwalające na sprawne funkcjonowanie i aktywność w otaczającym je środowisku. Rozwijając się dziecko uczy się reagować emocjonalnie na doświadczenia, w których uczestniczy. Kreatorem tych doświadczeń jest dojrzały dorosły, zapewniający dziecku bezpieczeństwo podczas jego przeżyć emocjonalnych.

Wiek przedszkolny charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem uczuć oraz większym ich natężeniem w porównaniu z poprzednimi okresami. Dzieci w tym wieku bardzo intensywnie wyrażają wszelkie uczucia. W zachowaniu dziecka widać żywiołowe reakcje na pojawiające się uczucia i emocje – impulsywność i afektywność. W toku dalszego rozwoju dziecka w wieku przedszkolnym wzrasta świadomość działania. Działaniu poznawczemu towarzyszą uczucia intelektualne, bogacąc w ten sposób przeżycie. Wzrasta równocześnie znaczenie uczuć społecznych oraz rozumienie pojęć: zasady i normy społeczne, wspólne dobro. Znaczący jest tu wpływ dojrzałych dorosłych, rodziców, opiekunów, wychowawców, dostarczających pozytywnych wzorów oraz różnorodnych nowych pozytywnych doświadczeń. Zadaniem ich jest zapewnianie dziecku przeżywania jak największej ilości uczuć pozytywnych, nie chroniąc go równocześnie zbyt przed przykrościami. Dzięki takiemu postępowaniu dziecko w harmonijny sposób osiągnie dojrzałość emocjonalną do pełnienia ról społecznych, w tym również roli ucznia.

„Przyjaciele Zippiego” to międzynarodowy program promocji zdrowia psychicznego przeznaczony dla dzieci w wieku 5-8 lat. Jego zadaniem jest kształtowanie i rozwijanie umiejętności psychospołecznych u małych dzieci. Uczy różnych sposobów radzenia sobie z trudnościami i wykorzystywania nabytych umiejętności w codziennym życiu oraz doskonali relacje dzieci z innymi ludźmi.

PRZYJACIELE ZIPPIEGO

Program „Przyjaciele Zippiego” ma na celu promocję zdrowia psychicznego i dobrego samopoczucia małych dzieci poprzez rozwój ich umiejętności komunikacyjnych i społecznych, ułatwiających tym samym dobre funkcjonowanie w grupie oraz nawiązywanie przyjaźni, radzenie sobie z problemami i trudnościami. Uczy dzieci, jak nazywać uczucia, jak o nich rozmawiać. Zachęca również do współpracy i pomagania innym dzieciom.

Program uczy:

Jak określać własne uczucia i jak o nich rozmawiać?
Jak mówić to, co chce się powiedzieć?
Jak słuchać uważnie?
Jak prosić o pomoc?
Jak nawiązywać i utrzymywać przyjaźnie?
Jak radzić sobie z samotnością i odrzuceniem?
Jak mówić przepraszam?
Jak radzić sobie z prześladowaniem?
Jak rozwiązywać konflikty?
Jak radzić sobie ze zmianą i stratą, między innymi ze śmiercią?
Jak adaptować się do nowych sytuacji?
Jak pomagać innym?

Jest to cykl 24 spotkań, realizowanych w najstarszych grupach przedszkolnych oraz w pierwszych klasach szkół podstawowych. Przeszkoleni realizatorzy programu podejmują się jego wdrażania w ciągu jednego roku.

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu w ramach szkoleń przygotowuje przyszłych realizatorów programu, rekrutując ich spośród wychowawców grup przedszkolnych (pięcio- sześciolatków) i nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej. Nauczyciele chętnie korzystają z tych szkoleń, mając świadomość, iż po uzyskaniu certyfikatu zdobędą uprawnienia i poszerzą swoje kompetencje w zakresie promocji zdrowia psychicznego w oparciu o międzynarodowy program „Przyjaciele Zippiego”.

Z podręcznika trenera: „Wyniki ewaluacji wskazują, że program wywiera wyraźny, krótkoterminowy wpływ na dzieci w zakresie doskonalenia zdolności radzenia sobie z codziennymi kłopotami, powoduje wzrost kooperacji, samokontroli i empatii, powoduje zmniejszenie ilości zachowań problemowych w grupie. Te ustalenia są imponujące, ponieważ uzyskano je w dwu różnych grupach wiekowych (przedszkole i pierwszy etap nauczania) oraz w dwu znacząco odmiennych kulturach w Danii i na Litwie. Ponadto rzeczowe dane zostały potwierdzone przez entuzjastyczne opinie nauczycieli na temat programu: istnieje ogólna zgoda, co do tego, że program poprawił dziecięce relacje z innymi dziećmi, nauczycielami, jak również to, jak radzą sobie z problemami w codziennym życiu. Ponadto, nauczyciele odczuli, że program poprawił ogólną atmosferę w klasie. W niektórych przypadkach sami nauczyciele stwierdzili, że nauczyli się, jak lepiej radzić sobie z własnymi problemami”.¹

Więcej informacji na temat programu znajdują Państwo na stronie internetowej www.pozytywnaedukacja.pl oraz poprzez kontakt z trenerami programu.

Literatura:

1. Program „Przyjaciele Zippiego”
2. Wincenty Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo Żak, Warszawa 2001
3. Materiały dla trenerów, oprac. przez Centrum Pozytywnej Edukacji

¹ Podręcznik trenera programu „Przyjaciele Zippiego”, oprac. przez CMPPP

Jolanta Piętowska, Sabina Fischer-Kotowska, Maria Żukierska

Zespół Szkół nr 10 w Bydgoszczy

Jarosław Piętowski

Publiczne Gimnazjum w Białych Błotach

Anna Herling

GHS Burgauer Allee w Düren / Niemcy

Polska literatura w Düren

Polsko-niemieckie partnerstwo szkół

Polska biblioteczka w Düren to więcej aniżeli regał z polskimi książkami.

Drodzy Czytelnicy!

Cieszymy się, że możemy podzielić się z Wami niecodzienną informacją: w niemieckim mieście Düren w gmachach miejskiej biblioteki Stadtbücherei Düren powstanie biblioteczka z polską literaturą.

Jak już informowałyśmy, przed dwoma laty klasa Marii Żukierskiej i Jolanty Piętowskiej, nauczycielek Zespołu Szkół nr 10 w Bydgoszczy, oraz klasa Anny Herling z Düren skupiająca dzieci uczęszczające na dodatkowe zajęcia języka polskiego, zawiązały partnerstwo klas. W ramach tego partnerstwa powstała również inicjatywa założenia w tym mieście wypożyczalni polskiej literatury.

Pani Herling nawiązała kontakt z Alexandrą Oidtmann dyrektorką tamtejszej biblioteki miejskiej. Inicjatywa ta znalazła poparcie. Równocześnie nauczycielki z Bydgoszczy wszczęły rozmowy z dyrekcją Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bydgoszczy im. Mariana Rejewskiego, do której zwróciły się z prośbą o wsparcie merytoryczne przy doborze literatury. Pomoc pani dyrektor Ewy Pronobis-Sosnowskiej przerosła nasze najśmielsze oczekiwania. Zainicjowała ona we współpracy z Urzędem Miasta Bydgoszczy oraz Urzędem Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu zbiórkę książek na poczet powstającej biblioteczki w Düren. Inicjatywa ta jest cyklicznie nagłaśniana w lokalnych mediach.

Do akcji włączyli się także z dużym zaangażowaniem uczniowie Zespołu Szkół nr 10 w Bydgoszczy pod kierunkiem nauczycielki bibliotekarki Sabiny Fischer-Kotowskiej oraz uczniowie Publicznego Gimnazjum w Białych Błotach. Akcję tę koordy-

nowali pracownik biblioteki Małgorzata Meller-Zwiewka oraz nauczyciel matematyki Jarosław Piętowski. Uczniowie z obu szkół bardzo chętnie dzielili się swoimi książkami, zachęcając do wzięcia udziału w akcji rodziców i dziadków. Razem zebrali pokaźną liczbę książek dla młodszych i starszych czytelników. Do akcji planują włączyć się inne placówki oświatowe, m.in. Zespół Szkół nr 30 Specjalnych w Bydgoszczy.

Ogłoszona akcja trafiła do serc bydgoszczan. Liczba zebranych pozycji książkowych opiewa w chwili obecnej na ponad 500 tytułów. Wśród nich znajdują się wartościowe albumy, leksykony, dzieła polskiej literatury klasycznej oraz współczesne pozycje beletrystyczne dla dzieci i młodzieży.

Uroczyste otwarcie polskiej biblioteki w Düren planowane jest na trzeci tydzień października. Wydarzenie to zostanie uświetnione obecnością niemieckich władz miejskich oraz tamtejszego kuratorium, Urzędu do Spraw Kultury oraz mediów. Stronę polską reprezentować będzie Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Kolonii.

Założenie polskiej biblioteczki w Düren to nie tylko umożliwienie tamtejszej Polonii łatwego dostępu do polskiej literatury, lecz również przykład na krzewienie wśród młodej generacji kultury czytania i popularyzacji idei biblioteki. Prócz tych pragmatycznych i ideowych aspektów wymienić należy także korzyści wynikające z partnerstwa narodów oraz efektów synergicznych, jak i również proces coraz silniejszej identyfikacji z Unią Europejską. Polska biblioteczka w Düren to więcej aniżeli regał z polskimi książkami - to przykład współdziałania na szczeblu polskich i niemieckich instytucji w duchu europejskiej integracji.

Metody kształcenia pojęć przyrodniczych w przedszkolu

Wychowanie dziecka w wieku przedszkolnym dokonuje się przez rozwijanie jego aktywności, kierowanie działaniem.

Na aktywność dziecka można liczyć w tych dziedzinach, w których przejawia się ona z dużą siłą i powszechnie, wyrażając się potrzebą poznawania świata, zabawy, ruchu, twórczego działania w powiązaniu ze zdobywaniem samodzielnych doświadczeń. Proces ten pociąga za sobą dobór metod i form pracy wychowawczej, które należy rozpatrywać wraz z celami i treściami, a także z innymi czynnikami działalności wychowawczej.

Stosowanie określonej metody zależy od treści przekazywanych dzieciom. Bardzo często łączy się dwie lub trzy metody podczas jednych zajęć. Na przykład opowiadanie łączy się z pogadanką heurystyczną, a rozmowę z pracą w ogrodzie. Należy stwarzać sytuacje sprzyjające poznawaniu przez dzieci przyrody zarówno w czasie dowolnych jak i planowanych zajęć. Szczególnie przydatne w rozwijaniu pojęć przyrodniczych w przedszkolu są metody kierowania samodzielną pracą dzieci, do których można zaliczyć obserwację.

E. i J. Frątczakowie uważają, że prawidłowa obserwacja powinna obejmować następujące fazy czynności:

1. określanie celu obserwacji – czyli, co zamierzamy obserwować,
2. określenie sposobu obserwacji – wybranie lub opracowanie instrukcji tekstowej (ustnej lub pisemnej) lub obrazowej,
3. właściwe wykonanie czynności obserwacyjnych zgodnie z przyjętą instrukcją i własnym doświadczeniami,
4. rejestrowanie wyników spostrzeżeń jakościowych i ilościowych w formie zapisu tekstowego, liczbowego, schematycznego, rysunkowego, fotograficznego, fonograficznego,
5. ustalenie wyników – ich precyzowanie,
6. interpretowanie wyników i formułowanie wniosków,

7. sprawdzanie wyników i wniosków na podstawie różnych źródeł wiedzy,

8. formułowanie uogólnienia i wniosków praktycznych.

Dzięki bezpośredniej obserwacji dzieci uczą się wyodrębniać cechy istotne i ważne dla określonych zjawisk przyrodniczych, a następnie usystematyzować poznany materiał i wyprowadzić wnioski, co może prowadzić do poprawności wyników myślenia. Poprzez organizowanie systematycznych obserwacji dzieci zdobywają elementarną wiedzę przyrodniczą oraz wdrażają się do formułowania uzasadnionych wniosków.

E. i J. Frątczakowie uważają, że ważną rolę w edukacji przyrodniczej odgrywają doświadczenia realizowane w postaci pokazu (demonstracji) lub samodzielnych czynności jednostkowych czy zespołowych w warunkach naturalnych, czyli „kąciku przyrody”.

Przeprowadzając doświadczenie należy zapewnić dzieciom warunki do myślenia, a więc zachęcić je do:

- formułowania wyników, wniosków i wskazówek praktycznych dla siebie i innych
- pełnienia funkcji pomocniczych w wykonywaniu doświadczenia
- samodzielnego wykonywania doświadczeń według wskazówek nauczyciela
- samodzielnego projektowania i realizowania doświadczeń.

Aby przeprowadzić zajęcia z zastosowaniem doświadczenia, należy zorganizować sytuację problemową przez pokaz okazów, odczytanie fragmentu tekstu o wybranym obiekcie lub zjawisku przyrodniczym. Dzięki doświadczeniu dzieci poznają przyrodę lepiej, gdyż bardziej interesują się danym obiektem i zjawiskiem, gdy obiekt czy zjawisko wymagają wykonywania określonych czynności praktycznych. Nauczanie i uczenie się z wykonywaniem doświadczeń powinno być stosowane możliwie często, zwłaszcza przy rozwiązywaniu problemów praktycznych z dziedziny przyrodniczej.

M. Studzińska proponuje stosować w edukacji przedszkolnej następujące metody zbliżania dzieci do przyrody:

1. Metody kierowania samodzielną pracą dzieci:
 - obserwacja
 - praca w ogrodzie przedszkolnym i kąpiku przyrodniczym
 - praca z książką
 - zajęcia plastyczne.
2. Metody poszukujące:
 - rozmowa
 - pogadanka heurystyczna.
3. Metody podające:
 - opowiadanie i opis
 - czytanie.

Do metod kierowania samodzielną pracą należy obserwacja, którą scharakteryzowano wcześniej.

W ramach pracy w ogrodzie przedszkolnym odbywa się prowadzenie hodowli roślin i zwierząt, połączone z nabywaniem przez dzieci elementarnych pojęć przyrodniczych, umiejętności uprawy i pielęgnacji. Jest to praca prowadzona planowo i systematycznie. Uczy dzieci odpowiedzialności za życie i zdrowie zwierząt, za wyniki hodowli roślin.

Praca w kąpiku przyrody polega na prowadzeniu stałych lub okresowych hodowli roślin i zwierząt. Kąpik przyrody jest miejscem gromadzenia zbiorów dla celów użytkowych (np. pokarm dla ptaków) lub jako materiał do zajęć. Zgromadzone obiekty przyrodnicze odgrywają ważną rolę w nabywaniu przez dzieci wiadomości o życiu roślin i zwierząt.

Praca z książką należy do pośredniego poznawania przez dzieci przyrody. W kształtowaniu nawyków korzystania z książek duże znaczenie ma ich właściwy dobór do poszczególnych grup wiekowych. Treści przyrodnicze w wielu książkach dla dzieci mają elementy baśniowe, które przybliżają małym czytelnikom świat środowiska naturalnego.

Zajęcia plastyczne mogą odbywać się w toku czynności zabawowych dziecka. Prace artystyczne wykonane spontanicznie są dla nauczyciela sprawdzianem, które zabawy i zajęcia o tematyce przyrodniczej wywołały największe zainteresowanie. Są one wyrazem przeżyć i wiedzy, obrazują stosunek do poznawanych obiektów.

Do metod poszukujących należy rozmowa, która zmierza do odkrywania swoich myśli. Prowadzi też do poznawania prawdy oraz prawideł właściwego działania w określonym czasie.

Pogadanka heurystyczna polega na dialogu nauczyciela z dziećmi, zmierzającego do zrealizowania celów wychowawczo-dydaktycznych. Zachęca dzieci do samodzielnej pracy myślowej, dzięki czemu przyswajają sobie informacje o świecie przyrody oraz porządkują już posiadana wiedzę.

Opowiadanie jest metodą podającą, polega na zaznajamianiu uczniów z określonymi obiektami i zjawiskami przyrodniczymi w formie ich słownego opisu. Opis dotyczy charakterystyki, cech budowy określonych obiektów czy zjawisk przyrodniczych.

Czytanie jest metodą, która może mieć miejsce podczas zajęć z całą grupą lub w kontaktach z mniejszymi zespołami. Może być przygotowaniem do obserwacji przyrodniczych w terenie.

S. Elbanowska w zbliżaniu dzieci do świata przyrody wymienia metody:

- werbalne
- obserwacyjne
- badawcze.

Istotą metod werbalnych jest opowiadanie przez nauczyciela o obiektach i zjawiskach przyrodniczych. Może to być dialog z dziećmi, opowiadana historyjka obrazkowa, scenka ilustrująca treść.

Metody obserwacyjne polegają na uważnym przyglądaniu się obiektom lub zjawiskom przyrodniczym występującym w warunkach naturalnych bądź w warunkach laboratoryjnych w przygotowanym eksperymencie.

Metody badawcze występują wówczas, gdy dziecko, dysponując przyrządami, zupełnie samodzielnie stara się wymyślać różne eksperymenty i przeprowadzać je. O badaniu mówi się wtedy, kiedy dziecko wnika w obserwowane zjawisko, odkształca oglądane obiekty, żeby uzyskać jak najwięcej informacji o ich właściwościach.

W przypadku dzieci przedszkolnych należy stosować początkowo metody werbalne lub obserwacyjne albo obie jednocześnie. Metody badawcze powinno się stosować w następnej kolejności, gdy dziecko posiada informację na temat obiektu czy zjawiska przyrodniczego.

Wiek przedszkolny jest okresem, kiedy mały człowiek jest bardzo podatny na oddziaływanie najbliższego środowiska, zwłaszcza przyrodniczego. Dlatego nauczyciele powinni poszukiwać form, metod i środków dydaktycznych pozwalających na przybliżanie dzieciom otaczającej przyrody. Poznając to środowisko, rozwija się u dzieci pożądane cechy charakteru: obowiązkowość, dokładność, wytrwałość, odpowiedzialność, dyscyplinowanie, współpracę w zespole.

Literatura:

1. S. Elbanowska, *Przyroda nieożywiona w wychowaniu przedszkolnym*, Warszawa 1983
2. E. J. Frątczakowie, *Kąpik przyrody w wychowaniu przedszkolnym*, Warszawa 1991
3. E. J. Frątczakowie, *Edukacja ekologiczna dzieci w wieku przedszkolnym*, Bydgoszcz 1996
4. M. Studzińska, *Dzieci przedszkolne poznają przyrodę ożywioną*, Warszawa 1989

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Klucz do uczenia otwiera wszystkie drzwi

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu proponuje Państwu nowy projekt pod nazwą „**Klucz do uczenia II edycja - Profesjonalny nauczyciel gwarancja jakości edukacji**”, zatwierdzony uchwałą nr 31/1225/13 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 sierpnia 2013 roku.

Projekt realizowany jest w partnerstwie z:

- Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu
- Uniwersytetem Technologiczno-Przyrodniczym im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy
- Państwową Wyższą Szkołą Zawodową we Włocławku.

Do projektu mogą przystąpić nauczyciele, dyrektorzy szkół i placówek oświatowych, pracownicy administracji publicznej, którzy realizują zadania związane z oświatą w organizacjach prowadzących szkoły i placówki oświatowe na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Zakres kształcenia oferowany w ramach projektu obejmuje nieodpłatne studia podyplomowe, kursy doskonalące, kursy instruktorskie i studyjne wyjazdy przygotowujące do współpracy międzynarodowej.

W ramach projektu doskonalić się będzie 2175 przedstawicieli oświaty. Wszystkie formy kształcenia dla zakwalifikowanych uczestników są bezpłatne.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Realizacja odbywa się w ramach Priorytetu IX, Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, Działanie 9.4, Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Celem projektu jest dostosowanie i podwyższenie kompetencji dydaktyczno-wychowawczych nauczycieli oraz kompetencji w zakresie zarządzania oświatą kierowników szkół i pracowników administracji publicznej, zarządzającej oświatą w organach prowadzących szkoły i placówki oświatowe.

Projekt jest w trakcie wdrażania, a jego zakończenie zaplanowano na 30 czerwca 2015 roku.

Projekt „Klucz do uczenia II edycja – Profesjonalny nauczyciel gwarancją jakości edukacji” jest kontynuacją Projektu „Klucz do uczenia – program wsparcia kujawsko-pomorskich nauczycieli” realizowanego w okresie od 1 marca 2010 roku do 31 grudnia 2011 roku, także współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Serdecznie zapraszamy zainteresowanych do zapoznania się ze szczegółową ofertą, która znajduje się na stronie internetowej projektu pod adresem:

www.kluczdouczenia2.pl

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu

Biuro Europejskich Projektów Edukacyjnych

ul. Sienkiewicza 36, 87-100 Toruń

rekrutacja@kpcen-torun.edu.pl

Człowiek - najlepsza inwestycja

Klucz do uczenia II edycji – Profesjonalny nauczyciel jakością edukacji

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Oferta edukacyjna

1. Studia podyplomowe z astronomii i nauk przyrodniczych.
Kwalifikacje do prowadzenia zajęć z astronomii w ramach procesu dydaktycznego, jak i poza zajęciami lekcyjnymi.
2. Studia podyplomowe z zakresu zarządzania oświatą.
Nabycie kwalifikacji z zakresu organizacji, zarządzania, finansowania oraz monitoringu działalności oświatowej.
3. Studia podyplomowe „Dyrektor jako lider oświaty”.
Studia podyplomowe, których program kształcenia zapewni uzyskanie praktycznych umiejętności niezbędnych kierownikowi placówki edukacyjnej.
4. Kursy doskonalące w zakresie:
 - a) lidera zespołów przedmiotowych, ze szczególnym uwzględnieniem analizy wyników i efektów kształcenia,
 - b) wykorzystania ICT w dydaktyce przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, wykorzystywanie już istniejących zasobów cyfrowych oraz tworzenie nowych,
 - c) wykorzystania nowoczesnych technologii w dydaktyce przedmiotów zawodowych,
 - d) wykorzystania ICT w metodyce nauczania języków obcych, wykorzystania istniejących zasobów cyfrowych w rozwijaniu umiejętności posługiwania się językiem obcym.
5. Kurs kwalifikacyjny z przedsiębiorczości.
Kursy pozwalający uzyskać kwalifikacje do nauczania przedmiotu w każdym typie szkoły.
6. Kursy instruktora sportu:
 - a) kurs instruktora pływania,
 - b) kurs instruktora unihokeja,
 - c) kurs instruktora piłki nożnej.
7. Współpraca międzynarodowa.
Wyjazdy studyjne przygotowujące do współpracy międzynarodowej dla nauczycieli różnych specjalności.
8. Studia podyplomowe z wychowania i edukacji młodzieży gimnazjalnej.
Program studiów zapewni poznanie przez nauczycieli właściwych form i metod stosowanych podczas procesu wychowania i edukacji młodzieży gimnazjalnej.

Konferencja w Toruniu (2.10.2013 roku)

Człowiek - najlepsza inwestycja

Klucz do uczenia II edycji – Profesjonalny nauczyciel jakością edukacji

Zostaną małymi naukowcami?

– *Adasiu, Malwinko, Kacperku, proszę usiąść po turecku. Zaraz się zacznie. Już przyjechali!* – entuzjastycznie ustawia dzieci pani Marlena opiekująca się grupą Leśnych Skrzatów. Pięcioletnia Hania niecierpliwie zerka na korytarz prowadzący do sali zabaw, obserwując dwóch panów w białych fartuchach, którzy przyjechali pokazać... jak znika szklanka.

Niemal w podobnych okolicznościach zaczyna się każdy z kilkudziesięciu pokazów, które doktoranci z Fundacji Aleksandra Jabłońskiego przeprowadzili w przedszkolach województwa kujawsko-pomorskiego.

Animatorzy rozpoczynają od eksperymentu związanego z zasysaniem jajka do butelki.

– *Materiały wykorzystane w doświadczeniu są dobrze znane dzieciom, gdyż z ugotowanym jajkiem oraz szklaną butelką są dobrze zaznajomione. Płomień powstający przy zapalaniu oparów alkoholu w butelce dodatkowo potęguje wrażenia. A sam przebieg zjawiska, gdy jajo jest zasysane do środka butelki, wygląda spektakularnie. Widać błysk w oczach w momencie, kiedy jajo trafia do butelki* – opowiada Rafał Jakubowski, który realizował w przeszłości podobne zajęcia. – *Nie zauważyłem, by ktokolwiek przeszedł obojętnie obok któregoś z doświadczeń, które wykonujemy* – dodaje.

USZY SŁONIA

Potem jest „Wodny pryzmat”. Doświadczenie pokazuje, że światło słoneczne jest tak naprawdę mieszaniną barw. Leśne Skrzaty już wiedzą, jak powstaje tęcza. Kolejny eksperyment obrazuje, jak oszukać oko, wykorzystując własności optyczne różnych materiałów. To „Znikająca szklanka”. Jednak Amelce najbardziej podobały się ... „Uszy słonia”.

– *Eksperyment polega na przystępnym wyjaśnieniu pojęcia fali dźwiękowej oraz pokazaniu jak rozchodzi się dźwięk* – wyjaśnia animator FAJ.

Na koniec „Zaskakujące akwarium”, czyli... jak wykorzystać olej i wodę do doświadczeń optycznych. Brzmi poważnie, ale dzieci szybko pojmują, o co chodzi.

ZAINTERESOWAĆ PRZEZ ZABAWĘ

Po części pokazowej maluchy biorą udział w warsztatach pt. „Szkiełko i oko” oraz „Rakieta odrzutowa”. Na początek każdy przedszkolak dostaje do ręki soczewkę, za pomocą której przenosi obraz kolorowej lampy na kartkę papieru. Dzieci również uczą się, jak wykorzystywać soczewkę jako lupę i dowiadują się, jak rozpoznać, czy okulary, które noszą oni lub ich rodzice, skupiają światło czy je rozpraszają.

– *Czasem aż ciężko wybrać młodych pomocników z tego lasu rąk, które obserwujemy na pokazach* – wskazuje Ewa Kaszewska prezes Fundacji Aleksandra Jabłońskiego.

Podczas warsztatów „Szkiełko i oko”

Każdy przedszkolak dowiaduje się też, jak można zgasić płomień dźwiękiem.

– *Dzieci są proszone po kolei i same gaszą płomień, co wywołuje wielką radość i zaciekawienie u ich koleżanek i kolegów. Nagle wszyscy chcą zgasić płomień* – opowiada. – *Dzieci reagują fantastycznie. Ich entuzjazm sprawia, że nie mamy najmniejszych wątpliwości, zdecydowanie warto robić takie pokazy. A gdy jeszcze uda nam się wpleść element zaskoczenia, efekty w postaci zadziwienia i radości na twarzach dzieci bywają niesamowite. Cel jest jasny - zainteresować przez zabawę* – podsumowuje Ewa Kaszewska.

POMYŚL TRAFIONY

Prelekcje dla przedszkolaków „Mały Naukowiec” to kolejny przygotowywany przez Urząd Marszałkowski projekt edukacyjny, którego celem jest rozwijanie zainteresowania najmłodszych naukami ścisłymi. Bezpłatne pokazy, eksperymenty oraz warsztaty z zakresu nauk ścisłych, przyrodniczych oraz astronomii z czynnym udziałem dzieci cieszą się ogromnym zainteresowaniem.

Aktywny udział dzieci w zajęciach

- Ofertę atrakcyjnych i pobudzających wyobraźnię zajęć zachęcających do odkrywania tajemnic przyrody kierujemy tym razem do przedszkolaków. Wcześniej podobna formuła świetnie sprawdziła się podczas pokazów organizowanych w ramach naszego projektu regional-

nych kół fizycznych, matematycznych, informatycznych i astronomicznych skierowanego do młodzieży – mówi marszałek Piotr Calbecki.

W rekrutacji wzięło udział ponad 300 przedszkoli z województwa kujawsko-pomorskiego. Niestety, mieliśmy tylko 72 miejsca. Decydowała kolejność zgłoszeń. Wszyscy mieli równe szanse. Pierwsze placówki wysłały formularze krótko po północy.

– Mieliliśmy wiele takich zgłoszeń. Szczególnie z przedszkoli znajdujących się na obszarach wiejskich – tłumaczy Ewa Kaszewska.

Prelekcje, prowadzone przez doświadczonych animatorów nauk ścisłych, odbywają się od października 2013 roku i potrwać do czerwca 2014 roku w 72 przedszkolach oraz oddziałach przedszkolnych na terenie regionu (przynajmniej połowa z nich działa na terenach wiejskich).

Spotkania składające się z części pokazowej oraz warsztatowej przeznaczone są dla minimum 10-osobowych grup przedszkolaków w wieku 5-6 lat.

Pomysł powstał w Urzędzie Marszałkowskim i jest realizowany w ramach projektu „Kujawsko-Pomorskie Regionem Astronomicznym II”, którego liderem jest Biuro Innowacyjnych Projektów Edukacyjnych Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu, ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Jarosław Przybył

Departament Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu

Gimnazjaliści zgłaszajcie się

Już drugi raz Urząd Marszałkowski w Toruniu zaprasza uczniów gimnazjów z regionu do udziału w Wojewódzkim Konkursie Astronomicznym w ramach projektu „Kujawsko-Pomorskie Regionem Astronomicznym II”.

Celem konkursu jest promocja edukacji astronomicznej, dorobku nauk matematyczno-przyrodniczych, promowanie metody projektu w edukacji szkolnej oraz prezentacja dorobku najwybitniejszych uczonych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego.

Przedsięwzięcie zostało zorganizowane w związku z obchodami Roku Kopernika oraz ze względu na realizację projektu mającego na celu promocję marki województwa kujawsko-pomorskiego jako „regionu astronomicznego”. W tym roku kontynuujemy działania rozpoczęte w roku 2013.

W konkursie mogą brać udział zespołowe projekty badawcze obejmujące tematykę astronomiczną, w tym prace obserwacyjne i konstrukcyjne, a także indywidualne projekty badawcze, w których tematyka astronomiczna przedstawiana jest w kontekście historii, kultury i sztuki.

Projekt edukacyjny to metoda nauczania, która kształtuje wiele umiejętności oraz łączy wiedzę z różnych przedmiotów. Zespół realizujący dany projekt musi liczyć 3 osoby. Jedno gimnazjum ma prawo do zgłoszenia nie więcej niż dwóch projektów w każdej z dwóch kategorii konkursu. Każdy zespół projektowy musi mieć swojego opiekuna lub opiekunów w osobie nauczyciela szkoły, którą reprezentuje.

Laureaci I edycji konkursu na obozie astronomicznym w Chorwacji

Laureatów konkursu wyłoni Rada Programowa Astrobaz złożona z przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu oraz Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Na zwycięzców czekają atrakcyjne nagrody w postaci voucherów na obóz żeglarski z elementami astronawigacji oraz astronomii.

Termin nadsyłania zgłoszeń do konkursu: 14 marca 2014 roku.

Termin nadsyłania prac konkursowych: 23 maja 2014 roku.

Data ogłoszenia wyników: 17 czerwca 2014 roku.

Prace należy przesłać na adres: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Departament Edukacji i Sportu, Plac Teatralny 2 87-100 Toruń lub dostarczyć osobiście do Biura Podawczo-Kancelaryjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Plac Teatralny 2 87-100 Toruń.

Regulamin konkursu wraz z formularzami zgłoszeniowymi (do pobrania) znajduje się na stronie Urzędu Marszałkowskiego www.kujawsko-pomorskie.pl, w zakładce *edukacja* oraz na stronie www.astrobaza.kujawsko-pomorskie.pl.

Pomysł powstał w Urzędzie Marszałkowskim i jest realizowany w ramach projektu „Kujawsko-Pomorskie Regionem Astronomicznym II”, którego liderem jest Biuro Innowacyjnych Projektów Edukacyjnych Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu, ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Szanowni Państwo,

wydaliśmy już cztery numery naszego nowego czasopisma. Jesteśmy zainteresowani Państwa opiniami na jego temat. Czy dotychczasowa tematyka „UczMy” spełniła Państwa oczekiwania? Czy są sprawy, o których chcieliby Państwo przeczytać w powakacyjnych numerach? Liczymy na konstruktywne opinie. Państwa oczekiwania dotyczące treści i formy pisma posłużą nam do takiego redagowania „UczMy”, aby było ono bliskie każdemu nauczycielowi. Swoje przemyślenia prosimy przysyłać na adresy mailowe redaktorów czasopisma.

Redakcja

Gala podsumowująca I edycję projektu *Toruński Urząd dla Młodzieży*

W roku szkolnym 2013/14 odbyła się I edycja projektu *Toruński Urząd dla Młodzieży*. Uczestniczyli w nim uczniowie gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych miasta Torunia zainteresowani pogłębieniem wiedzy na temat struktury i funkcjonowania samorządu lokalnego.

Uroczyste wręczenie dyplomów dla uczniów i podziękowań dla nauczycieli miało miejsce 16 grudnia 2013 roku w Centrum Dialogu im. Jana Pawła II w Wyższym Seminarium Duchownym w Toruniu.

Wśród zaproszonych gości znalazł się Ludwik Szuba Zastępca Prezydenta Miasta Torunia. Wręczył uczniom dyplomy za zaangażowanie w realizację projektu *Toruński Urząd dla Młodzieży*. Podziękował uczniom i nauczycielom, pogratulował uczestnictwa. Podziękowania nauczycielom wręczyła Grażyna Szczepańska, wicedyrektor Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu.

Projekt zrealizowany został przy współudziale Urzędu Miasta Torunia. Jego celem była inwestycja w młode pokolenie poprzez budowanie kapitału społecznego, rozwijanie kompetencji społecznych i obywatelskich. Uczniowie pogłębili wiedzę na temat funkcjonowania samorządu terytorialnego.

Po uroczystym wręczeniu dyplomów i podziękowań historię samorządu lokalnego w Toruniu przybliżył uczniom Zbigniew Ernest radny Rady Miasta Torunia, przewodniczący Komisji Oświaty i Sportu. Struktury i funkcjonowanie samorządu na szczeblu lokalnym przedstawiła Iwona Czyż-Zaleska, kierownik Referatu Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych. Był również czas przewidziany na dyskusję i zadawanie pytań przez młodzież przedstawicielom Urzędu Miasta Torunia oraz radnemu Rady Miasta Torunia.

Pierwszym elementem realizacji projektu było seminarium dla nauczycieli, podczas którego poznali założenia przedsięwzięcia i otrzymali zadania dla swoich uczniów.

Program obejmował wizyty w trzech wydziałach Urzędu Miasta Torunia. Uczniowie mieli zaplanować i załatwić typowe sprawy urzędowe oraz zapoznać się z pracą poszczególnych wydziałów. Pracownicy urzędu przygotowali ciekawe zadania do realizacji przez uczniów. Działania te stworzyły młodzieży możliwość komunikowania się w sprawach publicznych.

Podczas realizacji projektu uczniowie dowiedzieli się, gdzie mieszczą się niektóre wydziały Urzędu Miasta Torunia, znają adresy Wydziału Spraw Administracyjnych, Wydziału Ewidencji i Rejestracji, Wydziału Środowiska i Zieleni.

Potrafia pobrać i wypełnić proste formularze urzędowe oraz sformułować kilka praktycznych rad dotyczących załatwiania spraw urzędowych. W czasie realizacji projektu zastosowano takie metody pracy, jak: miniwykład, pracę z tekstem, pracę w grupach lub parach, wypełnianie formularzy, rozmowę nauczającą.

Uczniowie pracowali metodą projektu i mieli okazję odbyć wizytę w urzędzie, poznać wydziały oraz obowiązki urzędników wobec obywateli.

Efekty pracy nad zadaniami, które zostały zaprezentowane podczas uroczystości podsumowującej projekt, wyróżniały się pomysłowością, wielością podjętych działań oraz olbrzymim zaangażowaniem uczniów i nauczycieli (profesjonalne prezentacje multimedialne, filmy i wywiady). Działania projektowe zintegrowały lokalne środowisko: władze miasta Torunia, uczniów i nauczycieli.

Projekt realizowało 8 toruńskich szkół, czyli 29 zespołów uczniowskich (120 uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych).

W projekcie wzięły udział następujące szkoły:

- Zespół Szkół nr 8
- Zespół Szkół nr 28
- Zespół Szkół nr 1, VI LO
- Zespół Szkół Inżynierii Środowiska
- III Liceum Ogólnokształcące
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Toruń
- Gimnazjum nr 3
- Gimnazjum nr 18.

Przedsięwzięcie było efektem współpracy toruńskich samorządowców i naszej placówki doskonalenia.

Projekty edukacyjne realizowane w szkołach angażują całą społeczność uczniowską. Podczas pracy

metodą projektu największy nacisk położony jest na proces: od planowania, poprzez realizację do podsumowania i oceny.

Edukacja obywatelska nie może sprowadzać się jedynie do przekazywania informacji na temat samorządu. Musi rozwijać także umiejętności przydatne podczas załatwiania konkretnych spraw życiowych w urzędach.

Ważne jest, by młodzież jak najwcześniej uczestniczyła w życiu społecznym. To szczególnie ważne w Polsce, ponieważ jest ona krajem - potwierdza to wiele badań - o niskim kapitale społecznym, a więc o niskim poziomie zaufania, niskim poziomie umiejętności współpracy, współdziałania i współodpowiedzialności.

Zapraszamy do udziału w II edycji projektu *Toruński Urząd dla Młodzieży* w nowym roku szkolnym 2014/15.

Aneta Gabryelczyk
KPCEN we Włocławku

Autor zdjęć: Tadeusz Wański

Konkurs Interpretacji Teatralnej dla Najmłodszych

Dziecko jak najwcześniej powinno uczestniczyć w kulturze. Wincenty Okoń definiuje wychowanie estetyczne jako *jeden ze składników wychowania i wielostronnego kształcenia, rozumiany jako ogół świadomych oddziaływań na wychowanka i jego działań własnych, w których wartości estetyczne i artystyczne wykorzystuje się do pogłębienia życia uczuciowego, rozwoju aktywności twórczej i samoekspresji wychowanka oraz*

do umożliwienia mu kontaktu z różnymi dziedzinami sztuki. Uwrażliwienie na słowo poetyckie to jedno z podstawowych zadań stojących przed placówkami przedszkolnymi oraz szkołami. Dlatego z ogromną radością przyjąłem inicjatywę SP nr 3 w Lipnie, by zorganizować dla dzieci młodszych formę aktywności artystycznej. Z jeszcze większym zadowoleniem zgodziłem się pracować w jury sympatycznego

Konkursu Interpretacji Teatralnej dla Najmłodszych „Mówimy wierszem”. Pomysłodawczyni Elżbieta Ostrowska i Wioletta Ługowska, nauczycielki SP nr 3 we Włocławku, przewidziały na jego realizację miesiąc listopad. Konkurs skierowany został do uczniów szkół i przedszkoli z powiatu lipnowskiego. Już pierwsza edycja cieszyła się ogromnym zainteresowaniem. Kolejna zgromadziła w auli Zespołu Szkół im. R. Traugutta w Lipnie prawdziwe tłumy.

Do konkursu przystąpiło 39 dzieci, w tym 14 z klas 0 - I i 25 z klas II– III. Najmłodszy recytatorzy prezentowali przepięknie teksty należące do kanonu poezji dla dzieci. Wiele radości widzom dostarczyła brawurowa interpretacja wiersza Juliana Tuwima „Murzynek Bambo”. Najdojrzała pod względem warsztatu aktorskiego okazała się interpretacja teatralna wiersza pt. „Ptasie radio”

Ocenie podlegały: dykcja, mimika, interpretacja utworu, ogólny wyraz artystyczny, dobór repertuaru, stroju i rekwizytów. W konkursie mogliśmy podziwiać wspaniałą grę aktorską uczniów, wyłonionych w drodze eliminacji klasowych i grupowych z: Przedszkola w Kikole, Przedszkola Niepublicznego „Przedszkole w parku” w Lipnie, Przedszkola Miejskiego nr 2 w Lipnie, Przedszkola Miejskiego nr 3 w Lipnie, Przedszkola Miejskiego nr 4 w Lipnie, Szkoły Podstawowej nr 2 w Lipnie, Szkoły Podstawowej nr 3 w Lipnie, Szkoły Podstawowej nr 5 w Lipnie, Zespołu Szkół w Chrostkowie, Zespołu Szkół w Kikole, Szkoły Podstawowej w Jastrzębiu, Zespołu Szkół w Karnkowie.

Uczestnicy konkursu oceniani byli w dwu kategoriach wiekowych:

I kategoria – zerówki przedszkolne, szkolne i klasy pierwsze,

II kategoria – klasy drugie i trzecie szkoły podstawowej.

Zmagania uczestników oceniała komisja w składzie: **Wanda Mróz, Aneta Gabryelczyk, Magdalena Złakowska.**

Jury konkursu

Młodzi artyści z wielkim przejęciem prezentowali przygotowane teksty. Ogromne emocje towarzyszyły

również rodzicom najmłodszych. Ważne jest, że organizatorom udało się stworzyć przemiłą atmosferę, a rywalizacja zdecydowanie odeszła na drugi plan. Prezentacje stały na bardzo wysokim poziomie, a jury miało naprawdę niełatwe zadanie. W oczekiwaniu na werdykt publiczność miała okazję wysłuchać kilku utworów muzycznych w wykonaniu niezwykle utalentowanej uczennicy Liceum Ogólnokształcącego w Lipnie Moniki Witkowskiej oraz wziąć udział w charytatywnej aukcji sprzedaży dziecięcych prac plastycznych, z której dochód przeznaczony został na leczenie Julii Gajzler, podopiecznej Komitetu Rumińskowe Drzwi – Wspieramy Julkę.

Po burzliwych obradach Jury wyłoniło zwycięzców: **kategorii I** - zerówki przedszkolne, szkolne i klasy pierwsze:

I miejsce – Agata Wenderlich

II miejsce – Borys Łukasik

III miejsce – Zuzanna Trojanowska

Wyróżnienia: Miłosz Iwo Jankowski-Bourdoux, Alicja Agacińska, Agata Lewandowska, Ada Falkowska, Cezary Gracyk.

Starosta lipnowski Krzysztof Baranowski wręcza nagrodę za I miejsce Agacie Wenderlich z I grupy wiekowej

kategorii II - klasy drugie i trzecie szkoły podstawowej:

I miejsce – Zuzanna Świdarska

II miejsce – Mikołaj Polachowski

III miejsce – Bartosz Rutkowski

Wyróżnienie pierwszego stopnia: Karolina Zajączkowska, Wiktoria Mikołajczyk.

Wyróżnienie drugiego stopnia: Alicja Gawrońska, Patrycja Olkiewicz, Wiktoria Serwach.

Wyróżnienie trzeciego stopnia: Kacper Żelazkiewicz, Nadia Wachowska, Karolina Rzymśka.

Mali zwycięzcy otrzymali piękne statuetki i nagrody rzeczowe, które wręczyli: Krzysztof Baranowski starosta lipnowski, Dorota Łańcucka burmistrz Lipna oraz Jacek Gózdź dyrektor SP nr 3 w Lipnie.

Pozostałym uczestnikom konkursu wręczono dyplomy za udział w konkursie i upominki. Za rok kolejna edycja konkursu, już dziś gorąco zachęcam do udziału w tej formie aktywności twórczej.

Rok Tuwima podsumowany

Nauczyciele, uczniowie i przedszkolaki odebrali podziękowania, dyplomy i nagrody za zaangażowanie w obchody Roku Juliana Tuwima podczas gali podsumowującej 10 grudnia 2013 roku w Wyższej Szkole Filologii Hebrajskiej w Toruniu.

Po uroczystym otwarciu spotkania przez ks. dr. Tomasza Siudę, prorektora WSH, przybyli na galę goście usłyszeli „Lokomotywę” J. Tuwima w różnych językach: angielskim, niemieckim, włoskim, francuskim, hebrajskim, jidisz oraz rosyjskim. Utwór zaprezentowali uczniowie Gimnazjum i Liceum Akademickiego w Toruniu oraz studentki WSH.

Iwona Michałek, koordynatorka działań realizowanych w KPCEN w Toruniu, opowiedziała o genezie pomysłów na obchody roku autora „Słonia Trąbalskiego”.

Maluszki uczęszczające do Przedszkola Miejskiego nr 5 im. Juliana Tuwima w Toruniu rozbawiły zebranych inscenizacjami „Rzepki”, „Spóźnionego słowika” i „Okularów”.

Zaprezentowane filmy z akcji „Czytamy Juliana Tuwima w plenerze” pozwoliły zrozumieć, jak dobrze można się bawić poetyckim słowem.

„Tuwim na YouTube” był kolejnym sposobem przeglądu recytacji i inscenizacji utworów poety, wykorzystującym nowoczesne środki przekazu.

Prace laureatów konkursu plastycznego „Wiersze Juliana Tuwima pędzlem malowane” można było podziwiać przed salą wykładową w WSH. Autorzy najciekawszych prac odebrali dyplomy i książki.

Nauczycielom edukacji wczesnoszkolnej – zwycięzcom konkursu na zestaw ćwiczeń interaktywnych – nagrody wręczała Maria Sołtan, przedstawicielka sponsora IRS w Warszawie.

Nauczyciele gimnazjów uczestniczący w konkursie na scenariusz projektu edukacyjnego poświęconego życiu i twórczości J. Tuwima zostali wyróżnieni nagrodami książkowymi.

Galę zakończyło wspólne odczytanie „Lokomotywy” w języku polskim.

Grażyna Szczepańska wicedyrektor KPCEN w Toruniu podziękowała ks. dr. Tomaszowi Siudzie, prorektorowi WSH za współpracę i pożegnała zebranych na gali nauczycieli, uczniów i rodziców.

Autor zdjęć: Tadeusz Wański

Chodzi wszak o to, aby język giętki powiedział wszystko, co pomyśli głowa...

O tym, jak zaktywizować środowisko szkolne

Jaki konkurs zaproponować gimnazjalistom? Jak dotrzeć do potencjalnych uczniów naszej szkoły? Czego nie organizują inne placówki? Czy nasza propozycja spotka się z zainteresowaniem? Te i podobne pytania zadawaliśmy sobie 11 lat temu, kiedy po raz pierwszy chcieliśmy zaprosić inne gimnazja do współpracy i wymiany doświadczeń.

Zrodził się wtedy pomysł, aby „powalczyć z bykami” ortograficznymi. I tak w marcu 2004 roku w murach naszego gimnazjum odbył się I Międzygimnazjalny Konkurs *Ortograficzna corrida*, czyli walka z „bykami”. Celem konkursu była przede wszystkim dbałość o czystość języka polskiego. Zależało nam również na doskonaleniu umiejętności stosowania zasad ortograficznych. Postanowiliśmy, że każda edycja będzie się skupiać wokół jakiegoś zagadnienia. Zaczęliśmy – nie przypadkowo – od Unii Europejskiej. Uczniowie indywidualnie walczyli o tytuł *Mistrza Ortografii* klas pierwszych, drugich i trzecich. Po napisaniu dyktanda stawali się drużyną, która rozwiązując zadania o różnym stopniu trudności, próbowała udowodnić, że zasługuje na miano „Bezbłędnej Drużyny”. I tak przez dziewięć kolejnych edycji. Zmieniał się tylko temat, no i oczywiście laureaci. Kolejne edycje dotyczyły edukacji filozoficznej, regionalnej, teatru, szkoły. Nie ukrywamy, że „motorem” do działania było zainteresowanie konkursem. Mieliśmy także uczestników spoza Włocławka. W tym roku szkolnym zmieniamy adresata. Do zmagania z polską ortografią zapraszamy

Podczas nagrania w Radiu Gra

uczniów klas szóstych szkół podstawowych i pierwszoklasistów z gimnazjów. Ta rywalizacja ma pokazać, kto lepiej zna zasady polskiej pisowni – jeszcze uczniowie szkół podstawowych czy już gimnazjaliści. W sposób poetycki ujęła tę zmianę nauczycielka języka polskiego i jednocześnie pomysłodawczyni konkursu literackiego, który w tym roku obchodzi swój jubileusz:

*Dziś przed nami niebываła jest okazja:
Stają w szranki podstawówki i gimnazja.
Będą walczyć o laur pierwszy z ortografii.
Wygra ten, kto pisać lepiej już potrafi!*

Międzyszkolny Konkurs *Świat moim słowem malowany* to druga nasza propozycja. Już od dziesięciu lat zachęcamy młodych poetów, aby wyjęli z szuflady swoje wiersze i pokazali je światu. Do udziału w konkursie zapraszamy uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. Jego zadaniem jest propagowanie wśród młodzieży własnej twórczości poetyckiej. Chcemy również wykształcić w młodych ludziach wrażliwość na piękno poetyckiego języka, a także otaczającego świata. Nasz konkurs cieszy się dużym powodzeniem i zainteresowaniem ze strony uczniów i ich opiekunów – nauczycieli polonistów. Co roku wpływa do nas około stu wierszy, które bardzo wnikliwie ocenia specjalnie do tego celu powołane jury. A zasiadali w nim przez minione dziesięć lat ludzie blisko związani z poezją i literaturą: poeci regionalni, poloniści, pracownicy Miejskiej Biblioteki Publicznej, członkowie Kujawskiego Stowarzyszenia Literatów. Z zadowoleniem obserwujemy, że poziom nadsyłanych prac sukcesywnie rośnie. Okazuje się, że młodzi ludzie interesują się nie tylko Internetem i gramami komputerowymi. Nadsyłając swoje wiersze, dają dowód tego, iż są bardzo wrażliwymi obserwatorami otaczającej nas

rzeczywistości, potrafią dostrzec wokół siebie zarówno piękno, jak i brzydotę świata. Czasami dokonują bardzo wnikliwej analizy zachodzących w nas zmian i ukazują swoją głęboko skrywaną empatię. Jury zawsze z wielkim zainteresowaniem czyta i analizuje wiersze, dostrzegając w każdym z nich cząstkę młodej i czystej wrażliwości poetyckiej.

Wśród wrocławskiej młodzieży nie brakuje też takiej, która chętnie „łamie sobie głowę”, rozwiązując *Sudoku*. Międzyszkolny Konkurs Matematyczny to „najmłodsza” nasza propozycja. Nie ukrywamy, że do zorganizowania tego konkursu zachęciła nas pasja uczniów. Postanowiliśmy popularyzować łamigłówki liczbowe wśród naszej młodzieży, jednak z czasem to nie wystarczało. Zaprosiliśmy więc gimnazjalistów i uczniów szkół ponadgimnazjalnych do wspólnego rozwiązywania matematycznych łamigłówek. W ten sposób już po raz czwarty rozwijamy logiczne myślenie, nagradzamy samodzielne rozwiązania diagramów Sudoku oraz przyznajemy nagrody drużynowo.

I jeszcze jeden konkurs organizowany przez naszych nauczycieli. *Kierunek Oxford University* adresowa-

wany jest do młodzieży wyróżniającej się sprawnością językową z języka angielskiego, pragnącej sprawdzić swoje umiejętności podczas współzawodnictwa z innymi zespołami szkolnymi. Pierwszy etap obejmuje test leksykalno-gramatyczny, zawierający pytania z wiedzy o krajach angielskiego obszaru językowego, pytania otwarte do tekstu oraz wypowiedź pisemną. Natomiast drugi etap, w którym bierze udział najlepsza dziesiątka z etapu pierwszego, stanowi nagranie w siedzibie Radia Gra około trzydziestosekundowej zapowiedzi piosenki w języku angielskim oraz konwersacja z „native speaker” – opis obrazka wraz z rozmową powiązaną z jego tematyką. Dużo emocji budzi szczególnie drugi etap, w którym najlepsi uczestnicy mogą nie tylko porozmawiać z Anglikiem, ale także przez chwilę poczuć się jak dziennikarze.

Życzylibyśmy sobie, aby nasze konkursy trwały jeszcze co najmniej następne dziesięć lat i nadal budziły zainteresowanie wśród uczniów i nauczycieli. Mamy nadzieję, że nie zabraknie nam ani sił, ani pomysłów. Zapraszamy do nas już od marca!

Ortograficzne zmagania

Uczestnicy Sudoku nad łamigłówką

Laureaci konkursu literackiego

III konkurs wiedzy technicznej dla uczniów szkół gimnazjalnych miasta Torunia

Z takim plakatem powiadającym o konkursie wiedzy technicznej dla gimnazjów rozpoczął się w 2013 roku **III Konkurs „Technika bliżej szkoły”** organizowany przez Radę Toruńską FSNT NOT pod patronatem Prezydenta Miasta Torunia.

Temat przewodni konkursu stanowiła wymieniona w tytule technika użytkowa. Przedsięwzięcie było dofinansowane ze środków Gminy Miasta Toruń.

Konkurs, o którym mowa w tytule, jest wynikiem wieloletniej współpracy Rady Toruńskiej Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT i Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu. Współpraca ta polegała na przybliżaniu nauczycielom nowoczesnych technologii przemysłowych poprzez spotkania z ciekawymi ludźmi, reprezentującymi przemysł, jak również wykłady dotyczące powyższej tematyki. Interesującą formą było zwiedzanie zakładów posiadających ciekawe technologie oraz nowoczesny park maszynowy. Ta forma poznawania przemysłu uzmysłowiła nam, że znajomość techniki trzeba zaszczerpić również wśród młodzieży. Wdrażanie tego pomysłu postanowiliśmy rozpocząć w roku 2011 konkursem dla uczniów gimnazjów z Torunia z wiedzy technicznej, związanej z grodem Kopernika, jego okolicami oraz przemysłem znajdującym się na tym terenie. Pierwszy konkurs był poligonem doświadczalnym, mającym na celu zbadanie, jak się on przyjmie w szkołach gimnazjalnych. Efekt konkursu był obiecujący. Poszliśmy więc za ciosem, poprawiając zaobserwowane błędy i zapraszając do współpracy szkoły techniczne, nauczycieli i młodzież. I tak w roku 2012 współpracowaliśmy z Technikum Samochodowym, a w roku 2013 z Zespołem Szkół Mechanicznych, Elektrycznych i Elektronicznych w Toruniu.

Główne cele, które organizatorzy konkursu chcieli osiągnąć to:

- zainspirowanie nauczycieli do wprowadzania w procesie nauczania podstawowych zagadnień praktycznej wiedzy użytkowej o urządzeniach technicznych

- zainteresowanie uczniów praktycznym wykorzystaniem zdobytej w szkole wiedzy

- zainteresowanie uczniów gimnazjów ofertą kontynuowania nauki w ponadgimnazjalnych szkołach technicznych

- uzyskanie podstawowej i przydatnej wiedzy na temat przedsiębiorstw przemysłowych regionu i ich dokonań

- promocja miasta i szkół uczestniczących w tym przedsięwzięciu.

W roku 2013 konkurs obejmował następujące dziedziny:

- budowlę Torunia
- komunikacja – komunikacja miejska
- oszczędność energii w domu – ekonomiczne używanie urządzeń, korzystanie z oświetlenia, problemy ogrzewania

- bezpieczeństwo uczniów:

- w szkole
- bezpieczna eksploatacja urządzeń i narzędzi w domu
- podstawy elektrotechniki.

Zgłoszenie do udziału w konkursie 2013 roku złożyło 13 gimnazjów. Liczba zgłaszanych szkół sukcesywnie wzrasta. Konkurs, jak co roku, był prowadzony wieloetapowo w konkurencji indywidualnej i drużynowej.

ELIMINACJE SZKOLNE - DWUETAPOWE

Przeprowadzały je komisje szkolne w czerwcu 2013 roku. Uczestniczyło w nich ok. 700 uczniów. W I etapie wszyscy uczestnicy eliminacji rozwiązywali jednakowy zestaw 30 pytań. Grupa uczniów, która uzyskała najlepsze rezultaty rozwiązywała następny zestaw 30 pytań. Na podstawie uzyskanych indywidualnych wyników Komisje Szkolne wyłoniły pięcioosobowe reprezentacje szkół.

PÓŁFINAŁY - ELIMINACJA MIĘDZYSZKOLNA

Półfinały zostały zorganizowane i przeprowadzone przez Komisję Konkursową Rady Toruńskiej FSNT NOT 5 października 2013 roku. Rozgrywka półfinałowa odbyła się na terenie Zespołu Szkół Mechanicznych, Elektrycznych i Elektronicznych oraz Centrum Kształcenia Praktycznego w Toruniu i połączona była ze zwiedzaniem pracowni zawodowych. Oprócz tego zaprezentowano uczniom propozycję możliwości dalszego kształcenia w Zespole Szkół Mechanicznych, Elektrycznych i Elektronicznych w Toruniu. Na podstawie wyników uzyskanych przez poszczególnych uczestników komisja konkursowa wyłoniła pięć najlepszych zespołów szkolnych do drużynowej rozgrywki finałowej oraz sześciu najlepszych uczniów do indywidualnej rozgrywki finałowej.

FINAŁY INDYWIDUALNE I DRUŻYNOWE

Etap finałowy konkursu przeprowadzono także 5 października 2013 roku na terenie Zespołu Szkół Mechanicznych, Elektrycznych i Elektronicznych oraz Centrum Kształcenia Praktycznego w Toruniu.

Uczestnicy finałów w konkurencji indywidualnej odpowiadali kolejno na wybrane przez siebie dwa pytania, a następnie na dziesięć pytań na zasadzie: kto pierwszy się zgłosi.

W finale drużynowym zespoły odpowiadały:

- kolejno na jedno wybrane przez siebie pytanie
- indywidualnie każdy członek trzyosobowej drużyny na jedno wybrane przez siebie pytanie.

Odpowiedzi uczestników oceniali jury w składzie:

- przewodniczący: Stefan Oborski
- członkowie: Irena Budzińska, Lidia Komór, Witold Anusiak, Rafał Woźnicki, Jerzy Ślot.

Na finał w ZSMEiE przybyli zaproszeni goście:

- Janusz Pleskot, Dyrektor Wydziału Edukacji Urzędu Miasta w Toruniu
- Marcin Kowallek, Dyrektor Wydziału Gospodarki Komunalnej UM
- Rafał Woźnicki, Wydział Gospodarki Komunalnej UM
- Witold Anusiak, Wicedyrektor CKU - TODMiDN
- Andrzej Krawulski, Prezes RT FSNT NOT
- Józef Pyrczak, Dyrektor Zespołu Szkół Inżynierii Środowiska w Toruniu.

Zwycięzca konkursu indywidualnego Adam Stafiej ze zwycięskim pucharem

W przygotowaniu organizacji przebiegu półfinału i finału dużą pomoc okazała dyrekcja i nauczyciele Zespołu Szkół Mechanicznych, Elektrycznych i Elektronicznych oraz Centrum Kształcenia Praktycznego. Zorganizowano dla uczestników konkursu zwiedzanie pracowni zawodowych.

Witold Anusiak wygłosił wykład z wykorzystaniem prezentacji „Potrzeby i kierunki rozwoju szkolnictwa zawodowego”.

Konkurs indywidualnie wygrał Adam Stafiej z Gimnazjum nr 11 w Toruniu. Drużynowo wygrało Gimnazjum nr 11 w Toruniu. Zakończenie konkursu połączone z wręczeniem dyplomów, pucharów i nagród odbyło się 16 października 2013 roku w Domu Technika w Toruniu. Wszyscy uczestnicy finałów otrzymali zaświadczenia o udziale w konkursie, okolicznościowe dyplomy i upominki. Nauczyciele - opiekunowie reprezentacji szkolnych uczestniczących w finale także otrzymali okolicznościowe podziękowania i upominki. Ponadto laureat Adam Stafiej dostał pamiątkowy puchar w postaci kryształowej otwartej książki na podstawie.

Taki sam puchar został przekazany Gimnazjum nr 11 w Toruniu. Dyrektorzy szkół uczestniczących w konkursie zostali poinformowani o wynikach osiągniętych przez swoich reprezentantów. Do dyrekcji i zespołów nauczycieli placówek oświatowych, które gościły uczestników konkursu skierowano specjalne podziękowania.

Spotkanie z uczestnikami konkursu zakończyły rozmowy przy kawie i ciastkach, w czasie których wymieniano uwagi dotyczące konkursu. Telewizja Kablowa Toruń zebrała i przygotowała materiał związany z przebiegiem finału konkursu.

IV edycję konkursu Rada Toruńska FSNT NOT planuje przeprowadzić w 2014 roku w Zespole Szkół Inżynierii Środowiska w Toruniu. Pierwsze przygotowania zostały już poczynione poprzez złożenie odpowiedniej oferty do Urzędu Miasta Torunia.

W imieniu organizatorów, na łamach czasopisma „UczMy”, składam serdeczne podziękowania wszystkim osobom, które przyczyniły się do organizacji tego przedsięwzięcia.

Zwycięska drużyna oraz wiceprezydent Ludwik Szuba i przewodniczący RT FSNT NOT Andrzej Krawulski

Nauka przez zabawę. Edukacja praktyczna w Młynie Wiedzy

Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy to pierwsze centrum nauki w województwie kujawsko-pomorskim. Od momentu otwarcia, na początku listopada 2013 roku, odwiedziło je ponad 18 tys. osób. Ponad tysiąc osób wzięło udział w warsztatach. Od lutego zwiedzający mogą oglądać nową wystawę „**Niemożliwe**”, na której są dostępne niezwykle interaktywne stanowiska, a także uczestniczyć w zajęciach adresowanych do uczniów szkół wszystkich poziomów nauczania.

Na „niemożliwej” wystawie nie brakuje matematyki i logicznych układanek. Dzięki złudzeniom optycznym można zobaczyć, jak znika ciało – poza głową. A ta znajdzie się na tacy. Poza tym można oglądać wystawy stałe: „**Rzeka**” i „**O obrotach**”. Dzięki interaktywnym stanowiskom bezpośrednio można poznać zjawiska i procesy hydrologiczne, biologiczne i ekologiczne, które obserwujemy w korycie rzeki. Na wystawie poświęconej ruchowi obrotowemu są dostępne stanowiska, dzięki którym przybliża się zagadnienia związane z ruchem, kosmosem, przekładniami. Na tej wystawie można zasiąść za sterami statku kosmicznego i zadokować do stacji kosmicznej.

W centrum można także oglądać największą wystawę optyczną w Polsce – „**Barwy ze Słońca**” oraz „**Kalejdoskop – przewrotne oko**”. Obie ekspozycje zostały specjalnie dostosowane do potrzeb dydaktyki i towarzyszą im specjalnie przygotowane ścieżki edukacyjne, dzięki czemu zwiedzanie ma charakter w pełni interaktywnej lekcji. Sposób zwiedzania wystawy (filmy, prezentacje, zadania do wykonania) jest dostosowany do poziomów edukacyjnych i umożliwia uczniom zdobycie dodatkowych umiejętności.

Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy w Toruniu zaprasza na warsztaty, które stanowią uzupełnienie programu nauczania w szkole. Warsztaty dedykowane uczniom obejmują zarówno przedmioty przyrodnicze: biologię, chemię i fizykę, jak i podstawy techniki. Poszczególne warsztaty adresowane są do uczniów na danym poziomie edukacyjnym: I, II, III bądź IV. Pozwala to na dostosowanie treści do po-

ziomu percepcji młodych ludzi, a także posiadanych przez nich wiadomości i umiejętności.

Do 27 czerwca Centrum Nowoczesności zaprasza na cztery warsztaty: „**Wiem, co jem**”, „**Mydlane królestwo**”, „**Elektromagnetyczny Majsterkowicz**” i „**Lampa Alladyna**”. Pierwsze z nich są adresowane do uczniów klas 4–6 szkoły podstawowej. Prowadzący zajęcia przekonują, że zdrowa i zbilansowana dieta pomaga nie tylko w osiągnięciu zgrabnej sylwetki, ale również w nauce. Podczas warsztatów poruszane są zagadnienia dotyczące witamin, cukrów, białek i tłuszczów.

W trakcie warsztatów „**Mydlane królestwo**” uczniowie klas 1–3 szkoły podstawowej zapoznają się z techniką wyrobu oraz zdobienia mydła i kul kąpielowych. Będzie to dla nich pierwsze bezpieczne spotkanie z chemią – na miarę ich możliwości.

„**Elektromagnetyczny Majsterkowicz**” to zajęcia, w trakcie których uczniowie poznają odpowiedź na pytanie: „Czy wiesz, jak podnieść 100 spinaczy do papieru za pomocą gwoźdźca?”. Przedstawiana jest budowa i działanie elektromagnesu i jego zastosowanie w przemyśle i nauce. Warsztaty są urozmaicone zawodami, w których uczestnicy zmierzają ze sobą, wykorzystując własną wiedzę i pomysłowość. Zajęcia dedykujemy uczniom klas 1–3 szkoły podstawowej i gimnazjum.

Zapaleni majsterkowicze mogą uczestniczyć w warsztatach „**Lampa Alladyna**”. W ich trakcie uczestnicy zbudują ekologiczne lampy zasilane prądem, ale bez użycia baterii. Uczniowie w parach skonstruują wyjątkowe lampki zasilane prostą prądnicą, samodzielnie je ozdobią, a przy okazji zapoznają się z zasadą ich działania. Warsztaty są skierowane do uczniów gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej.

Specjalnie dla nauczycieli Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy przygotowało na swojej stronie internetowej (mlynwiedzy.org.pl) zakładkę, w której znajdują się informacje dla pracowników szkół. Dostępne są tam informacje o warsztatach, ścieżkach edukacyjnych i spotkaniach dla nauczycieli.

Nowa formuła egzaminu maturalnego z języka polskiego

MATURA 2015

Po raz kolejny zmienia się formuła egzaminu maturalnego. Modyfikacja jest konsekwencją kilku czynników. Po pierwsze, w roku 2014/2015 zakończył się proces wdrażania na kolejnych etapach nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego. Po drugie, zmiany wynikają z sugestii przedstawicieli uczelni wyższych, które oczekują od absolwentów poszerzonej wiedzy, lepszego przygotowania do studiowania na wybranych kierunkach. Po trzecie, według Opinii Rektorów Akademickich Szkół Polskich skuteczność zmian w egzaminie maturalnym z pewnością przyczyni się do poprawy efektów kształcenia osiąganych w szkolnictwie wyższym dzięki właściwemu przygotowaniu młodzieży do studiów, realizowanych z uwzględnieniem nowych form prowadzenia procesu kształcenia.

Istotą modyfikacji formuły egzaminu maturalnego jest między innymi trzykrotne mierzenie konkretnych umiejętności z obowiązkowych przedmiotów egzaminacyjnych, tj. z języka polskiego, matematyki i języka obcego. Pomiar dokonywany jest w czasie sprawdzianu po klasie VI szkoły podstawowej, egzaminu gimnazjalnego po III etapie edukacyjnym oraz egzaminu maturalnego. Ten ostatni egzamin jest więc ważnym elementem w procesie przygotowania abiturientów do kontynuacji nauki na poziomie akademickim.

Co zatem się zmienia? W jaki sposób zmiany przełożą się na poprawę efektów kształcenia, umiejętności absolwentów szkół ponadgimnazjalnych? Są to pytania, które nurtują wielu nauczycieli. Niepokojem napawa fakt, że dopiero w sierpniu ukazał się *Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2014/2015*.

Wymagania szczegółowe podzielono na trzy obszary:

- 1) Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.
- 2) Analiza i interpretacja tekstów kultury.
- 3) Tworzenie wypowiedzi.

Podstawą nowej formuły egzaminu maturalnego stało się założenie, że młody człowiek w trakcie szkolnej edukacji polonistycznej zdobywa określoną wiedzę na temat świata kultury i jego wybranych przejawów, ale przede wszystkim zostaje wyposażony w narzędzia analizy i interpretacji różnorodnych tekstów kultury. Jest to kompetencja niezbędna do świadomego i satysfakcjonującego funkcjonowania w świecie kultury. Największe niepokoje budzi część ustna egzaminu. W niepamięć odchodzi prezentacja maturalna, której formuła mocno się zdewaluowała.

Celem ustnej części egzaminu maturalnego będzie sprawdzenie umiejętności tworzenia samodzielnej wypowiedzi ustnej na podstawie danego tekstu kultury, zgodnie z zasadami poprawności językowej, logiki i retoryki. Egzamin ten, poza umiejętnością analizy i interpretacji, sprawdza również sfunekcjonalizowaną wiedzę o języku i o kulturze (w tym zwłaszcza o literaturze). Forma ustnej części egzaminu wyznacza priorytety dydaktyce polonistycznej, między innymi konieczność częstego stawiania uczniów w sytuacji wymagającej budowania wielozdaniowych wypowiedzi i uwrażliwienia ich na kulturę rozmowy.

Egzamin maturalny z języka polskiego w **części ustnej** sprawdza umiejętność tworzenia wypowiedzi na określony temat, zgodnej z zasadami poprawności językowej, logiki i retoryki. Inspiracją do wypowiedzi jest tekst kultury.

Egzamin trwa około 30 minut i składa się z trzech części:

- przygotowania
- wypowiedzi monologicznej zdającego dotyczącej wylosowanego polecenia
- związanej z tą wypowiedzią rozmowy zdającego z zespołem przedmiotowym.

Podczas wypowiedzi monologicznej zdający:

1. Losuje **zadanie egzaminacyjne** zawierające **tekst kultury** (literacki lub ikoniczny lub popularnonaukowy z zakresu wiedzy o języku) oraz odnoszące się do niego **polecenie**.
2. Przygotowuje wypowiedź w czasie nie dłuższym niż 15 minut.

3. Wygłasza przez około 10 minut wypowiedź monologową na zadany w poleceniu temat.

Tekst kultury powinien zainspirować zdającego, którego zadaniem jest rozwinięcie i poszerzenie zasygnalizowanych w poleceniu wątków – także poprzez odwołanie się do innych, dowolnie wybranych tekstów.

Rozmowa zdającego z zespołem egzaminacyjnym

Rozmowa:

- trwa około 5 minut
- musi dotyczyć wygłoszonej przez zdającego wypowiedzi monologowej.

Podczas rozmowy:

- członkowie zespołu egzaminacyjnego nie mogą odwoływać się do faktów lub lektur nieprzywołanych w tej wypowiedzi
- członkowie zespołu egzaminacyjnego mogą prosić o dodatkowe wyjaśnienia, zachęcać do pogłębienia wybranych aspektów wypowiedzi.

Ocenianie

Monologowa wypowiedź egzaminacyjna oraz udział zdającego w rozmowie oceniane są pod względem

- merytorycznym (treść)
- formalnym (organizacja)
- językowym i stylowym.

Waga poszczególnych aspektów ocenianych w trakcie tej części egzaminu jest następująca:

- meritum wypowiedzi monologowej: 40% (16 p.)
- organizacja wypowiedzi monologowej: 20% (8 p.)
- język i styl wypowiedzi monologowej i dialogowej: 20% (8 p.)
- meritum wypowiedzi dialogowej i przestrzeganie zasad uczestniczenia w rozmowie: 20% (8 p.).

Za wypowiedź w części ustnej egzaminu maturalnego zdający może otrzymać maksymalnie **40 punktów**.

Tak jak pisałam wyżej, tekst kultury powinien zainspirować zdającego. Jego zadaniem jest rozwinięcie i poszerzenie zasygnalizowanych w poleceniu wątków – także poprzez odwołanie się do innych, dowolnie wybranych tekstów. Dla przeciętnego ucznia nie jest to zadanie łatwe, ponieważ wymaga od niego znajomości nie tylko tekstów literackich. Tekstem kultury jest też film, plakat teatralny lub filmowy, spektakl teatralny, dzieło sztuki muzycznej i malarskiej oraz wszelkie działania artystyczne realizujące jakiś utrwalaony wzorzec kulturowy, w tym gry komputerowe, wlepki, murale.

Zadanie umożliwia zdającemu zaprezentowanie poziomu dojrzałości intelektualnej, orientacji w problemach kultury, literatury i języka, a także wykazanie się sprawnością językowo-komunikacyjną oraz rozumieniem tekstu stanowiącego inspirację do wypowiedzi. Czy tak się stanie? Jestem przekonana, że dla przeciętnego ucznia ta część egzaminu stanowić będzie duży problem nie tylko ze względu na stres

egzaminacyjny. Ważna będzie konkretna wiedza dotycząca wielu dziedzin kultury. Oczywiście, że bardzo dobrze sprawdzą się uczniowie czytani, obcy w świecie współczesnej kultury. Ale pozostali mogą mieć problemy...

Kolejne zmiany dotyczą części pisemnej egzaminu.

Podczas egzaminu na poziomie podstawowym zdający otrzymuje **jeden arkusz egzaminacyjny**, który składa się z **dwóch części**:

- a) **testu** sprawdzającego umiejętność wykonywania na tekście nieliterackim operacji dowodzących jego rozumienia na różnych poziomach,
- b) części sprawdzającej umiejętność tworzenia wypowiedzi argumentacyjnej (**wypracowania**).

Na rozwiązanie zadań z arkusza zdający ma **170 minut** i sam decyduje o rozłożeniu w czasie pracy nad testem oraz wypracowaniem.

Łącznie za test i wypracowanie można uzyskać **70 punktów**, w tym:

- za część testową – 20 punktów
- za wypracowanie – 50 punktów.

Część testowa arkusza egzaminacyjnego składa się z **dwóch zestawów**, z których każdy obejmuje:

- **tekst lub dwa teksty** liczące łącznie nie więcej niż 500 słów
 - **wiązkę 5–7 zamkniętych** i/lub otwartych zadań do tekstu z miejscem na wpisanie odpowiedzi.
- Zdający rozwiązuje zadania w obu zestawach.

Łącznie w obu zestawach składających się na test znajdzie się 10–13 zadań zróżnicowanych pod względem formy oraz sprawdzających różne kompetencje. Teksty, do których odnoszą się zadania, mogą mieć charakter:

- popularnonaukowy (artykuł, notatka)
 - publicystyczny (w formach wymienionych w podstawie programowej, takich jak: artykuł, felieton, reportaż – z poziomu szkoły ponadgimnazjalnej, wywiad – z poziomu gimnazjum)
 - polityczny (przemówienie).
- Tekst do zestawu powinien być:
- interesujący dla ucznia
 - autonomiczny
 - ciekawy pod względem językowym.

W arkuszu uczniowie znajdą dwa warianty wypracowania (do wyboru). Mogą napisać **rozprawkę problemową** lub **interpretację tekstu poetyckiego**. Zadanie składa się z **tekstu** epickiego lub dramatycznego (rozprawka) lub tekstu lirycznego (interpretacja) oraz **polecenia** do tekstu. Warto zwrócić uwagę na **stałą formułę** polecenia. Część zadań dotyczy **lektur obowiązkowych** dla IV etapu kształcenia.

Kryteria oceniania są jednakowe dla wszystkich rozprawek i jednakowe dla wszystkich interpretacji, a minimalna **długość** wypracowania to 250 słów.

Napisanie rozprawki wymaga od zdającego:

- **zrozumienia** załączonego do polecenia **tekstu literackiego** (epickiego lub dramatycznego)

- **sformułowania** własnego **stanowiska** (tezy lub hipotezy) wobec problemu postawionego w poleceniu i odnoszącego się do zamieszczonego w arkuszu tekstu literackiego

- **rzeczonego uzasadnienia** swojego stanowiska

- **odwołania się do** załączonego **tekstu** oraz do wybranego tekstu/ wybranych tekstów kultury. W przypadku, jeśli dany tekst literacki jest fragmentem lektury oznaczonej w podstawie jako obowiązkowa, uczeń powinien także odwołać się do całości utworu. Szczegółowe wskazówki dotyczące liczby tekstów i sposobu odwołania się do nich znajdują się w poleceniu

- **napisania wypowiedzi**, którą powinien cechować widoczny zamysł kompozycyjny, wyrażający się w funkcjonalnej segmentacji i uporządkowaniu tekstu stosownie do wskazanego gatunku wypowiedzi.

Na poziomie rozszerzonym uczeń pisze wypracowanie na jeden z dwóch tematów:

a) **wypowiedź argumentacyjna**

b) **interpretacja porównawcza** dwóch tekstów literackich (fragment tekstu teoretycznoliterackiego lub krytycznoliterackiego lub historycznoliterackiego (szkic albo rozprawka). Również warto podkreślić stałą formułę polecenia. Uczeń realizujący zadanie na poziomie rozszerzonym powinien pamiętać, że minimalna **długość** jego wypracowania to 300 słów. Na jego napisanie mieć będzie 180 minut. Za wypracowanie można uzyskać **40 punktów**. Podobnie jak na poziomie podstawowym obowiązywać będą stałe kryteria oceniania dla każdej formy wypowiedzi.

NOWA MATURA - SZKOLENIA

W październiku 2013 roku w Sulejówku odbyły się spotkania warsztatowe nauczycieli konsultantów oraz doradców metodycznych zorganizowane przez

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie. Koordynatorem szkolenia była Agnieszka Romełowicz. W czasie zajęć omawiano kwestie związane z nową formułą egzaminu. Zagadnienia te przybliżyła dr Joanna Dobkowska z Instytutu Badań Edukacyjnych oraz CKE. Prof. Sławomir Żurek przedstawił współczesne metodologie literaturoznawcze. Następnie przybliżył nauczycielom szkolne metody, techniki, sposoby pracy z tekstem poetyckim.

Niezwykle ciekawy okazał się moduł poświęcony tworzeniu rozprawki interpretacyjnej. Zawiłości dotyczące zasad tworzenia tezy/hipotezy interpretacyjnej oraz części argumentacyjnej wyjaśnił dr Adam Brożek z IBE. Z kolei dr Wioletta Kozak przeprowadziła warsztaty na temat czytania tekstów ikoniznych na lekcjach języka polskiego. Uczestnicy warsztatów zastanawiali się nad rolą znaku w sztukach plastycznych. Wzbogacili wiedzę na temat wybranych metod i technik pracy z tekstami kultury. Ćwiczenia okazały się niezwykle inspirujące.

Warsztaty poświęcone były metodom i technikom pracy wspierającym proces przygotowania ucznia do egzaminu ustnego i pisemnego.

W celu upowszechnienia informacji o założeniach nowej formuły egzaminu zobowiązano uczestników spotkań w Sulejówku do przeprowadzenia konferencji wojewódzkich oraz warsztatów dla nauczycieli języka polskiego szkół ponadgimnazjalnych.

Koordynatorem działań na terenie województwa kujawsko-pomorskiego została Iwona Rostankowska z KPCEN w Bydgoszczy. W realizacji zadania uczestniczą też przedstawicielki KPCEN we Włocławku Aneta Gabryelczyk oraz Małgorzata Kowalczyk-Przybytek. KPCEN w Toruniu reprezentuje Ewa Kondrat. Do współpracy włączyły się także Katarzyna Fijałkowska (I LO w Toruniu, TODMiDN) oraz Adriana Kłoskowska (ODiDZN w Grudziądzu). Działaniem objęte zostały wszystkie powiaty naszego województwa.

Imię, nazwisko	Ośrodek	Adres mailowy	Miasto/powiaty
Aneta Gabryelczyk	Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku	a.gabryelczyk@cen.info.pl	- Włocławek - włocławski
Małgorzata Kowalczyk-Przybytek	Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku	m.przybytek@cen.info.pl	- aleksandrowski - lipnowski - radziejowski - rypiński
Adriana Kłoskowska	Ośrodek Doskonalenia i Doradztwa Zawodowego Nauczycieli w Grudziądzu	adrianawalska@wp.pl	- Grudziądz - grudziądzki - wąbrzeski
Katarzyna Fijałkowska	I LO im. M. Kopernika w Toruniu, CKU-Toruński Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli	m.jpolski2@metodycy.torun.pl	- Toruń
Ewa Kondrat	Kujawsko-Pomorskie Centrum Nauczycieli w Toruniu	ewa.kondrat@wp.pl	- toruński - brodnicki - chełmiński - golubsko-dobrzyński

Imię, nazwisko	Ośrodek	Adres mailowy	Miasto/powiaty
Iwona Rostankowska	Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy	iwona.rostankowska@cen.bydgoszcz.pl	- Bydgoszcz - bydgoski - inowrocławski - sępoleński - tucholski - świecki - nakielski - żniński - mogileński

W styczniu 2014 roku odbyły się wojewódzkie konferencje informacyjne dla nauczycieli języka polskiego szkół ponadgimnazjalnych. W naszym województwie uczestniczyło w nich ponad 300 polonistów zainteresowanych informacjami na temat matury w 2015 roku.

W konferencji zorganizowanej w Toruniu w Hotelu „Filmar” 9 stycznia 2014 roku uczestniczyli znakomici goście: Tadeusz Kierel kierownik Biura Nadzoru i Kierunków Kształcenia w Departamencie Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Zofia Kilanowska dyrektor Delegatury Kuratorium Oświaty w Toruniu, Czesław Stawikowski starszy wizytator Delegatury Kuratorium Oświaty w Toruniu, Małgorzata Kowalczyk-Przybytek i Aneta Gabryelczyk przedstawicielki KPCEN we Włocławku, Katarzyna Fijałkowska reprezentująca CKU - Toruński Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli. W imieniu gospodarzy uczestników konferencji powitała Małgorzata Trzeciak dyrektor KPCEN w Toruniu. Spotkanie prowadziła Ewa Kondrat nauczyciel konsultant KPCEN w Toruniu. Konferencję w Bydgoszczy zorganizowano w gmachu Opery Nova 13 stycznia 2014 roku. Wśród gości specjalnych znaleźli się: Andrzej Siemianowski Kujawsko-Pomorski Wicekurator Oświaty, Jolanta Metkowska dyrektor Wydziału Rozwoju Edukacji Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy. Uczestników powitała Mariola Cyganek dyrektor KP CEN w Bydgoszczy. Spotkanie prowadziła Iwona Rostankowska nauczyciel konsultant KPCEN w Bydgoszczy.

Podczas konferencji informacji udzielali przedstawiciele OKE. Dużym zainteresowaniem cieszyły się wystąpienia Ireny Łaguny dyrektor Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku oraz Andrzeja Spilkowskiego kierownika Wydziału Sprawdzianów, Egzaminu Gimnazjalnego i Matur OKE w Gdańsku. Niezwykle ważne i inspirujące okazało się wystąpienie dr Beaty Kapeli-Bagińskiej członka zespołu ekspertów ORE.

Najczęściej powtarzające się i najważniejsze pytania oraz spostrzeżenia nauczycieli dotyczące

zmian w egzaminie maturalnym z języka polskiego dotyczyły harmonogramu wprowadzania zmian i przewidywanych procedur. Wyjaśnień udzieliła dyrektor OKE w Gdańsku Irena Łaguna. Wiele uwag dotyczyło zbyt późnego terminu spotkań dla nauczycieli (co najmniej pół roku za późno). Warto jednak dodać, że konferencje przebiegały według ramowego planu. Uczestnicy podkreślali wysoki poziom merytoryczny wypowiedzi prelegentów (dr Beata Kapela-Bagińska i dyr. Łaguna), którzy udzielali wyczerpujących odpowiedzi na pytania. W czasie konferencji panowała przyjazna atmosfera sprzyjająca wymianie poglądów.

Kolejnym zadaniem dla koordynatorów działań związanych z procesem wdrażania nowej formuły egzaminu maturalnego z języka polskiego będzie organizacja i przeprowadzenie bezpłatnych dziewięciogodzinnych warsztatów dla nauczycieli. Obędą się one w II semestrze bieżącego roku szkolnego w Bydgoszczy, Tucholi, Inowrocławiu, Toruniu, Włocławku oraz Grudziądzu.

Nie da się ukryć, że w najbliższym czasie przed nauczycielami oraz uczniami stoją nowe i niezwykle trudne wyzwania. W przykładowych zadaniach zamieszczonych w informatorze są te, które odnoszą się nie tylko do teksów literackich omawianych w szkołach ponadgimnazjalnych, ale także do tych znanych uczniom z wcześniejszych etapów edukacyjnych. Rzeczywiście, warto pamiętać o zasadzie kumulatywności... Na maturalny sukces pracują nauczyciele wszystkich etapów edukacyjnych.

Warto też uświadomić uczniom, że matura ma sprawdzić umiejętność samodzielnego myślenia, argumentowania i prowadzenia dyskusji. Jest to zadanie niełatwe, wymagające stałych i ciekawych, oryginalnych ćwiczeń w czasie lekcji. A zatem podejmujemy działania, które umożliwią naszym uczniom osiągnięcie zadowalających wyników. Oczywiście, że czasu jest niewiele, a pracy ogrom. Jestem przekonana, że nauczyciele wszystkich typów szkół już teraz z niepokojem obserwują upływające godziny lekcyjne, ale też planują działania wspierające uczniów w procesie przygotowania ich do nowej formuły egzaminu maturalnego z języka polskiego.

Co będzie sprawdzać ustna matura z języka polskiego w roku 2015?

Dopiero z zadowoleniem przyjęliśmy wycofanie się z formuły prezentacji obowiązującej na ustnej maturze z języka polskiego, która tak niewiele umiejętności sprawdzała, a już pojawiają się nowe wątpliwości.

Dotychczas zapewne smutno robiło się egzaminatorom słuchającym recytowanej, przygotowanej wcześniej wypowiedzi. Wiedzieli oni przecież, że umiejętność głosowej interpretacji nie jest najpotrzebniejsza młodemu człowiekowi wchodzącemu w dorosłe życie. Choć pewnie w czasie rozmów kwalifikacyjnych giętki język może zauroczyć niejednego pracodawcę. Co jednak z myśleniem takim *ad hoc*, a nie tylko odtwórczym. Być może było ono uruchamiane wcześniej, na etapie przygotowywania prezentacji, w co tylko pozostaje wierzyć, znając zasoby Internetu.

Zastanawiając się nad formułą nowej matury, nad wymaganymi przez nią umiejętnościami, nie musimy snuć domysłów, wszak zostały zapisane w *Informatorze* przygotowanym przez CKE. Przyjrzyjmy się zaprezentowanym w tym źródle przykładowym poleceniom.

Przede wszystkim zauważamy nierówność implikowanego przez nie zakresu materiału. Taki stan rzeczy wymaga pytania o przysłowiowe szczęście. Wszak uczeń może świetnie znać *Pana Tadeusza* czy *Lalkę*, a wylosuje zadanie dotyczące analizy plakatu do III cz. *Dziadów* (zadanie 3.). Nieco w innej sytuacji znajdzie się abiturient, który będzie musiał się zmierzyć z tematem dotyczącym literackiego przedstawienia intelektualistów – ma on już większy wybór. Owszem, może nie być zaprzyjaźniony z oświeceniem, ale ma załączony tekst bajki Ignacego Krasickiego, a to ułatwia pracę (zadanie 1.). Dodatkowo, konieczność wykorzystania, zaznaczmy, wybranych przez siebie tekstów kultury, znacznie poszerza zakres jego możliwości. Natomiast abiturient, który wylosował wspomniane polecenie dotyczące zależności między dramatem Adama Mickiewicza a plakatem do jego teatralnej inscenizacji, może wykazać się tylko znajomością III cz. *Dziadów* i umiejętnością analizy plakatu oraz porównaniem obu tekstów kultury. To ważne sprawności, ale możliwości zaprezentowania się ucznia komisji są znacznie węższe. Wystarczy więc spojrzeć tylko na te dwa przykłady, a jest się przekonanym, iż zadania nie stwarzają równych szans uczniom. W takiej sytuacji z całą wyrazistością narzuca się pytanie o kryteria oceniania.

W celu uświadomienia sobie kolejnej pułapki, trzeba zatrzymać się nad jeszcze jednym przykładem. Chodzi o temat dotyczący labiryntu (zadanie 2.) W poleceniu słowem-kluczem jest „rozważ”. Uczeń ma zastanowić się, przemyśleć problem, korzystając z zamieszczonego fragmentu opowiadania Brunona Schulza i wybranego przez siebie tekstu kultury. Tak sformułowane polecenie („rozważ”) daje zdającemu dość dużą swobodę w wyrażaniu własnych sądów. Natomiast we wspomnianym już zadaniu dotyczącym obrazu intelektualisty pojawia się polecenie „omów”. Dla precyzji zestawmy: „W jaki sposób w utworach bywają przedstawieni intelektualiści? Omów...”, „Labirynt – przestrzeń zapraszająca do odkryć czy pułapka bez wyjścia? Rozważ...” (podkreśl. – A.S.). Oczywiście polonistom nie trzeba przypominać, że podkreślone czasowniki nie są synonimami. Warto jednak spojrzeć do Słownika języka polskiego, aby utwierdzić się w tym przekonaniu. „Omówić” to wyrazić sąd o czymś, ale i skomentować. Na pewno nie relacjonować. Natomiast „rozważyć” to zastanowić się nad czymś, przemyśleć coś. Na te subtelne, ale jednak różnice powinniśmy uczulić najpierw siebie, potem uczniów, ale nade wszystko winniśmy o nich pamiętać oceniając.

Jeszcze jedna uwaga. Cieszy widoczny w przykładowych pytaniach/poleceniach zwrot ku tekstom kultury – wszak wśród nich żyjemy. W tym kontekście nieco zastanawia (dziwi) zredukowanie utworu literackiego do nośnika problemów. W żadnym z zaproponowanych przez CKE przykładów nie pojawia się odwołanie do wartości artystycznych czy estetycznych. Może to przemilczenie sugeruje już punkt dojścia, a każdy polonista przecież wie, że tematy dotyczące dzieła sztuki, w tym oczywiście literackiego, wyrażone są we właściwym mu języku. Dopiero więc odczytanie tego kodu pozwala dotrzeć do wartości nadestetycznych (tematów, problemów, motywów). W procesie nauczania nie można tego porządku pominąć.

Wskazane tu niedoskonałości dały się już zauważyć po przeanalizowaniu przykładowych poleceń. Zapewne im bliżej i częściej będziemy się nad nową maturą zastanawiać, mogą się pojawić i inne. Mówmy o nich – nie w celu prostego krytykanctwa, ale dla dobra nas wszystkich. Pamiętajmy: nie było, nie ma i nie będzie idealnej formuły egzaminu maturalnego. Chodzi tylko o to, abyśmy – nauczyciele, uczniowie i egzaminatorzy byli świadomi niedoskonałości i w miarę możliwości je niwelowali.

Moje dziecko idzie do szkoły

Cykl spotkań dla rodziców dzieci kończących edukację przedszkolną i mogących rozpocząć naukę w klasie pierwszej

Prowadzący: nauczyciele przedszkola i szkoły we współpracy z przedstawicielem placówki doskonalenia i poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Wspierający: dyrektorzy przedszkola i szkoły.

Cele

Rodzice:

- zna aspekty prawne rozpoczęcia nauki w szkole dzieci w wieku 6 lat
- rozumie prawidłowości rozwoju dziecka sześciolatniego i pojęcie „gotowość/dojrzałość szkolna”
- zna zadania i wymagania wobec dziecka w szkole
- uświadamia sobie, jakie zadania i potrzeby dziecka wynikają z rozpoczęcia nauki w szkole
- wie, w jaki sposób wspierać rozwój dziecka w przedszkolu i w klasie pierwszej
- zna prawa i obowiązki rodzica
- analizuje ofertę edukacyjną i organizacyjną szkoły.

Czas trwania spotkań: 3 x 2 godz. dydaktyczne (ok. 90 minut każde spotkanie)

Metody i formy pracy: miniwykład, prezentacje, rozmowa, dyskusja, warsztaty.

I spotkanie Moje dziecko idzie do szkoły. Jak przygotować dziecko do podjęcia nauki w klasie I?

Miejsce spotkania - przedszkole, uczestnicy - nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej i przedstawiciele poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz placówki doskonalenia nauczycieli.

Przebieg spotkania:

1. Czynności organizacyjne.
2. Powitanie i przedstawienie tematu, celów i formy spotkania - dyrektor przedszkola.
3. Co to jest gotowość/dojrzałość szkolna? - forma warsztatowa:

- nauczyciel prosi rodziców, aby napisali na kartkach, co rozumieją pod pojęciem „dziecko gotowe/dojrzałe do szkoły”, odpowiedzieli na pytanie: Co jest najważniejsze dla dziecka rozpoczynającego naukę w klasie I, jakie umiejętności powinno posiadać?

- odczytywanie zapisów z kartek i klasyfikacja ich według sfer rozwoju dziecka (rozwój umysłowy, fizyczny, społeczno-emocjonalny)

- przedstawienie pedagogicznych definicji „gotowość szkolna”, „dojrzałość szkolna” oraz wyjaśnienie przejawów zachowania się dziecka świadczących o jego gotowości/dojrzałości do rozpoczęcia nauki - rozwój fizyczny, umysłowy i społeczny.

4. Charakterystyka rozwoju dziecka sześciolatniego; miniwykład przedstawiciela poradni psychologiczno-pedagogicznej.

5. Analiza zapisów z kartek rodziców - dyskusja pod kątem harmonijnego rozwoju dziecka w kontekście prezentacji przedstawiciela poradni.

6. Co to jest diagnoza przedszkolna? Informacja o gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole - zadania nauczyciela przedszkola i rodzica dziecka mającego rozpocząć naukę w szkole; prezentacja przedstawiciela placówki doskonalenia.

(Rodzice po zakończeniu spotkania otrzymują „domowy test gotowości dziecka do rozpoczęcia nauki w szkole”).

7. Pytania rodziców, odpowiedzi specjalistów.

8. Ewaluacja spotkania - rodzice przekazują informację zwrotną na pytania „Czy spotkanie wzbogaciło wiedzę na podejmowany temat? Czy spełniło oczekiwania? (Kartka z pytaniami i odpowiedziami do zaznaczenia TAK, NIE dla każdego rodzica).

II spotkanie Moje dziecko idzie do szkoły. Jak wspierać dziecko rozpoczynające naukę w klasie I?

Nauczyciele przedszkola i szkoły, przedstawiciel placówki doskonalenia nauczycieli.

Przebieg spotkania:

1. Czynności organizacyjne.
2. Powitanie i przedstawienie tematu, celów oraz formy spotkania - dyrektor szkoły.
3. Przedstawienie wymagań stawianych przed dzieckiem w związku z rozpoczęciem nauki w szkole - przedstawiciel placówki doskonalenia
4. Podstawa programowa edukacji wczesnoszkolnej - omówienie warunków i sposobów realizacji - nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej.
5. Dyskusja, pytania i odpowiedzi - rodzice, dyrektor, nauczyciele, przedstawiciel placówki doskonalenia nauczycieli.

6. Moje dziecko idzie do szkoły - jak wspierać dziecko w pokonaniu progu szkolnego?

- Przedstawiciel placówki doskonalenia dzieli rodziców na grupy i rozdaje koperty - wskazówki dla rodziców, które pomogą wspierać dziecko w osiągnięciu gotowości szkolnej i adaptacji w szkole. Zadaniem rodziców jest wybór najważniejszych rad wspierających dziecko w realizacji obowiązków szkolnych. (moderatorami grup są nauczyciele).

- Odczytywanie przez przedstawicieli grup opracowanych materiałów, wspólne wyjaśnienie i dyskusja nad rolą rodziców w przygotowaniu dziecka do realizacji obowiązku szkolnego.

7. Realizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole - przedstawiciel placówki doskonalenia.

8. Podsumowanie spotkania - rozdanie wśród rodziców ulotek z przykładowymi wskazówkami wspierania dzieci rozpoczynających naukę w klasie pierwszej (przed rozpoczęciem nauki) oraz możliwości pomocy dziecku, które może przejawiać trudności po rozpoczęciu nauki (udostępnienie literatury, opracowanego przez nauczycieli podstawowego zestawu wskazówek do działań rodzica).

III spotkanie Moje dziecko idzie do szkoły. Szkoła przyjazna dzieciom i rodzicom.

Dyrektor szkoły, nauczyciele i specjaliści, przedstawiciele poradni psychologiczno-pedagogicznej i placówki doskonalenia nauczycieli.

Przebieg spotkania:

1. Czynności organizacyjne.

2. Powitanie i przedstawienie tematu, celów oraz formy spotkania - dyrektor szkoły.

3. Moje oczekiwania wobec szkoły. Zapisanie oczekiwań rodziców na kartkach i przypięcie ich na flipcharcie. Klasyfikowanie i omówienie obszarów zgłoszonych oczekiwań (przedstawiciel placówki doskonalenia).

4. Wystąpienie przedstawiciela placówki doskonalenia nauczycieli:

- aspekty prawne związane z rozpoczęciem nauki w szkole dziecka sześciolatniego

- zadania nauczyciela i szkoły

- prawa i obowiązki rodziców.

5. Jak nasza szkoła jest przygotowana na przyjęcie sześciolatków? - prezentacja oferty edukacyjnej i organizacyjnej szkoły (dyrektor lub nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej).

6. Punkt konsultacyjny dla rodziców dzieci sześciolatków w szkole - omówienie harmonogramu i tematyki dyżurów dyrektora, nauczycieli szkoły, przedstawicieli poradni psychologiczno-pedagogicznej i konsultanta placówki doskonalenia, harmonogramu zajęć otwartych dla rodziców i dzieci (dyrektor lub nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej).

7. Prezentacja szkoły - wycieczka.

8. Pytania rodziców i odpowiedzi udzielane przez nauczycieli i specjalistów dyżurujących w wyznaczonych pomieszczeniach szkoły.

9. Podsumowanie spotkania. Zaproszenie rodziców wraz z dziećmi na dzień otwarty w szkole. Rozdanie ulotek MEN „Sześciolatek w pierwszej klasie” i oferty szkoły.

Anna Kluska

Samorządowe Przedszkole nr 2 w Szubinie

Podróż przez cztery pory roku – zabawy przygotowujące do nauki czytania i pisania

Scenariusz zajęć otwartych dla rodziców dzieci pięcioletnich

CELE:

Dziecko:

- zna i nazywa pory roku: wiosna, lato, jesień, zima, zna następstwo pór roku
- wymienia charakterystyczne cechy pór roku
- klasyfikuje i przyporządkowuje obrazki odpowiednio do pór roku

- cierpliwie oczekuje na swoją kolej podczas wybierania obrazków oraz wypowiedzi innych dzieci
- potrafi skupić się podczas opowiadania nauczycielki
- obdarza uwagę dzieci i dorosłych, aby zrozumieć to, o czym mówią
- przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej, uważnie słucha i współdziała w zespole

- rozumie sens informacji podanych w formie uproszczonych rysunków - symboli
- układa krótkie zdania.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Powitanie i przypomnienie zasad.

1. Opowiadanie „Groszek i cztery pory roku”

Nauczyciel czyta tekst. Każde dziecko otrzymuje słowo na przydzielonej karteczce - odpowiednią ilustrację. Jeśli dziecko usłyszy „jego słowo”, podnosi je do góry.

Poznajcie Groszka: jest małym, zielonym, wesołym ludzikiem. Wstaje wcześnie rano, bo nie może spać. Jest bardzo ciekawski. Chce się nauczyć tego wszystkiego, co potrafią dorośli. Zazwyczaj pomagają mu w tym jego przyjaciele zwierzątka: jeż, zajączek, bóbr i sarenka. Pewnego razu odwiedzili go przyjaciele. Kiedy rozsiedli się przy stole i popijali ciepłą herbatkę, Groszek powiedział:

- Ciekawe, kiedy spadnie śnieg? Już nie mogę doczekać się zjeżdżania na sankach i lepienia bałwana.

Wszystkim udzieliła się radość, tylko mała sarenka wyglądała na zasmuconą.

- Nie przepadam za tą porą roku. Nie lubię zimna.

- Zaraz, zaraz - do rozmowy włączył się zajączek. Pory roku? A co to znaczy? Por to takie warzywo, prawda? Ale co do tego ma rok?

- Pory roku, głuptasku - roześmiał się bóbr - to są cztery pory roku.

- Aż cztery? A po co tyle?

Tym razem roześmieli się wszyscy.

- Zajączku - zaczął Groszek, na pewno słyszałeś o wiosnie, lecie, jesieni i zimie.

- Coś tam słyszałem, ale proszę wytłumaczcie mi.

- Myślę, że każdy z nas powinien opowiedzieć o jednej z pór roku.

Sarenka wybrała wiosnę, bóbr lato, jeż jesień, a Groszek zimę. Pierwsza zaczęła sarenka.

- Wiosna, to moja ulubiona pora roku - rozmarzyła się przez chwilę. - Wtedy cały świat budzi się do życia. Łąki pokrywają się zieloną trawą, kwitnącymi kwiatami, drzewa wypuszczają pąki, z których powstają liście. Przylatują pierwsze ptaki. Wiosna to wspaniały czas.

- A po wiosnie jest lato - włączył się bóbr. - Wtedy jest najcieplej. Można do woli wygrzewać się w słońcu, można kąpać się, pluskać, nurkować, skakać do wody. Latem las jest pełen owoców: poziomki, malin, jagód. Mniem, mniem.

- Chyba lubię lato - odezwał się zajączek.

- A ja jestem pewien, że lubisz także jesień - dodał jeż. - Jeśli prawdą jest, że lubisz kapustę i marchewkę?

- Oczywiście! Och, jak ja lubię jesień. Ale jesień to także kolorowe liście i... bardzo często pada deszcz.

- A potem przychodzi zima - powiedział Groszek. - Zima jest wspaniała. Można lepić bałwana, można pędzić z góry na saneczkach i rzucać śnieżkami. A drzewa i rośliny nie mają liści

- Wiecie, co? - odezwała się sarenka. - Myślę, że każda pora roku ma w sobie coś wspaniałego.

2. „Jaka to pora roku?” - zagadki słowno-obrazkowe; dziecko, które odgadło, wybiera odpowiednią ilustrację i zawiesza na tablicy.

To jest pani w sukni białej.
Sypie śniegiem na świat cały,
a malutkie te dziewczynki
to córeczki jej, śnieżynki.
Maluje liście kolorowo,
na czerwono i pomarańczowo.
Słońko świeci, gdy ona się śmieje,
kiedy płacze, to deszcz leje.

Ma dla wszystkich złote plaże,
chłód jeziora, w lesie cień.
A dla dzieci jakie ma atrakcje?
Dla dzieci - słoneczne wakacje!

Jaka to pora roku rozrzuca
zielen wokół?
Kaczeńce złoci na łąkach
i słucha pieśni skowronka?

3. Dopasowanie obrazków do ilustracji pór roku.

4. Zadanie w kopercie od pani Jesieni:

- Przypomnijcie mi - prosi jesień - po czym poznamy, że jestem na świecie?

Ja będę mówiła początek zdań, a wy spróbujcie je dokończyć i policzyć wyrazy w swoim zdaniu

Jesień przychodzi po ...
Jesienią robimy...
Jesienią często wieje...
Jesienią pada...
Jesienią lubię...
Jesienią w parku zbieram...
Jesienią dni są...
Jesienią ptaki...
Jesienią liście są...
Jesienią zakładamy...
Jesienią jarzębina ma czerwone...

5. Zadanie w kopercie od pani Lato - obrazki do posegregowania na pierwszą głoskę.

6. Zadanie w kopercie od pani Wiosny - zabawa „Prawda-falsz”.

Teraz jest wiosna.
 Wiosną jeździmy na sankach.
 Latem lepimy bałwana.
 Wiosna przylatują ptaki z ciepłych krajów.
 Jesienią w sadzie zbieramy jabłka.
 Zimą przychodzi zając.
 Zimą rzucamy śnieżkami.
 Jesienią dokarmiamy ptaki.
 Latem jeździmy na wakacje i kąpiemy się w morzu.

Wiosną kolorowe liście spadają z drzew.
 Latem ubieramy choinkę.
 Jesień przychodzi po lecie.
 7. Zadanie w kopercie od pani Zimy - dzieci otrzymują fiszkę z przygotowanym dla siebie zadaniem graficznym, rysują szlaczek po śladzie.
 8. Zakończenie:
 Na zakończenie dzieci otrzymują ZNACZKI PÓR ROKU.

Anna Kluska

Samorządowe Przedszkole nr 2 w Szubinie

Bawimy się wesoło i szukamy powietrza dokoła

Zajęcia koleżeńskie w grupie dzieci pięcioletnich

CELE:

Dziecko:

- obdarza uwagę dzieci i dorosłych, aby zrozumieć to, o czym mówią
- przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej, uważnie słucha i współdziała w zespole
- przewiduje, w miarę możliwości, jakie będą skutki działań, wnioskuje na temat obserwacji
- doskonalą umiejętność obserwowania, potrafi wykonać proste doświadczenia, kształtuje postawę badawczą
- rozpoznaje i nazywa zjawiska atmosferyczne charakterystyczne dla jesieni, rozgranicza wczesną jesień „złotą” od późnej „szarugi jesienniej”
- nie naraża się na niebezpieczeństwo wynikające z pogody
- zna stałe następstwo pór roku, (miesiące - dziecko zdolne)
- rozumie sens informacji podanych w formie uproszczonych rysunków - symboli
- układa, czyta krótkie wyrazy, zdania (dziecko zdolne).

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Rozmowa z dziećmi na temat zjawisk atmosferycznych charakterystycznych dla wczesnej i późnej jesieni na podstawie obrazków i sytuacji zaobserwowanej w grupie przedszkolnej.

• Nauczycielka opowiada dzieciom o dziewczynkach, które malowały jesienne obrazki. Obrazki bardzo się różniły; jeden był ciepły i kolorowy, a drugi szary i chłodny. Dziewczynki trochę się posprzeczały, czyj obrazek tak naprawdę przedstawia jesień.

• Jak sądzicie, która z nich miała rację? (obie - dzieci podają pojęcia: złota jesień i szaruga jesienna, mówią, że jesień to długa pora roku, dziecko zdolne wymieni jesienne miesiące).

• Przypomnijmy sobie wspólnie, po czym poznajemy jesień? Ja będę mówiła początek zdań, a wy spróbujcie je dokończyć. Przypominam, że jeśli ktoś chce się wypowiedzieć, podnosi rękę i czeka na mój sygnał.

Jesień przychodzi po ...
 Jesienią ptaki...
 Jesienią liście są...
 Jesienią zakładamy...
 Jesienią jarzębina ma czerwone...
 Jesienią robimy...
 Jesienią często wieje...
 Jesienią pada...
 Jesienią lubię...
 Jesienią w parku zbieram...
 Jesienią dni są...

• Doskonale wybraliście zakończenia zdań. Trafnie określaliście zjawiska charakterystyczne dla jesieni. Jednym z nich, o którym mówi zagadka, poznamy dzisiaj bliżej. Posłuchajcie.

Nie ma ust, a dmucha,
Nie ma skrzydeł, a leci.
Czasem mrozi, czasem dmucha,
Co to, czy odgadną dzieci?

WIATR (dziecko czytające układa wyraz z magnetycznych liter na tablicy).

• Zabawa ruchowa z kartkami papieru.

Dzieci otrzymują kartki, poruszają nimi swobodnie. Mówią, co czuły, gdy kartki poruszały z różnym natężeniem. Szybko poruszając kartką „robimy wiatr”.

Tak to wiatr, za chwilę będziemy się bawić z wiatrem, będziemy badaczami wiatru, ale najpierw powiedzcie mi, co to jest wiatr? – ruch powietrza.

WYKONYWANIE DOŚWIADCZEŃ PRZEZ DZIECI:

Dzieci dmuchają balony. Nauczycielka bawi się wraz z nimi i głośno „sobie” zadaje pytanie: „Dlaczego ten balon rośnie?”, a przy wypuszczaniu powietrza stwierdza: „A teraz, maleje. Dlaczego?” Dzieci, chcąc pomóc pani, interesują się jej problemem i szukają odpowiedzi... Powietrze rozciąga ścianki balonu, przez co balon jest coraz większy.

Nauczycielka stwierdza, że chce pobawić się dwoma balonami. Podrzuca je, a one szybko spadają i ciągle trzeba je dmuchać. Dzieci proponują zawiązanie balonika, np. sznurkiem. Nauczycielka wykonuje polecenie dzieci - pierwszy zawiązany balonik unosi się w powietrzu. Nauczycielka dmucha drugi balon tak mocno, że „przypadkiem” pęka, pyta dzieci: „Gdzie jest teraz powietrze z balonika?”

WNIOSEK: powietrze jest wszędzie wokół nas.

Doświadczenie 1. Czy my potrzebujemy powietrza?

Dzieci próbują zatkać nos, zamknąć buzie i sprawdzają, jak długo można tak wytrzymać. Po chwili wszystkie otwierają buzie, odsłaniają nos i oddychają.

Ćwiczenie oddechowe - „Wąchamy powietrze” (przypomnienie zasady oddychania przez nos, kiedy jest zimno).

WNIOSEK: Powietrze znajduje się wszędzie i jest niezbędne do oddychania, do życia, ale go nie widać. Skoro go nie widać, to czy ma kolor? (bezbabarwe). A zapach? (powietrze jest bez zapachu).

Doświadczenie 2. Szukamy dowodów na istnienie powietrza.

Mówiliśmy, że powietrza nie widać. To skąd mamy pewność, że jest? Musimy to sprawdzić. Nauczycielka zaprasza dzieci do zabawy w parach na-

dmuchiwanymi zabawkami. Prosi o wyjęcie korków i odwrócenie zabawek tak, aby wylatujący strumień powietrza skierowany był na twarz.

WNIOSEK: Powietrze jest wszędzie (w każdym zakątku sali), ale go nie widać.

Doświadczenie 3. Gdzie schowało się powietrze?

Powietrze potrafi się „schować” w różnych miejscach. Sprawdźmy gdzie. Dzieci stają wokół plastikowego basenu wypełnionego wodą. Otrzymują plastikowe butelki.

Zanurzają butelki w basenie z wodą, przytrzymują je i obserwują, co się dzieje. Z otworu szyjki butelki wylatują bąbelki i butelka wolno napęnia się wodą, a następnie opada na dno basenu.

WNIOSEK: Z wody wypływają bąbelki, które są pęcherzykami powietrza. W butelce było powietrze, które wydostaje się z niej w postaci pęcherzyków. Dopiero w wodzie bąbelki są widoczne, bo powietrze jest niewidoczne. Dzieci stwierdzają, że powietrze jest niewidoczne (bezbabarwe).

Każde dziecko otrzymuje słomkę, pochylając się nad pojemnikiem z wodą, jeden koniec słomki zanurza w wodzie, a w drugi dmucha. Obserwuje, co się dzieje. Z wody wydobywają się pęcherzyki powietrza.

WNIOSEK: Przez słomkę wydobywały się pęcherzyki powietrza, które wydycha człowiek. Człowiek wdycha i wydycha powietrze.

Doświadczenie 4. Czy powietrze można złapać? Każde dziecko otrzymuje reklamówkę foliową, łapie w nią powietrze w sali. Reklamówkę można zawiązać, dzieci porównują ich wielkość, sposób unoszenia i szybkość spadania

WNIOSEK: Powietrze możemy złapać i zamknąć - gdzie? (zabawki, balony, torby foliowe).

EWALUACJA

Wyrażanie swojego nastroju w misce z wodą: dzieci stoją wokół miski z wodą. Kolejno zanurzają prawą dłoń i mieszając w wodzie wyrażają swój nastrój.

ZAKOŃCZENIE ZAJĘĆ:

Zebranie i utrwalenie wiadomości zdobytych przez dzieci podczas wykonywania doświadczeń.

Zabawa „Prawda – fałsz”

Człowiek bez powietrza może żyć. (fałsz)

Powietrze jest potrzebne tylko człowiekowi. (fałsz)

Powietrza nie można zobaczyć. (prawda)

Powietrze nas otacza, jest wszędzie. (prawda)

Powietrze ma niebieski kolor. (fałsz)

Ruch powietrza powoduje wiatr. (prawda)

Powietrze ma zapach cytryny. (fałsz)

Powietrze można ścisnąć. (prawda)

Powietrze nie ma koloru. (prawda)

Powietrze ma smak lodów śmietankowych. (fałsz)

Powietrze jest bardzo ważne. (prawda)

Tatiana Zielińska, Kamila Lipińska, Katarzyna Ciesielska, Aneta Romanowska

studentki podyplomowych studiów pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej w zintegrowanym systemie kształcenia Gnieźnieńskiej Szkoły Wyższej „Millenium”, prowadzonych w Niepublicznym Centrum Doskonalenia Nauczycieli „Ekspert” w Inowrocławiu

Scenariusz powstał na podstawie publikacji dr **Elżbiety Szeffler** w: *Kompetencje czytelnicze uczniów w młodszych wiekach szkolnych*, tom 2, s.171-173.

Funkcja ilustracji śródtekstowych

Scenariusz zajęć rozwijających kompetencje czytelnicze

Temat: Rozpoznajemy wydarzenia przedstawione na ilustracjach książki Czesława Janczarskiego *Jak Wojtek został strażakiem*. Porównujemy ilustracje z dwóch wydań utworu Bogusława Orlińskiego, Marii Drabeckiej.

Cel główny: Dostrzeganie różnic w odmiennych wydaniach edytorskich tej samej książki.

Cele operacyjne:

- Uczeń odróżni ilustracje pochodzące z dwóch wydań utworu i oddzieli je od siebie.
- Ustali, z jakiej książki pochodzi każdy zestaw ilustracji.
- Dojdzie do wniosku, że ilustracje odnoszą się do tej samej książki, którą ilustrowały różne osoby.
- Uporządkuje ilustracje śródtekstowe zgodnie z chronologią wydarzeń w utworze.
- Opowie przebieg wydarzeń w utworze.
- Wybierze z obu wydań ilustracje przedstawiające to samo wydarzenie.
- Ustali, na czym polegają różnice w ukazaniu tego samego głównego bohatera przez obu ilustratorów.
- Zaprojektuje samodzielnie w domu okładkę do wybranego wydania utworu.

Środki dydaktyczne: Dwa wydania książki Czesława Janczarskiego *Jak Wojtek został strażakiem*

- *Jak Wojtek został strażakiem*, Warszawa (1993), ilustrował Bogusław Orliński, Nasza Księgarnia.
- *Jak Wojtek został strażakiem*, Warszawa (1993), ilustrowała Maria Drabecka, Krajowa Agencja Wydawnicza.

Formy pracy: zbiorowa, indywidualna, zespołowa jednolita.

Metody: zabawa dydaktyczna (w wydawcę przygotowującego książkę), rozmowa, elementy metody problemowej, ćwiczenia.

Literatura:

- Szeffler E. (1994) *Co widać na obrazku (o poszerzeniu treści utworu literackiego dla najmłodszych dzięki ilustracji)*, „Guliwer” nr 4, s. 39-40.
- Szeffler E. (1993) *Nowe ilustracje do... starych tekstów*, „Guliwer,” nr 6, s. 23- 27.

Przebieg zajęć:

1. Zapowiedź tematu zajęć - zabawy w wydawców, którzy muszą uporządkować ilustracje, aby wydać książkę.
2. Podział dzieci na kilkusobowe zespoły, przydział takiego samego zadania grupom:
 - uporządkowanie ilustracji
 - ustalenie, ile książek można z nich wydać
 - określenie tytułów książek (jeżeli dzieci nie rozpoznają po obrazkach, jaka to książka, mogą same nadać jej wymyślony tytuł).
3. Rozdanie barwnych ilustracji z książek i przystąpienie zespołów do pracy:
 - ułożenie ilustracji przez grupy w porządku chronologicznym
 - ustalenie tytułu książek - dzieci zauważają, że ilustracje są z jednej książki *Jak Wojtek został strażakiem* Czesława Janczarskiego (bywa, że dziecko nie przypomni sobie tytułu).
4. Wyciąganie wniosków z odkrycia dokonanego podczas pracy - jedną książkę ilustrowały dwie osoby.
5. Opowiadanie treści książki zgodnie z przebiegiem wydarzeń (po wcześniejszym ułożeniu ilustracji).
6. Ułożenie na ławkach ilustracji w szeregu i ustalenie, czy kolejne ilustracje obu wydań książki przedstawiają to samo zdarzenie:

- ustalenie, że niektóre ilustracje są podobne do siebie, chociaż każdy ilustrator pokazał inaczej zdarzenie
- ustalenie wydarzeń, które jeden ilustrator przedstawia, a których nie pokazuje.
- wskazanie, który ilustrator dokładniej przedstawił wydarzenia z utworu (więcej obrazków, bardziej szczegółowe)
- próba ustalenia, w którym zestawie ilustracji ich treść jest bardziej podobna do tego, co dzieci wiedzą o wydarzeniach z utworu, a na podstawie którego wydania (zestawu ilustracji) poznają nowe fakty.

Dzieci powinny wybrać książkę ilustrowaną przez Marię Drabecką, która wykonała więcej ilustracji. Przypuszczamy, że dzieciom spodobać się bardziej ilustracje Bogusława Orlińskiego, które przedstawiają świat w kształcie bliższym rzeczywistości.

7. Wypowiedzi na temat ukazania postaci głównego bohatera przez ilustratorów, jego marzeń, odwagi, zachowania zdrowego rozsądku w chwili zagrożenia. W ten sposób postać Wojtka, który został Wojciechem, przedstawia Maria Drabecka. Jej ilustracje pobudzają wyobraźnię dziecka, które może wcielić się w głównego bohatera.

8. Kontynuacja zabawy i ćwiczeń w domu. Zabawa ma na celu utożsamienie się dziecka z ilustratorem, który zaprojektuje okładkę do wybranej książki. Może ono stworzyć fragmenty do różnych ilustracji śródttekstowych.

Wertując karty książki, dziecko naśladuje dorosłych. Czyż nie jest prawdą, że przed zakupem woluminu w księgarni oglądamy ilustracje, czytamy informacje znajdujące się na okładce?

Ilustrator nie jest osobą drugoplanową, wręcz pierwszoplanową (zwłaszcza w przypadku książki adresowanej do małego dziecka). On, przez swoje ilustracje, szybciej dotrze do dziecka niż treść słowna książki. Barwne i ciekawie opracowane ilustracje śródttekstowe zachęcają małego czytelnika do przeczytania książki. Oczami wyobraźni dziecko zobaczy, co wydarzy się dalej, jak się to wszystko zakończy.

Na zakończenie

W podsumowaniu należy się zapewne kilka słów od osoby prowadzącej zajęcia, w ramach których doszło do opracowania niniejszego scenariusza.

Na wskazanych w tym opracowaniu studiach podyplomowych prowadziłam w roku akademickim 2012/2013 zajęcia z głównego przedmiotu przygotowującego studentki do nowego dla nich zawodu (studia miały bowiem charakter kwalifikacyjny), a mianowicie z dydaktyki edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Przedmiot ten był uwieńczeniem i podsumowaniem szeregu zawodowych przedmiotów cząstkowych, jak choćby

metodyki poszczególnych przedmiotów lub też obszarów edukacyjnych, praktyk zawodowych itp., prowadzonych przez inne osoby.

W ramach prowadzonego przeze mnie przedmiotu słuchaczki poznawały między innymi wybrane modele zajęć w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Dzielili się na zespoły, wybierały po jednym modelu i pod jego kątem analizowały rozwiązania metodyczne proponowane w literaturze przedmiotu. W kolejności podejmowały w zespołach próbę projektowania edukacyjnego, tj. tworzenia własnego rozwiązania metodycznego (w postaci scenariusza zajęć), będącego konkretyzacją założeń określonego modelu.

Materiał tu zaprezentowany jest właśnie jedną z takich prób, a powstał do założeń modelu edukacyjnego mojego autorstwa, który nazwałam „Modelem nabywania kompetencji czytelniczych przez dzieci w toku uczenia się przez badanie oraz poszerzanie i różnicowanie kręgu książek dla dzieci”. Scharakteryzowałam go w wymienionej przez słuchaczki książce mojego autorstwa,¹ wcześniej konstruując założenia teoretyczne i badawcze oraz przeprowadzając badania na dużej populacji uczniów klas I-III². Wszystko to miało na celu pokazanie współczesnych poszukiwań i innowacji prowadzonych w pedagogice oraz edukacji wczesnoszkolnej, a także przekonanie odbiorców – nauczycieli dzieci w młodszym wieku szkolnym – do tego, że efekty tychże działań mają szansę na dokonywanie zmian w edukacji, dobrze służąc dziecku, rozwijając jego ciekawość poznawczą, wzmacniając motywację, kształcąc pasję badawczą i tym samym stymulując jego rozwój.

Choć słuchaczki dość mocno wzorowały się na moich rozwiązaniach praktycznych, to przekształcając je poprzez wybór innych książek dla dzieci (tu: lektury z kanonu pierwszoklasistów, często wykorzystywanej w praktyce szkolnej) z pewnością wzbogaciły swe doświadczenia zawodowe i „zbliżyły się” do nieznanego im i ciągle mało jeszcze popularnego modelu. Owa mała popularność wynika, moim zdaniem, z faktu, iż jest to model trudny (kierowany przede wszystkim do nauczycieli ambitnych, lubiących wyzwania, mających sporą wiedzę na temat literatury dla dzieci i chętnie ją pogłębiających), a zbiory współczesnych bibliotek szkolnych na ogół nie ułatwiają jego realizacji.

¹ Porównaj: E. Szeffler, Kompetencje czytelnicze uczniów w młodszym wieku szkolnym, Tom II, Szanse – możliwości, Wyd. Akademia Bydgoska, Bydgoszcz 2003.

² Porównaj: E. Szeffler, Kompetencje czytelnicze uczniów w młodszym wieku szkolnym, Tom I, Stan obecny, Wyd. Akademia Bydgoska, Bydgoszcz 2003.

Czy trzylatka można nauczyć języka angielskiego?

– Hello! I am Lenka, how are you today? (Cześć jestem Lenka, jak się dzisiaj masz?) – słyszymy, spotykając się z czteroletnią Lenką z bydgoskiego przedszkola. Jak to możliwe?

Jako młoda nauczycielka języka angielskiego na początku mojej pracy zastanawiałam się, w jaki sposób trzyletnie dziecko będzie w stanie nauczyć się języka obcego, skoro niejednokrotnie ma problemy z mową ojczystą.

Bardzo szybko przekonałam się, że jest to możliwe! Zaskoczyło mnie wręcz tempo przyswajania materiału językowego przez maluchy.

Dziecko do lat ośmiu uczy się języków obcych inaczej niż osoba dorosła. Poznawanie języka odbywa się w sposób naturalny, to znaczy dokładnie tak samo, jak przyswajanie języka ojczystego. Tłumaczy to fenomen dzieci, które posiadając różnojęzycznych rodziców równolegle i bez żadnych problemów uczą się dwóch języków na raz. Co więcej naturalna nauka języka powoduje, że dziecko posługuje się językiem obcym dokładnie tak samo, jak ojczystym.

W swojej pracy wykorzystuję autorski program nauczania „AKCJA NA MINUTĘ” opracowany przez Agnieszkę Cieplik, który uzyskał aprobatę Cambridge University Press.

Metoda „AKCJA NA MINUTĘ” została wdrożona na podstawie wieloletniego doświadczenia w nauczaniu języka angielskiego dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Metoda przeznaczona jest do nauki języków obcych w grupach dzieci od 2,5 roku do 8 lat, w których to grupach rozwijanie sprawności językowych w zakresie języka pisanego albo w ogóle nie występuje (poziom przedszkola), albo jest w fazie początkowej (nauczanie wczesnoszkolne), w związku z czym główny nacisk jest położony na posługiwanie się językiem mówionym.

Metoda zakłada, że średnio co jedną minutę następuje zmiana sposobu i techniki nauczania, od siedzenia w kółku i pracy na kartach obrazkowych do aktywności ruchowych. Staram się, aby dziecko było maksymalnie zaangażowane i uczyło się poprzez gry i zabawy, dzięki czemu mam gwarancję, że żadne z nich nie będzie się nudzić.

Paradoksalnie, im większa grupa, tym większe efekty. Dlaczego? Dzieci uczą się też same od siebie. Kiedy powtórzę dany zwrot z czternastoma dziećmi, to i piętnaste bardzo dobrze będzie wiedziało, jakiej odpowiedzi należy udzielić i co powiedzieć.

Maluchy potrafią zadawać samodzielnie pytania i na nie odpowiadać, np. Where is my teddy? (Gdzie jest mój miś?) My teddy is in the box. (Mój miś jest w pudełku); How are you today? (Jak się dzisiaj masz?) I am happy and sleepy. (Jestem szczęśliwy i śpiący).

Zajęcia prowadzone są w sposób dynamiczny, jednak ową dynamikę staram się dostosować do predyspozycji poszczególnych grup wiekowych. Na zajęciach posługuję się wyłącznie językiem obcym, zarówno przy wprowadzaniu grup leksykalnych, jak i kategorii gramatycznych, ze szczególnym naciskiem na nauczanie mówienia frazami i pełnymi zdaniami. Kładę także szczególny nacisk na wykształcenie prawidłowej (tzw. bezakcentowej) dykcji i intonacji, charakterystycznej dla obcego języka.

Założenie jest podobne jak w procesie nauczania języka ojczystego, tzn. posługiwanie się pełnymi zdaniami i zwrotami po to, by każde dziecko w tym najważniejszym okresie zdobywania kompetencji językowych, miało możliwość przyswoić gramatykę uniwersalną języka obcego (założenie Noah Chomsky). Sami dobrze wiemy, że jeśli mówimy nawet do najmłodszych dzieci pełnymi zdaniami poprawną polszczyzną, wtedy tego samego możemy od nich oczekiwać.

Jeśli zamiast powiedzieć do pociechy „nie wolno”, grozimy palcem i mówimy „nu nu”, nie możemy spodziewać się od dziecka niczego innego niż „nu nu”. Poprzez takie zachowanie ograniczamy zasób słownictwa u dzieci.

Maluchy od nas uczą się, stosując metodę „AKCJA NA MINUTĘ”. Mam pewność, że jako nauczyciel języka angielskiego daję dzieciom dobry przykład i poprawny gramatycznie, bogaty zasób słownictwa.

W trakcie rocznej nauki uczeń (w zależności od poziomu zaawansowania) przyswaja od 700 do 1000 słów!

Dla nauczyciela nie ma większego i piękniejszego wynagrodzenia za swoją pracę, niż widzieć, jak dziecko dąży do wiedzy, chce się uczyć i... potrafi się porozumieć.

Beata Rędzikowska, Zofia Wojcieszńska

Przedszkole Publiczne nr 8 z oddziałami integracyjnymi we Włocławku

Niezwykłe Dziecię nam się narodziło...

Nasze przedszkole położone jest w centrum Włocławka. Posiada dwa place zabaw dla dzieci wyposażone w urządzenia stałe. Ogromną zaletą jest zniesienie w nim barier architektonicznych i przystosowanie placówki dla osób niepełnosprawnych. W przedszkolu funkcjonuje obecnie 5 oddziałów przedszkolnych. Uczęszczają do nich dzieci w wieku od 3 do 6 lat oraz dzieci z niepełnosprawnościami.

W koncepcję pracy przedszkola wpisane jest organizowanie uroczystości o charakterze rodzinnym. Tradycją stały się wystawiane w okresie Bożego Narodzenia jasełka. Tegoroczne miały nieco inną formułę. sześciolatki z grupy „Muchomorków” pod opieką swoich pań przygotowały opowieść o spotkaniu małego Jezusa z postaciami z bajek.

Grupa dzieci sześciolatków „Muchomorków” podczas jasełek

Jasełka były wyjątkowe jeszcze z jednego powodu, zaangażowali się w nie bardzo aktywnie rodzice. Nie tylko przygotowali stroje dla swoich dzieci, ale także uczestniczyli czynnie w występie. Recytowali wiersze (Agata Kurzepa - mama Oli), uświetnili przedstawienie grą na instrumentach (państwo Brenda oraz ich syn Krzysiu), śpiewali kolędy (pan Ossowski - tata Arka). Narratorem spektaklu była pani Figiel-Stolcman, mama Oskara.

Przedstawienie rozpoczęła mama Ani - Aleksandra Madajczyk, która tak wprowadziła widzów w atmosferę widowiska:

*Śłuchajcie uważnie, co Wam opowiemy,
A za tak liczne przybycie, bardzo dziękujemy!
Dawno temu dziwna rzecz się stała,
pewna gwiazdka nockę rozświeciła...
Od jej blasku w nocy jasno się zrobiło,*

Bo niezwykle Dziecię nam się narodziło.

Nadano mu imię Zbawiciel!

Niezwykli goście do Niego zawitali...

Aleksandra Madajczyk wprowadza zebranych w niezwykły świat wigilijnego przedstawienia

Do betlejemskiego żłóbka kolejno przybywały znane z bajek dla dzieci postacie: Dziewczynka z zapalkami, Jaś i Małgosia, Sierotka Marysia, Rybak z historii o złotej rybce, Smerfy, Pinokio, Alladyn, Kopciuszek, a nawet sam Święty Mikołaj.

Przedstawienie miało poruszające przesłanie, każda z postaci przyniosła Jezusowi to, co miała najlepszego. Dary postaci z bajek były autentyczne i dawały prosto z serca. Wśród nich pojawiły się zapalki od Dziewczynki z zapalkami, poduszczonek od Sierotki Marysi, nos i uszy od Pinokia, pierniczki od Czerwonego Kapturka, pantofelek od Kopciuszka.

Widzowie, którymi były wszystkie dzieci, a także personel przedszkola oraz zaproszeni goście, nie kryli wzruszenia. Szczególnie dumne były ze swoich podopiecznych wychowawczynie: Beata Rędzikowska i Zofia Wojcieszńska oraz Anna Wasielewska dyrektor przedszkola.

Po jasełkach odbyła się uroczysta wigilia. Rodzice uświetnili spotkanie różnymi smakołykami. Dzieci odwzajemniły się rodzicom piernikami.

Takie uroczystości bardzo mocno zapadają w pamięć, integrują dzieci i ich rodziców. Otwierają dzieci na świat sztuki. Wystawianie widowiska skupia zespół przedszkolaków na wspólnym celu. Staje się możliwością twórczej ekspresji.

Wszystkim zaangażowanym w powstanie tego niezwykłego spektaklu serdecznie dziękujemy!

Sekrety elektroniki

Uczymy dzieci poznawania świata techniki

Powodem naszego zainteresowania techniką jest to, że jest ona od wieków odbiciem rzeczywistego świata. Po analizie literatury zauważamy, że tematowi techniki dla małego dziecka poświęca się niewiele uwagi. A przecież jest faktem bezsprzecznym, że bardzo intensywnie wkracza ona w życie człowieka niemal od kołyski.

To, co się wiąże z szeroko pojmowaną techniką jest dla dziecka tajemnicze i ciekawe.

Postęp technologiczny daje współczesnym dzieciom możliwość zabawy innym rodzajem zabawek, niż ich rówieśnikom w poprzednich pokoleniach.

Gry komputerowe, konsole i zabawki interaktywne to oprócz telefonów, komputerów tylko część gadżetów, z którymi styka się dzisiaj mały człowiek.

Nawet współczesne lalki i misie przeszły swoistą techniczną metamorfozę - mogą płakać, śpiewać, poruszać się, jeśli ich właściciel uruchomi w odpowiedni sposób ich funkcje.

Stąd też niekończące się pytania ze strony dzieci: po co?, dlaczego?, jak?, w jaki sposób?...

Umożliwienie dzieciom samodzielnego rozwiązywania zagadek i tajemnic otaczającego świata jest świetną, choć niełatwą przygodą.

Obserwacje, zabawy badawcze, doświadczenia, zabawy dydaktyczne, konstrukcyjne, majsterkowanie, spacer, wycieczki są niezwykle cenne.

Efektywny proces nauczania zakłada wykształcenie u dzieci postaw, dzięki którym będą one gotowe do startu szkolnego i z łatwością pokonają napotkane trudności.

W kontaktach z techniką nabywają one takich postaw, jak:

- eksperymentowanie „jeśli zrobię tak, to...?, jeśli inaczej, to...?”
- ciekawość „co się stanie, jeśli zrobię tak..., a co jeśli inaczej?”
- skuteczność, sprawstwo, motywacja: „jeśli wierzę, że mogę tego dokonać, to będę próbować dłużej i chętniej, pokonam trudności!”.

Pozytywne wzmocnienia i informacja zwrotna w postaci tego, że coś się zadzieje mobilizuje i wzbudza dłuższe zainteresowanie, co pozwala osiągać zakładane cele.

Zatem naszą rolą jest nauczanie otwartości, wprowadzanie dzieci w szybko zmieniający się świat techniki, która daje wciąż nowe szanse edukacyjne. Zdajemy sobie sprawę, że to zadanie niełatwe. Ale przecież wyzwania są po to, by je podejmować.

W firmie ENEA Operator znaleźliśmy sprzymierzeńca, który pomaga nam w jeszcze atrakcyjniejszy sposób otwierać przed naszymi przedszkolakami tajemniczy i ciekawy świat techniki.

Dzieci wzięły udział w programie edukacyjnym „Krzyś Elektryk”, który porusza niezwykle ciekawe problemy z zakresu elektryczności. Razem z Krzysiem poznały źródła energii, dowiedziały się, jak powstaje prąd, do czego jest nam potrzebny, kiedy jest niebezpieczny dla naszego zdrowia a nawet życia i jak należy z nim postępować.

Zabawy badawcze przedszkolaków

Nasze przedszkole uzyskało Certyfikat ENEA Operator NIE TAKI PRĄD STRASZNY. A przedszkolaki mają możliwość przeprowadzania eksperymentów i zabaw badawczych na zestawach nowoczesnych klocków. Sekrety Elektroniki to kolorowe

klocki mocowane na zatrzaski, które umożliwiają przeprowadzenie różnorodnych eksperymentów i zapewniają wspaniałą zabawę.

Instrukcja, oprócz opisów, zawiera czytelne schematy o zróżnicowanym stopniu trudności. Pozwalają one już trzyletniemu dziecku poznać działanie: silnika, przełączników, źródeł dźwięku i światła, rejestratora dźwięku, a nawet zbudować własny odbiornik radiowy.

Stworzonymi obwodami można sterować za pomocą magnesu, światła, dźwięku.

DZIECKO, BAWIĄC SIĘ ZESTAWEM SEKRETY ELEKTRONIKI:

- pobudza wyobraźnię i zainteresowanie światem techniki
- nabywa wiedzę techniczną niezbędną we współczesnym świecie

- rozwija pomysłowość, umiejętność myślenia kreatywnego i przyczynowo-skutkowego
- doskonalą sprawność manualną oraz koordynację wzrokowo-ruchową
- rozwija pamięć wzrokową i umiejętność interpretowania symboli
- ćwiczy koncentrację uwagi, uczy się cierpliwości i wytrwałości, współdziałając w zespole
- uczy się planowania pracy i celowości wykonywanych zadań.

Dzieci młodsze wyszukują na podstawie obrazków elementy zestawu, a starsze poznają nazwy podzespołów, stosują je potem podczas montowania obwodów, poznają ich znaczenie.

Dzieci zarażają nas swoją pasją i to im zawdzięczamy często większą świadomość wielu spraw. Nie wszystko jest takie jasne i oczywiste nawet wtedy, gdy jest się dorosłym...

**Akredytowana Wojewódzka Placówka Doskonalenia
Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli
ul. Nowomiejska 15A, 87-800 Włocławek**

tel. 54 231 33 42, tel./fax 54 412 10 98, www.cen.org.pl; e-mail: kpcen@cen.info.pl

WOJEWÓDZKI KONKURS „INTER-AKTYWNY NAUCZYCIEL”

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku zaprasza zainteresowanych nauczycieli różnych typów szkół do udziału w drugim Wojewódzkim Konkursie na najciekawszy scenariusz zajęć/lekcji z wykorzystaniem tablicy interaktywnej przygotowany w oprogramowaniu SMART Notebook

„INTER-AKTYWNY NAUCZYCIEL”.

**Patronat honorowy nad konkursem objął Marszałek Województwa
Kujawsko-Pomorskiego.**

Partnerem konkursu jest firma Image Recording Solution.

Konkurs ma na celu wyłonienie najciekawszych scenariuszy, które kształcą i rozwijają umiejętności efektywnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie dydaktycznym.

Szczegółowe informacje dotyczące konkursu znajdują się na stronie www.cen.org.pl

Kontakt:

Izabela Kaszubska-Tomaszewska (e-mail: i.tomaszewska@cen.info.pl)

Magdalena Brewczyńska (e-mail: m.brewczynska@cen.info.pl)

O kształceniu językowym na co dzień

Nauka języków obcych w dzisiejszych czasach staje się jednym z ważniejszych obszarów zainteresowania zarówno uczniów, jak i rodziców, a pierwszy kontakt z językiem obcym mają już dwuletnie dzieci w przedszkolach. Wpływa na to kilka czynników. Pierwszym jest światowa tendencja rozpowszechniania języka angielskiego, który powoli staje się swoistym *lingua franca*, czyli językiem świata. Kolejny czynnik to globalizacja poprzez m.in. rozwój technologii informacyjnych i dostęp do Internetu. Świat się integruje, wzrasta tempo interakcji społecznych, a ludzie podróżują do najdalszych zakątków świata. Zarówno rodzice jak i dzieci mają świadomość, że aby nie wypaść z obiegu, być obywatelem świata i znaleźć miejsce na rynku pracy w przyszłości, należy opanować narzędzie, jakim w chwili obecnej stał się język angielski. Szkoła Podstawowa nr 14 we Włocławku stara się sprostać tym oczekiwaniom.

W szkole istnieją koła językowe prowadzone dla wszystkich grup wiekowych, zarówno dla uczniów z problemami w nauce, jak i tych wykazujących ponadprzeciętną zdolność językową. Nauczyciele języków obcych starają się jak najbardziej zindywidualizować pracę z uczniami tak, by każdy czuł się potrzebny i zauważony. Pozytywne wzmocnienie stosowane w adekwatnych momentach nie tylko powoduje, że dzieci aktywnie uczestniczą w zajęciach, ale pozwala zapobiec negatywnym zachowaniom podczas lekcji. Odpowiednia atmosfera i podejście do dzieci, o które dba się w naszej szkole, to fundamentalne zasady metodyki nauczania języków obcych. Ucząc dzieci z różnych środowisk i w różnym wieku, nauczyciele starają się, by poziom przyswajania wiedzy był jak najwyższy. Pomagają w tym także tablice interaktywne z oprogramowaniem do

każdego poziomu podręcznika, które także sprawiają, że lekcje języka angielskiego cieszą się zainteresowaniem wśród dzieci.

W celu rozwijania zdolności językowych, komunikacyjnych i kulturowych każdy apel okolicznościowy zawiera elementy języka obcego. Dzięki

temu apele i uroczystości szkolne stają się bardziej zróżnicowane i ciekawe w odbiorze. Uczniowie entuzjastycznie podchodzą do powierzonych im zadań, przygotowując życzenia, wiersze, piosenki czy rozmaite inscenizacje. Przeprowadzane są także lekcje tematyczne, np. na Halloween, Boże Narodzenie, Wielkanoc czy już typowo brytyjskie Guy Fawkes Day, irlandzkie

St. Patrick's Day lub amerykańskie Thanksgiving Day. Aby dodatkowo zwiększyć motywację, wytypowani drogą eliminacji uczniowie biorą udział w konkursach międzyszkolnych, które umożliwiają im sprawdzenie się na tle rówieśników nie tylko z naszego miasta, ale i całego kraju.

Dużą popularnością w naszej szkole cieszy się Festiwal Piosenki Angielskiej, organizowany dla uczniów z klas I-III. Głównym celem tego przedsięwzięcia jest nauka przez zabawę i śpiew. Repertuar odpowiada stopniem trudności wymaganiom ujętym w podstawie programowej. Śpiew piosenek w znacznym stopniu ułatwia przyswajanie nowego słownictwa oraz podstawowych form gramatycznych i sprawia uczniom dużo radości. Z uwagi na ciesząc się dużym zainteresowaniem konkurs, nauczyciele języka angielskiego mają w planach wprowadzić ten element w klasach IV-VI. W planach na ten rok jest również organizacja szkolnego konkursu języka angielskiego, który formą i wymaganiami będzie odpowiadał sprawdzianowi klas szóstych, do którego przystąpią uczniowie obecnych klas piątych już w kwietniu 2015 roku.

Nauka przez zabawę i śpiew

Elżbieta Zabłocka, Alicja Ziętarska
Szkoła Podstawowa w Wielkim Leźnie

Czas na ekologię

Projekt realizowany w klasach 4-6

W dobie szybko rozwijającej się cywilizacji zwrócenie uwagi dzieci na proekologiczne zachowania względem natury jest rzeczą priorytetową. Szkoła stanowi dobre miejsce, aby te właściwe zachowania rozbudzać, rozwijać i pielegnować. W myśl tej idei w Szkole Podstawowej w Wielkim Leźnie podejmowane są działania zmierzające w tym kierunku. Projekt narodził się trzy lata temu i jest konsekwentnie realizowany przez nauczycielkę wychowania fizycznego Elżbietę Zabłocką i nauczycielkę przyrody Alicję Ziętarską. Zaczęliśmy od biwaku sportowo-edukacyjnego w Gaju pod hasłem „Z ekologią za pan brat”. Uczniowie zwiedzili stary młyn z tamą piętrzącą wodę, stawy, budynek wylęgarni ryb, ogródek dydaktyczny w Grzmięcy. Przewodnik z Brodnickiego Parku Krajobrazowego pokazał dzieciom miejsca żerowania bobrów nad Skarlanką. Uczniowie mieli również zajęcia związane z orientowaniem się w terenie i rozpoznawaniem gatunków drzew.

Kolejne przedsięwzięcie miało miejsce w Ośrodku UMK Bachotek. Korzystając z uprzejmości Jerzego Górniaka, uczniowie uczestniczyli w biwaku „Poznaj swój region - Brodnicki Park Krajobrazowy”. Głównym celem pobytu była obserwacja fauny i flory nad jeziorem Bachotek oraz sprzątanie pobliskiego terenu ze śmieci w ramach akcji „Sprzątanie Świata”, w której uczestniczymy konsekwentnie od wielu lat. Jest to ściśle powiązane z programem kółka przyrodniczego.

Biogazownia BIOGAL w Boleszynie

Jesteśmy małą lokalną społecznością, ale nie brakuje w naszym regionie ludzi, którym leży na sercu dobro przyrody. Zwróciliśmy się z prośbą o umożliwienia zwiedzania Biogazowni - BIOGAL w Boleszynie. Spotkaliśmy się z życzliwością prezesa spółki Andrzeja Galińskiego, który zaprosił nas do swojej firmy. Podczas bezpośredniego obcowania z nowoczesnymi technologiami uczniowie w łatwy sposób przyswoili sobie wiedzę o energii odnawialnej.

Nasza szkoła położona jest w bardzo malowniczym terenie w bliskim sąsiedztwie jezior Wielkie Leźno i Małe Leźno. Dzięki temu mieliśmy dogodną sytuację, aby utworzyć kółko sportowo-wędkarskie. Członkostwo w PZW dało możliwość nawiązania współpracy z zarządem koła wędkarskiego w Brodnicy, który zobligował się do pomocy materialnej w postaci sprzętu wędkarskiego. Główne cele kółka to: propagowanie wędkarstwa jako sposobu spędzania czasu wolnego, rozbudzania potrzeby kontaktu z przyrodą, uczenie szacunku dla przyrody oraz nauka przewidywania skutków określonej działalności człowieka.

Wędkarstwo jako sposób spędzanie wolnego czasu

Realizacja naszych przedsięwzięć jest możliwa dzięki ludziom dobrej woli. Nie udałoby się to bez wsparcia władz Urzędu Gminy w Brzozie, dyrektora naszej szkoły. Dzięki nim uczniowie korzystają z bezpłatnego transportu, otrzymują nagrody w konkursach ekologicznych.

Współpraca w ramach aktywności fizycznej

Choć to być może zaskakujące, *dla rozwoju umysłu fundamentalne znaczenie posiada aktywność fizyczna*. Nie wszyscy zdają sobie sprawę z tego, że gdy małe dziecko wykonuje z pozoru zwykłe ruchy, tak naprawdę prowadzi intensywne przygotowanie do przyszłego życia intelektualnego. Na przykład kiedy maluch raczkuje, tym samym przygotowuje mózg do nauki czytania i pisania: raczkowanie i inne ruchy naprzemienne aktywizują bowiem ciało modelowe mózgu, pozwalające na komunikację między półkulami, która dla procesów czytania i pisania jest niezbędna.

Umiejętności wyższego rzędu, jak czytanie i pisanie, nie mogą się rozwinąć, jeśli u dziecka nie współpracują ze sobą zmysły dotyku, równowagi i właśnie koordynacji ruchów. Usprawniając procesy operowania tymi zmysłami i ich wzajemną koordynację - dzięki odpowiednim ćwiczeniom - zapobiegamy przyszłym kłopotom w nauce szkolnej.

Aktywność fizyczna jest także częścią procesu rehabilitacji. Przyczynia się do poprawy zdrowia i utrzymania kondycji. Działa na cały organizm, poprawia wydolność oddechową, krążenia, siłę mięśni, sprawność, koordynację ruchową oraz działa stymulująco na ośrodkowy układ nerwowy. Ruch jest także czynnikiem antydepresyjnym, motywującym do działania i pozwalającym uwierzyć we własne siły.

Na bazie tej właśnie wiedzy, od wielu lat przy współpracy nauczycieli *Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 3* oraz rodziców i terapeutów *Stowarzyszenia Rodzina w Bydgoszczy*, powstają niecodzienne, integracyjne przedsięwzięcia sportowo-rehabilitacyjne. Dzięki wspierającym dotacjom z *Urzędu Miasta Bydgoszczy* również w październiku i listopadzie 2013 roku dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną brali udział w *VIII Miejskim Mityngu Pływackim Szkół Specjalnych i Integracyjnych* oraz w kolejnej edycji *Miejskiego Dnia*

Aktywności Motorycznej Osób Niepełnosprawnych pod nazwą *Każdy może zostać piłkarzem*. Są to cykliczne wydarzenia, już na stałe goszczące w kalendarzu bydgoskich imprez sportowych.

W zawodach pływackich na bydgoskiej Perle wzięło udział siedem ekip reprezentujących placówki szkolnictwa specjalnego w Bydgoszczy.

Jesteśmy dumni z wszystkich pływaków, którzy wspaniale rywalizowali, demonstrując swoje umiejętności, ciągle podnoszone na zajęciach z pływania. Warto dodać, że w zawodach biorą udział także początkujący ze sprzętem pneumatycznym oraz startujący w konkurencji „chód w wodzie”.

Najmłodsi zaś wychowankowie, często także z najmniejszymi umiejętnościami ruchowymi, spotkali się na integracyjno-sportowej imprezie pod nazwą: *Każdy może zostać piłkarzem*. Nie mogąc doczekać się piłkarskich sukcesów kadry narodowej, chcieliśmy wskazać przyszłych reprezentantów Polski. Uczestnicy udowodnili, jak wiele drzemie w nich energii, radości i umiejętności sportowych. Odważnie pokonywali ruchomą równowagę, dokładnie podawali piłki, w skupieniu pokonywali tor przeszkód, aby w wielkim finale strzelać wspaniałe gole.

Spontaniczność naszych zawodników wzbudza w nas potrzebę działania, motywację i entuzjazm. Jest kreatywnym motorem nie tylko dla osób z niepełnosprawnością mentalną, ale także dla nas. Szczególnie podczas zawodów możemy zobaczyć autentyczną radość i wolę walki oraz przekonać się, jak wielką sprawą jest dla nich nasza akceptacja.

Tyle jest energii i aktywności w naszych uczniach, ile potrafimy jej w nich wyzwolić! Jeśli robimy to w sposób właściwy i kontrolowany, może przynieść tylko dobre i pożądane skutki. Zaszczepianie za młodu miłości do ruchu oraz nawyku aktywności ruchowej powinno wynikać nie tylko z dbałości o prawidłowy rozwój jednostki i społeczeństwa, ale także z elementarnej troski o zdrowie.

fol. Tadeusz Rybski

Joanna Grabowska-Janowiak

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy

Legends and fairy tales of the kujawsko-pomorskie region

W roku szkolnym 2013/2014 w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy zainaugurowano trzecią edycję Dziecięcej Akademii Czytania Bajek. Działanie zostanie zrealizowane w Bydgoszczy we współpracy z filiami terenowymi biblioteki.

Jest to część projektu edukacji regionalnej realizowanego w ramach **Kujawsko-Pomorskiej Akademii Dziecięcej**. Nowa oferta biblioteki skierowana jest do dzieci przedszkolnych i uczniów młodszych klas szkół podstawowych.

III edycja poświęcona jest legendom i bajkom z regionu kujawsko-pomorskiego. Podczas zajęć uczniowie poznają opowieści z terenu Pałuk, Kujaw, Borów Tucholskich i Krajny, a także obyczaje i obrzędy świąteczne, zwyczaje, kulturę regionu, tradycyjne potrawy.

Spotkania, polegające na czytaniu bajek i legend dotyczących regionu, realizowane są we współpracy ze szkołami i przedszkolami. **Ich atutem jest wielokulturowość regionu.** Każde zajęcia kończą się wykonaniem prac plastycznych, ilustrujących prezentowane bajki lub legendy.

Działanie Akademii wspiera Fundacja ABCXXI **CAŁA POLSKA CZYTA DZIECIOM.**

CELEM ZAJĘĆ JEST:

- popularyzacja województwa kujawsko-pomorskiego jako regionu wielokulturowego
- odnajdywanie swoich korzeni kulturowych i ugruntowanie własnej tożsamości
- promowanie własnego dziedzictwa kulturowego
- upowszechnianie wielowiekowych tradycji środowiska lokalnego
- popularyzacja książki i biblioteki wśród najmłodszych dzieci
- wytworzenie pozytywnych motywacji do czytania książek
- integracja dzieci
- budzenie potrzeb estetycznych i poznawczych dzieci
- kształtowanie wrażliwości artystycznej dzieci
- doskonalenie umiejętności współdziałania w zespole.

PROGRAM

KAŻDEGO SPOTKANIA PRZEWIDUJE:

- pogadankę wprowadzającą w temat zajęć
- prezentację tekstu literackiego (głośne czytanie lub opowiadanie)
- rozmowę kierowaną sprawdzającą stopień zrozumienia tekstu przez dzieci oraz dającą im możliwość wyrażenia swoich emocji
- zajęcia indywidualne lub zespołowe, np. wykonanie ilustracji lub innej pracy tematycznie związanej z prezentowanym tekstem, karty pracy, karty okolicznościowe
- krótki film edukacyjny.

PROPONOWANE TEMATY

NAJBLIŻSZYCH ZAJĘĆ:

- Spotkanie z „Koziołkiem Matołkiem” – wirtualna wizyta w Muzeum w Pacanowie
- Spotkanie z regionem sępoleńskim: „Sępoleński trójkąt – o sprytnym Chwostku”
- Spotkanie z regionem tucholskim
- Tradycje i zwyczaje świąteczne w różnych zakątkach Europy – zajęcia zorganizowane z wolontariuszami z Włoch, Hiszpanii, Ukrainy, Bośni, Serbii
- Pałuki: „Pałuckie pierduńce”
- Spotkanie z regionem nakielskim
- Spotkanie z regionem żnińskim
- Spotkanie z Ziemią Koronowską
- Dziecięca biesiada literacka.

Spotkania organizowane są co miesiąc. Dla potrzeb Kujawsko-Pomorskiej Akademii Dziecięcej przystosowano salę dydaktyczną do prowadzenia zajęć z najmłodszymi. Jest w niej wydzielona część rekreacyjna do czytania oraz biurka do zajęć plastycznych. Więcej informacji na stronie

www.pbw.bydgoszcz.pl

Kontakt: tel. 52 341 19 84.

Zapraszamy do udziału w projekcie!

Województwo kujawsko-pomorskie – region wielu kultur

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy i jej 9 filii terenowych dysponuje zasobami, które mogą być wykorzystywane do zdobywania i poszerzania wiedzy o regionie kujawsko-pomorskim.

W oparciu o zbiory biblioteka i filie organizują oraz prowadzą lekcje z zakresu edukacji regionalnej dla uczniów szkół wszystkich poziomów kształcenia. Dla potrzeb nauczycieli dostępne są scenariusze lekcji oraz różnorodne materiały do wykorzystania podczas realizowania edukacji regionalnej, w tym dokumenty życia społecznego w regionie i w środowisku lokalnym.

W Wydziale Informacyjno-Bibliograficznym biblioteki, a także we wszystkich filiach dostępne są bibliografie i zestawienia bibliograficzne dotyczące regionu.

Biblioteka i filie organizują wystawy stałe i czasowe z wykorzystaniem własnych zasobów związanych z regionem, a także spotkania z ciekawymi ludźmi dla uczniów szkół, nauczycieli i wszystkich osób zainteresowanych. Zapraszamy do **Muzeum Oświaty** na lekcje muzealne.

Realizowane tematy:

1. Szkoła naszych dziadków i pradiadków
2. Uczniowie polscy w walce o język ojczysty - germanizacja i rusyfikacja szkolnictwa w okresie zaborów
3. Nauczanie religii w szkole
4. Od rylca do wiecznego pióra, czyli historia pisma i materiałów piśmienniczych
5. Wspomnienia granatowego mundurka, czyli spotkania z uczniami dawnej szkoły
6. Martyrologia nauczycieli bydgoskich w latach drugiej wojny światowej
7. Tajne nauczanie w okresie okupacji niemieckiej
8. Pierwsze dni wojny w Bydgoszczy - „krwawa niedziela”
9. Polska szkoła na obczyźnie - Olga Trybuchowska
10. Sylwetki nauczycieli bydgoskich – F. Kaja, J. Świetlik, F. Grot
11. Szkoły, których nie ma - kroniki, zdjęcia, pamiętki
12. Odbudowa szkolnictwa bydgoskiego w latach 1945-1956
13. Harcerstwo w szkole
14. Samorządowość w szkole

15. Gazetki szkolne dawniej i dzisiaj

16. Nauczyciel - więcej niż zawód, czyli jak zostawało się nauczycielem.

W filii w Koronowie został opracowany autorski program **„Edukacja regionalna i dziedzictwo kulturowe Ziemi Koronowskiej”**. Nagromadzenie materiałów o najbliższym regionie w obrębie **kartoteki regionalnej i dokumentów życia społecznego** stanowi bazę dydaktyczną do prowadzenia lekcji bibliotecznych oraz spotkań warsztatowych w bibliotece. Oto niektóre propozycje lekcji o charakterze regionalnym:

- **Koronowo – spacerem po moim mieście**
- **Karol Pomianowski – twórca Zalewu Koronowskiego**
- **130. rocznica urodzin Tytusa Chałubińskiego: związek Ziemi Koronowskiej z Podhalem**
- **Cysterski Gaj – perła historyczno-geograficzna Ziemi Koronowskiej.**

Od 2005 roku w koronowskiej filii biblioteki realizowany jest autorski projekt edukacyjny **Mała architektura sakralna Ziemi Koronowskiej**. Poszukiwanie informacji o figurach, kapliczkach i krzyżach na obszarze miasta i gminy Koronowo prowadzone jest we współpracy ze środowiskiem lokalnym, w ramach lekcji bibliotecznych, zajęć szkolnych i pozaszkolnych. Jest to przedsięwzięcie, do którego zaproszeni zostali nauczyciele, katecheci, księża, studenci i uczniowie oraz wszyscy zainteresowani osobliwościami Ziemi Koronowskiej. We współpracy z Urzędem Miasta Koronowo i Towarzystwem Miłośników Ziemi Koronowskiej zostanie wydany pierwszy przewodnik dokumentujący architekturę sakralną w regionie.

Od 1982 roku biblioteka gromadzi wszelkie dostępne publikatory o regionie: monografię Koronowa, albumy, przewodniki, książeczki informacyjne, biuletyny, mapy okolic Koronowa, plany miasta. Zebrano pokaźną kolekcję widokówek, kart okolicznościowych, które informują o pięknie przyrody i zabytkach kultury materialnej małej ojczyzny. Zbiory te udostępniane są wszystkim zainteresowanym mieszkańcom i instytucjom.

Zgromadzone i opracowane materiały o regionie pozwoliły przygotować pierwszą **bibliografię regionalną „Koronowo i okolice”**. Zawiera wydawnictwa zwarte i komplet czasopisma regionalnego „Tematy Koronowski”. Korzystają z niej studenci piszący prace dyplomowe, uczniowie, nauczyciele, którzy realizują lekcje edukacji regionalnej. Dostępna jest dla wszystkich zainteresowanych tematyką regionalną na stronie internetowej filii. Poszukiwanie informacji w zasobach regionalnych biblioteki prowadzi do większej integracji społeczności lokalnej z małą ojczyzną.

W filii w Tucholi opracowano pomoce dydaktyczne dla nauczycieli realizujących zajęcia edukacji regionalnej w szkołach. Program **„Tucholskie miejsca pamięci i mała architektura sakralna: kapliczki przydrożne i cmentarne”** autorstwa Joanny Ollick-Jelińskiej, dostarcza nauczycielom informacji, które dotąd były rozproszone w różnych źródłach. Poza wiedzą merytoryczną (definicje i opisy miejsc), można w nim znaleźć również opracowane jednostki dydaktyczne (konspekty lekcji, karty pracy), odnoszące się do miejsc pamięci i kultu religijnego, które można realizować o każdej porze roku i przy różnych okazjach, jak również w trakcie realizacji innych bloków tematycznych. Jest tak skonstruowany, że umożliwia nauczycielowi jego modyfikację.

Opracowano również ramowy program zajęć dla kół regionalnych działających w gimnazjach **„Skąd pochodzimy? Dokąd zmierzamy?”**.

Program autorstwa Joanny Ollick-Jelińskiej ma charakter uniwersalny i może służyć nauczycielom wszystkich typów szkół. Zgodnie z założeniami po zakończeniu cyklu zajęć uczeń powinien:

- znać podstawowe fakty historyczne, tradycje, kulturę materialną i duchową
- umieć zaprezentować własny region i jego walory, a także odróżnić go od innych
- docenić wartości, jakie tkwią w regionie
- lepiej rozumieć siebie i innych
- akceptować wielokulturowość regionów Polski
- odnosić się z szacunkiem do innych kultur
- umieć nawiązać współpracę z rówieśnikami innych krajów europejskich.

W filii w Sępólnie Krajeńskim realizowane są lekcje **„Dziedzictwo kulturowe naszej małej ojczyzny – Krajny”** oraz **„Historia zapisana w życiorysach – znani i nieznani bohaterowie naszego regionu”** dla uczniów gimnazjów.

W filii w Świeciu zostały zorganizowane spotkania spotkanie autorskie z lokalną poetką Bożeną Ronowską i promocja tomiku „W rumiankowej dolinie”, a także z księdzem Franciszkiem Kameckim w związku z jubileuszem 50-lecia twórczości poetyckiej dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

W filii w Szubinie realizowane są zajęcia edukacyjne **„Tworzymy bibliografię regionalną”** oraz **„Poznajemy miejscową gwarę”** dla uczniów szkół

ponadgimnazjalnych.

W filii w Żninie prowadzone są zajęcia edukacyjne **„Legends Pałuckie”** dla uczniów młodszych klas szkolnych.

Projekt edukacji regionalnej **„Wielokulturowość województwa kujawsko-pomorskiego – wyzwania edukacyjne”** w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy i jej 9-ciu filiach ma następujące cele.

Cel ogólny:

Popularyzacja i propagowanie wiedzy o regionie kujawsko-pomorskim poprzez wspomaganie szkół i nauczycieli w procesie dydaktycznym, opartym na realizowaniu projektów z zakresu edukacji regionalnej.

Cele operacyjne:

- Odnajdywanie swoich korzeni kulturowych i ugruntowanie własnej tożsamości
- Stymulowanie różnorodności poprzez promowanie własnego dziedzictwa kulturowego
- Kształtowanie postaw szacunku i tolerancji wobec odmienności, nawiązywanie dialogu, przeciwdziałanie postawom ksenofobicznym.

Cele szczegółowe:

- Ocalić pamięć o ludziach, którzy tu żyli, pracowali i umierali
- Gromadzić, opracowywać, przechowywać oraz udostępniać archiwalne i materialne pamiątki i dokumenty związane ze środowiskiem lokalnym
- Sławić swoją „małą ojczyznę” poprzez popularyzację dziedzictwa kulturowego
- Wychowywać młodzież w duchu szacunku dla przeszłości i cnót obywatelskich oraz etycznych
- Wzmacniać poczucie własnej wartości
- Upowszechniać wielowiekowe tradycje środowiska lokalnego
- Pobudzać naukowe, sportowe i artystyczne (literackie, plastyczne, reżyserskie, muzyczne) talenty młodzieży.

Biblioteka i filie gromadzą, opracowują, przechowują i udostępniają zbiory, dokumentujące dziedzictwo kulturowe na obszarze całego województwa kujawsko-pomorskiego. Posiadają bogatą ofertę lekcji z zakresu edukacji regionalnej, wystaw czasowych i stałych oraz konkursów tematycznych. Ustawa o samorządzie województwa nakłada na jego władze obowiązek pielęgnowania polskości oraz rozwój i kształtowanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców, a także pielęgnowanie i rozwijanie tożsamości lokalnej. Dzięki dysponowaniu różnorodnymi zasobami biblioteka i jej filie wpisują się w realizację tego zadania poprzez wspomaganie szkół i nauczycieli w ich działalności edukacyjnej w tym zakresie. Głównym celem projektu edukacji regionalnej jest budowanie tożsamości regionalnej poprzez zapoznanie mieszkańców z historią i walorami województwa kujawsko-pomorskiego, którego jesteście mieszkańcami.

Zajęcia biblioteczne nagrodzone w ogólnopolskim konkursie

W styczniu 2013 roku minęła 150. rocznica wybuchu powstania styczniowego. Honorując patriotyczne oddanie i szlachetne poświęcenie powstańców, senat RP ogłosił rok 2013 Rokiem Powstania Styczniowego, a także wezwał instytucje państwowe i samorządowe wszystkich szczebli do godnego uczczenia tej doniosłej rocznicy. Apel zawarty w uchwale senatu RP stał się dla autorek tej wypowiedzi inspiracją do zaplanowania, opracowania i realizowania zajęć **„Źródła informacji o bohaterach powstania styczniowego na Kujawach – gromadzenie i ocena informacji”**. Powstanie styczniowe to pamiętne w historii narodu polskiego wydarzenie. Miało swoje odbicie również w dziejach naszego regionu. Jego bohaterowie – Izabela Zbiegniewska, Bartek Nowak, Stanisław Bechi, Marceli Kujawa-Półczyński – to ważne postacie w życiu kulturalnym, społecznym i politycznym Kujaw w drugiej połowie XIX wieku, na trwałe zapisane w historii i pamięci, o czym świadczy nadanie ich imion ulicom i miejscom pamięci w regionie. Zadaniem biblioteki pedagogicznej jest wspieranie szkół i placówek oświatowych w realizacji ich zadań, dlatego zajęcia tu przeprowadzone nie były lekcjami historii, ale uczyły uczestników, jak efektywnie poszukiwać rzetelnych i sprawdzonych źródeł informacji o powstaniu 1863 roku, pozyskiwać materiały, które mogą służyć pomocą w przygotowaniu imprez rocznicowych, bogacić wiedzę przygotowujących się do konkursów oraz wspierać realizację uczniowskich projektów edukacyjnych związanych z powstaniem styczniowym i historią Kujaw.

Od stycznia 2013 roku prowadzimy w naszej placówce zajęcia dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych zapoznające ich ze źródłami informacji o wyżej wspomnianych postaciach i wydarzeniach. Większość środków dydaktycznych (prezentacja i ćwiczenia) przygotowaliśmy w formie cyfrowej, umożliwiającej pracę z interaktywną tablicą multimedialną. Wykorzystanie tego nowoczesnego narzędzia aktywi-

zuje pracę uczniów na lekcji, pozwala w formie zabawy, gier interaktywnych wprowadzających element rozrywki, utrwaląc wiadomości. Ćwiczenia w ostatniej części zajęć mają za zadanie wdrażać uczniów do korzystania z bibliotecznych katalogów i baz danych, do umiejętnego poszukiwania materiałów w formie tradycyjnej i cyfrowej. Zajęcia zawierają także element ewaluacji, który pozwala doskonalić naszą pracę i lepiej dostosować dobór materiału oraz formy pracy do potrzeb i zainteresowań naszych uczniów.

24 stycznia 2013 roku na stronie internetowej KPCEN została zamieszczona informacja o organizowanym przez Muzeum Niepodległości w Warszawie konkursie „Pamięć o Powstaniu i Powstańcach Styczniowych”.

Zajęcia o powstaniu prowadzone w naszej bibliotece cieszyły się zainteresowaniem i przebiegały bardzo sprawnie, uczestnicy oceniali je pozytywnie. Dlatego postanowiłyśmy ich scenariusz oraz przygotowane materiały dydaktyczne wysłać na ten konkurs. Był adresowany do uczniów wszystkich typów szkół i nauczycieli historii, języka polskiego, nauczania zintegrowanego, plastyki, muzyki, wiedzy o kulturze. Rozgrywany był w kilku kategoriach wiekowych: szkoły podstawowe klasy 0-3 i 4-6, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne. Nauczyciele stanowili odrębną kategorię. Do Muzeum Niepodległości w Warszawie nadesłano łącznie 343 prace z Polski, a nawet ze szkół polonijnych spoza kraju. Organizatorzy podkreślali, że prace prezentowały wysoki poziom oraz dostarczyły wielu nowych, często mało znanych informacji o przebiegu powstania w różnych regionach Polski.

Nasze materiały na konkurs wysłałyśmy zgodnie z wymogami regulaminu w czerwcu, a we wrześniu dowiedziałyśmy się, że lekcja o źródłach wiedzy o powstańcach styczniowych walczących i działających na Kujawach zajęła trzecią lokatę w kategorii scenariusze lekcji lub zajęć pozalekcyjnych.

15 października 2013 roku w siedzibie Muzeum Niepodległości w Warszawie odebrałyśmy imienne dy-

plomy dla nas i nagrody książkowe dla naszej placówki. W programie uroczystości organizatorzy przewidzieli również pokaz filmu „Rok 1863” oraz zwiedzanie wystawy „Gorzka chwała. Cieniom Stycznia 1863”. Miło nam podzielić się słowami, które dyrektor Muzeum Niepodległości doktor Tadeusz Skoczek skierował do autorek:

Zgłoszony scenariusz zajęć nawiązujących do tej rocznicy zyskał wysoką ocenę jury. Cieszę się, że wbrew

powszechnym narzekaniom na stan polskiej oświaty tacy nauczyciele jak Panie potrafią w sposób ciekawy przekazywać uczniom wiedzę i kształtować ich postawy. To wspaniały wyraz mądrze pojmowanego patriotyzmu.

Mamy nadzieję, że zamieszczony tu nagrodzony scenariusz, stanie się dla innych nauczycieli źródłem inspiracji, a nasz sukces zachęci do podejmowania nowych wyzwań edukacyjnych.

ŹRÓDŁA INFORMACJI O BOHATERACH POWSTANIA STYCZNIOWEGO NA KUJAWACH

1. Temat lekcji:

Źródła informacji o bohaterach powstania styczniowego na Kujawach – gromadzenie i ocena informacji.

2. Cele lekcji:

UCZEŃ:

- rozumie znaczenie powstania styczniowego w tradycji narodu polskiego
 - dostrzega związki między dziedzictwem historycznym w regionie a spuścizną narodową
 - wymienia nazwiska powstańców styczniowych związanych z regionem Kujaw
 - korzysta świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie z różnych źródeł informacji, również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych, w tym z Internetu
 - dobiera źródła informacji krytycznie, kierując się ich wiarygodnością, wybiera tylko te sprawdzone
 - jest zmotywowany do wyszukiwania i upamiętniania śladów powstania w swoim regionie.
3. Przedmiot: zajęcia biblioteczne
4. Metody: elementy wykładu nauczyciela wsparte prezentacją, opowiadanie wsparte prezentacją, pokaz, ćwiczenia praktyczne, praca z komputerem i tablicą interaktywną.
5. Formy pracy: zbiorowa, grupowa, indywidualna.
6. Czas trwania zajęć: 90 minut.

7. Pomoce dydaktyczne: komputery z dostępem do Internetu, tablica interaktywna.

8. Poziom (rodzaj szkoły): gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne.

9. Treści kształcenia z podstawy programowej:

GIMNAZIUM:

- posługując się odpowiednimi systemami wyszukiwania, znajduje informacje w internetowych zasobach danych, katalogach, bazach danych
- świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie korzysta (jako odbiorca i nadawca) z elektronicznych środków przekazywania informacji, w tym z Internetu
- pobiera informacje i dokumenty z różnych źródeł, w tym internetowych, ocenia pod względem treści i formy ich przydatność do wykorzystania w realizowanych zadaniach i projektach.

SZKOŁA PONADGIMNAZJALNA:

- korzysta z podstawowych usług w sieciach komputerowych związanych z dostępem do informacji i wymianą informacji
- szuka literatury przydatnej do opracowania różnych zagadnień (w zasobach bibliotecznych korzysta zarówno z tradycyjnego księgozbioru jak i zapisów multimedialnych i elektronicznych, w tym z Internetu)
- ocenia zasoby Internetu z punktu widzenia rzetelności i wiarygodności informacyjnej; świadomie i krytycznie odbiera zawarte w nich treści
- znajduje dokumenty i informacje, gromadzi je na potrzeby realizowanych projektów z różnych dziedzin.

10. Przebieg zajęć, uwzględniający praktyczne wskazówki dla nauczyciela.

Lp	Ogniwo lekcji	Czynności nauczyciela	Czynności uczniów	Wskazówki dla nauczyciela
1.	Powitanie	Wita uczniów, przedstawia się, proponuje zajęcie miejsc.	Zajmują miejsca, wyciszą się, koncentrują na lekcji.	Stworzenie atmosfery sprzyjającej uczeniu się.
2.	Wprowadzenie. Zapoznanie uczniów z tematem i celami lekcji	Przedstawia, wyjaśnia, prezentuje na tablicy temat i cele lekcji. Przypomina, że rok 2013 ogłoszony został przez senat RP Rokiem Powstania Styczniowego.	Głośno odczytują rozporządzenie senatu RP. W oparciu o tekst wskazują najważniejsze fakty dotyczące powstania: • data wybuchu • czas trwania • przyczyny • znaczenie.	Cele lekcji widoczne przez całą lekcję!
3.	Polskie zrywy narodowowyzwoleńcze	Wyświetla zadania do rozwiązania na tablicy interaktywnej.	Wykonują ćwiczenia, porządkują daty.	Jeżeli zadanie sprawia trudność uczniowi przy tablicy, warto zasugerować, że klasa „może podpowiadać”.
4.	Kujawy - region	Prezentuje mapę Kujaw, wskazuje granice, najważniejsze miejscowości.	Umiejscawiają swoją miejscowość na mapie Kujaw.	W lekcji bibliotecznej mogą uczestniczyć uczniowie z Włocławka lub miejscowości ościennych.
5.	Powstanie styczniowe na Kujawach	Skąd można czerpać informacje o przebiegu powstania na Kujawach?	Wypowiadają swoje opinie, podają przykłady, przypuszczenia.	Nauczyciel zbiera różne opinie, nie ocenia, nie wartościuje.
6.	„Kontredans kujawski” – utwór literacki oparty na wydarzeniach z czasów powstania na Kujawach	Prezentuje powieść Teresy Bojarskiej „Kontredans kujawski”. Krótko omawia fabułę i podaje nazwiska bohaterów powieści: Stanisław Bechi, Bartek Nowak, Izabela Zbiegniewska, Marceli Kujawa-Półczyński, Tamara Zaporowa, porucznik Paśnicki.	Wymieniają nazwiska, które są im już znane, są to nazwiska patronów włocławskich ulic.	Zainteresowanie powieścią można wzbudzić, ukazując intrygę i rozwikłanie tajemnicy.
7.	Literatura piękna w kontekście gromadzenia informacji o faktach historycznych	Pyta uczniów, czy literatura piękna jest właściwym źródłem do gromadzenia rzetelnej informacji o faktach historycznych.	Opierając się na wiedzy z języka polskiego, powinni wyjaśnić, że autor utworu literackiego ma prawo posługiwać się fikcją literacką i dokonywać własnej interpretacji faktów.	Literatura piękna może być uzupełnieniem wiedzy historycznej, ale nie zasadniczym źródłem informacji. Teresa Bojarska jest także współautorką opracowania historycznego o wydarzeniach powstania styczniowego na Kujawach.

8.	Źródła informacji i ocena ich wiarygodności	Zadaje pytania: Czy właściwym jest szukanie rzetelnej naukowej informacji przy pomocy popularnych wyszukiwarek internetowych? Jak oceniać rzetelność informacji zamieszczanych w Internecie?	Uczniowie mają świadomość, że nie wszystkie informacje zamieszczane w sieci są rzetelne i wiarygodne, mogą podać konkretne przykłady.	Przygotowywanie referatów, prezentacji na lekcje historii wymaga korzystania ze sprawdzonych, wiarygodnych, autorytatywnych źródeł.
9.	Ocena wartości informacji	Wyświetla i omawia prezentację „Ocenianie wartości informacyjnej źródeł z sieci”.	Notują kroki do oceniania wiarygodności źródeł.	
10.	Instytucje wspierające proces gromadzenia informacji	Zadaje pytanie: Skąd, poza Internetem, czerpać informacje o bohaterach powstania styczniowego na Kujawach? Sugeruje przyjrzenie się stronom bibliotek włocławskich: -Miejska Biblioteka Publiczna we Włocławku -Biblioteka Włocławskiego Towarzystwa Naukowego we Włocławku -Biblioteka Pedagogiczna KPCEN we Włocławku. Nauczyciel zapoznaje uczniów z katalogiem i kieruje przeglądaniem katalogu biblioteki w poszukiwaniu informacji.	Sprawdzają, na których stronach WWW bibliotek jest dostępny katalog online. Pod kierunkiem nauczyciela poznają pracę z katalogiem online.	
11.	Biblioteki cyfrowe jako źródło informacji	Prezentuje biblioteki cyfrowe. Jakiego rodzaju zbiory i w jakiej formie udostępniają? Prawa autorskie w wolnym dostępie.	Poznają strony Kujawsko-Pomorskiej BC, Wielkopolskiej BC, Europeany.	
12.	Praca w grupach	Kieruje podziałem uczniów na 4 grupy. Wspomaga poszukiwanie źródeł i materiałów o poszczególnych postaciach oraz wydarzeniach historycznych w zbiorach: • BP KPCEN • KPBC • WBC • Europeany.	Pod kierunkiem nauczyciela przeglądają w zespołach zasoby wskazanych bibliotek, wynotowują, jakie materiały będące źródłem wiedzy o bohaterach powstania na Kujawach udaje im się znaleźć, w jakiej formie są dostępne. Grupa przeglądająca katalog naszej biblioteki może złożyć zamówienie i przejrzeć znalezione materiały.	Hasła przedmiotowe wg JHP BN wspierające poszukiwania w katalogach bibliotecznych: Powstanie 1863 roku Włocławek - historia - XIX wieku Kujawy XIX wieku Izabela Zbiegniewska, Stanisław Bechi, Bartek Nowak, Marceł Kujawa-Półczyński.

13.	Prezentacja dorobku grup	Zachęca uczniów do zaprezentowania wyników poszukiwań	Wybierają lidera grupy, który prezentuje wyniki pracy zespołu. Jak przebiegały poszukiwania? Jaka jest forma wyszukanych źródeł (książka, film, czasopismo, e-book, wydawnictwa dostępne on-line).	Ocena wspierająca uczniów.
14.	Podsumowanie zajęć	Przypomina najważniejsze elementy lekcji: • Mówiliśmy o wydarzeniach i bohaterach powstania styczniowego w naszym regionie. • Szukaliśmy materiałów będących źródłem informacji o tych wydarzeniach. • Poznaliśmy możliwości pozyskiwania informacji we wrocławskich bibliotekach oraz w bibliotekach cyfrowych. • Nauczyliśmy się, aby weryfikować wiarygodność źródeł i informacji. • Który z elementów zajęć oceniamy jako szczególnie ciekawy i przydatny? Nauczyciel dziękuje za udział w zajęciach, żegna się z uczestnikami.	Zapisują na tablicy własne refleksje dotyczące lekcji, zapisują je w programie „na pamiątkę” dla prowadzących zajęcia.	Element ewaluacji zajęć.

Bibliografia:

1. Bojarska Teresa, *Kontredans kujawski*, Warszawa 1971.
2. Górniak Janina, *Panna Izabela*, Włocławek 2005.
3. *Innowacyjność w edukacji historycznej i w promocji dziedzictwa kulturowego regionu* / pod red. Zdzisława Biegańskiego i Teresy Maresz, Toruń 2012.
4. Krajewska Beata, *Patroni wrocławskich ulic*, Włocławek 2000.
5. Nagowska Monika, *Nowa podstawa programowa z pomocą biblioteki szkolnej*, Warszawa 2010.
6. Petty Geoff, *Nowoczesne nauczanie: praktyczne wskazówki i techniki dla nauczycieli, wykładowców i szkoleniowców*, Gdańsk 2010.
7. *Z dziejów powstania styczniowego na Kujawach i Ziemi Dobrzyńskiej* / pod red. Sławomira Kalembki, Warszawa 1989.

Technologia pozwala rozwijać umiejętności językowe – kurs języka angielskiego dla bibliotekarzy

Efektywne nauczanie języków obcych odbywa się obecnie nie tylko poprzez tradycyjne metody, ale i za pomocą nowych technologii. Coraz częściej wykorzystywana jest metoda e-learningu. Praca zdalna odbywa się na platformie edukacyjnej. Najczęściej do tego celu wykorzystywana jest platforma Moodle, pozwalająca na stworzenie wirtualnego środowiska nauki.

Kurs „Język angielski dla bibliotekarzy” ma na celu podniesienie znajomości języka angielskiego zawodowego wśród bibliotekarzy za pomocą niezwykle efektywnej metody nauczania – e-learningu.

Powstał dzięki współpracy pomiędzy bibliotekarzami ekspertami, akademickim wykładowcą języka angielskiego oraz specjalistami od tworzenia kursów e-learningowych.

Skierowany jest do bibliotekarzy wszystkich typów bibliotek, posiadających podstawową znajomość języka angielskiego (poziom A2 – pre-intermediate), którzy chcą poszerzyć słownictwo z zakresu bibliotekarstwa i informacji naukowej.

Założeniem programu jest realizacja zawartych w nim treści w ciągu 60 godzin zajęć zdalnych. Jest to optymalny czas, zapewniający właściwe przyswojenie przez uczestników omawianych zagadnień. Zasadniczy cel kursu, jakim jest podniesienie poziomu znajomości języka angielskiego zawodowego wśród bibliotekarzy, jest realizowany poprzez doskonalenie umiejętności czytania i słuchania tekstów specjalistycznych, pogłębianie wiedzy z zakresu gramatyki i słownictwa specjalistycznego oraz poszerzanie wiedzy zawodowej.

W czasie trwania kursu uczestnicy nabywają umiejętność swobodnego czytania angielskich tekstów specjalistycznych, efektywnego wyszukiwania literatury i informacji zawodowych, komunikowania się z anglojęzycznymi użytkownikami biblioteki oraz pisanie służbowej korespondencji.

Ponadto przyswajają techniki wystąpień publicznych, a także utrwalają umiejętności stosowania wybranych struktur gramatycznych i rozumienia tekstów słuchanych.

Wymagania związane z kursem to, oprócz podstawowej znajomości języka angielskiego, umiejętności związane z obsługą oprogramowania biurowego i posługiwania się przeglądarką internetową oraz pocztą elektroniczną. Do efektywnej nauki konieczny jest także dostęp do komputera wyposażonego w aplikację Adobe Reader, program do przeglądania filmów, przeglądarkę internetową, dostęp do Internetu oraz włączona w przeglądarce możliwość przyjmowania *cookies* (ciasteczek).

Problematyka kursu została podzielona na 9 modułów, w każdym z nich zaplanowano:

- tekst specjalistyczny z nagraniem *native speaker*
- materiał filmowy
- materiał opisujący wybrane zagadnienie gramatyczne
- słownictwo z tekstu i filmu
- ćwiczenia utrwalające słownictwo i materiał gramatyczny
- ćwiczenia sprawdzające – samosprawdzające
- ćwiczenie sprawdzające – sprawdzane przez prowadzącego
- materiał uzupełniający.

Kurs trwa 18 tygodni, w czasie których uczestnicy systematycznie, w swoim tempie, zapoznają się z udostępnianym materiałem i wykonują ćwiczenia w określonym dla każdego z nich czasie i zgodnie z następującymi zasadami:

- ćwiczenia sprawdzające (samosprawdzające) – liczba podejść: 5, metoda oceniania: średnia ocena z 5 podejść
- quizy – liczba podejść: 5, metoda oceniania: średnia ocena z 5 podejść
- ćwiczenia utrwalające słownictwo – nieograniczona liczba podejść, metoda oceniania: najwyższa ocena

- ćwiczenia sprawdzające oceniane przez prowadzącego – zadanie typu online, przesyłane tylko raz, oceniane zgodnie z określoną przy każdym zadaniu skalą punktową. Nadesłane rozwiązania zadań są oceniane przez prowadzącego na bieżąco w miarę napływu prac.

Uzyskane wyniki uczestnicy mogą oglądać w zakładce Oceny.

Kolejne moduły kursu odsłaniane są co dwa tygodnie. Kurs kończy się testem sprawdzającym.

Warunkiem zaliczenia kursu jest aktywny i systematyczny udział w zajęciach, bieżąca analiza zaprezentowanego materiału, realizacja minimum 80% ćwiczeń i quizów oraz rozwiązanie testu końcowego.

Procedury komunikacyjne, które obowiązują uczestników kursu:

- forum aktualności – to tablica ogłoszeń dla kursu, na niej zamieszczane są bieżące informacje organizacyjne
- forum dyskusyjne „Mam problem” – jest miejscem sygnalizowania i rozwiązywania problemów i trudności pojawiających się zarówno przy realizacji ćwiczeń, jak i korzystaniu z platformy
- blok wiadomości – służy do bezpośredniego (prywatnego) kontaktu między słuchaczami kursu
- kalendarz – przypomina uczestnikom o terminach odsyłania zadań.

Platforma Moodle to znakomite miejsce do realizacji językowych zajęć zdalnych. Udostępnia uczestnikom kursu języka angielskiego nie tylko materiały edukacyjne (udźwiękowane teksty źródłowe, ćwiczenia gramatyczne, quizy, filmy), ale oferuje nowe kanały komunikacyjne, służące wspieraniu uczenia się.

Nauczanie w trakcie kursu odbywa się metodą asynchroniczną – uczący się i prowadzący nie muszą być jednocześnie w tym samym czasie i miejscu. Czas nauki dostosowany jest do preferencji i potrzeb uczestnika, daje możliwość powrotu do wszystkich partii materiału.

Ważnym aspektem powodzenia w uczeniu się języka angielskiego metodą zdalną jest motywacja wewnętrzna uczestnika kursu. Istotny jest sposób rozpoczęcia pracy na platformie – czy spotka się z opieką ze strony prowadzących kurs i przyjaznym środowiskiem innych uczestników, czy pozytywnie oceni warunki pracy na platformie? Kolejnym składnikiem motywującym jest uzyskiwanie dobrych ocen. Rolą prowadzących jest utrzymanie wysokiego poziomu motywacji u uczestników kursu (podkreślanie ważności

przekazywanych treści, korzyści z nabycia nowej wiedzy, podtrzymywanie zainteresowania proponowanymi tematami, nagradzanie za osiągnięcia w nauce).

W trakcie kursu u uczestników pojawia się również motywacja negatywna – brak odpowiedzi na przekazywane wiadomości, negatywne opinie wyrażane na forum, złe wyniki za wykonane zadania. Prowadzący kurs szybko reagują na wszelkie uwagi krytyczne i starają się niwelować oznaki niezadowolenia tak, aby motywacja do nauki nie spadała.

Niepowodzenia uczestników kursu łatwo jest zdiagnozować, ponieważ platforma pozwala na stały monitoring działań. Proces uczenia się każdego z uczestników można monitorować, analizując raporty wejść na poszczególne podstrony zawierające zasoby kursu (teksty, ćwiczenia gramatyczne, słówka czy materiał filmowy). Wyniki analizy dają odpowiedź na pytanie, czy u uczestnika spada poziom zainteresowania kursem i zmniejsza on wysiłek wkładany w uczenie się (co w efekcie może prowadzić do rezygnacji z uczestnictwa w kursie).

Dotychczas zrealizowano dwie edycje kursu języka angielskiego dla bibliotekarzy. Ukończyło go 130 osób reprezentujących wszystkie typy bibliotek (szkolne, publiczne, pedagogiczne i naukowe). Odnotowany poziom rezygnacji z zajęć waha się pomiędzy 5 a 10% (nie jest to odsetek wysoki, co znaczy, że ta forma nauczania języka została przez bibliotekarzy zaakceptowana). Kurs języka angielskiego dla bibliotekarzy realizowany na platformie Moodle cieszy się dużym zainteresowaniem i gromadzi pozytywne opinie osób, które go ukończyły. Bibliotekarze (w tym ci z małych miejscowości) doceniają komfort nauki w wirtualnym środowisku. Pracują w dogodnym dla siebie czasie, w tempie dostosowanym do swoich możliwości, a poprzez forum „Mam problem” mają możliwość stałego kontaktu z prowadzącymi kurs.

Proces uczenia się i nauczania języka angielskiego na platformie Moodle ściśle się ze sobą wiążą. Uczenie się to praca własna uczestnika, natomiast nauczanie to aktywność prowadzących kurs, polegająca na proponowaniu treści i motywowaniu uczestników do wykonywania zadań. To od poziomu motywacji uczestników w samokształceniu zależy, czy osiągną sukces, a cel postawiony przez autorów kursu „...pogłębienie wiedzy w zakresie gramatyki i słownictwa specjalistycznego oraz poszerzenie wiedzy zawodowej” zostanie osiągnięty¹.

¹ Informacje o kursie języka angielskiego dla bibliotekarzy zamieszczone są na stronie serwisu Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna SBP w zakładce „Kurs języka angielskiego” – <http://e-pedagogiczna.edu.pl/466,11.html>.

Gotowość szkolna dziecka sześciolatniego

Zestawienie bibliograficzne (w wyborze)

WYDAWNICTWA ZWARTÉ

1. Diagnoza dziecka w kontekście przekraczania progu szkolnego / Agnieszka Głowala // W: Nauczyciel wczesnej edukacji: oczekiwania społeczne i praktyka edukacyjna / pod red. Jolanty Bonar. - Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2011. - S. 104 – 115
2. Dziecko u progu szkoły: dojrzałość szkolna dzieci a ich gotowość do nauki / Leokadia Wiatrowska, Halina Dmochowska. - Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2013
3. Jak pracować z sześciolatkami / [Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy et al.]. - Bydgoszcz: Kuratorium Oświaty, 2013
4. Nauczycielska diagnoza gotowości do podjęcia nauki szkolnej: jak prowadzić obserwację dzieci, interpretować wyniki i formułować wnioski / Edyta Gruszczyk-Kolczyńska, Ewa Zielińska. - Kraków: Centrum Edukacyjne Bliżej Przedszkola, 2011
5. (Nie)gotowość szkoły na przyjęcie najmłodszego ucznia. Refleksje z badań / Grażyna Rura // W: Edukacja małego dziecka: praca zbiorowa. T. 5, Nauczyciel-wychowawca w przedszkolu i szkole / pod red. Ewy Ogrodzkiej-Mazur, Urszuli Szuścik, Małgorzaty Zalewskiej-Bujak. - Cieszyn: Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego; Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2013. - S. 79 – 100
6. O pomyślny start szkolny dziecka / pod red. Sabiny Guz, Iwony Zwierzchowskiej; Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie. - Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP, 2010.
7. Przygotowanie dzieci do podjęcia nauki w szkole // W: Pedagogika przedszkolna / Anna Klim - Klimaszewska. - Warszawa: Instytut Wydawniczy „ERICA”, 2010. - S. 143 – 157
8. Sześciolatki w szkole: poradnik dla rodziców i nauczycieli dzieci sześciolatków / Dorota Smoleń, Karolina Piękoś. - Kraków: Centrum Edukacyjne Bliżej Przedszkola, 2013
9. w Radomiu / Aneta Jakubowska, Aneta Kalbarczyk // Meritum. - 2013, nr 2, s. 57-60
6. Gotowość zdrowotna dziecka do podjęcia nauki - wybrane zagadnienia / Aleksandra Wolny-Niedzielska // Nauczanie Początkowe. - 2010/2011, nr 1, s. 74-80
7. Harmonogram programu adaptacyjnego / oprac. Iwona Ziolkowska // Doradca Dyrektora Przedszkola. - 2011, nr 22, s. 34
8. Idę do szkoły! / Adrianna Cholewa, Paulina Kulikowska // Remedium. - 2012, nr 9, s. 6-7
9. Informacja o gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole / Ewa Zielińska // Bliżej Przedszkola. - 2012, nr 10, s. 14-19
10. Informacja o gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej / Wiesława Mądrawska // Doradca Dyrektora Przedszkola. - 2013, nr 41, s. 24-26
11. Informacja o gotowości szkolnej dziecka / Wiesława Mądrawska // Doradca Dyrektora Przedszkola. - 2012, nr 31, s. 20-21
12. Informacja o stanie gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole: przykład / Elżbieta Korczewska // Doradca Nauczyciela Przedszkola. - 2012, nr 7, s. 25-26
13. Jak pomóc dziecku w dobrym starcie do szkoły? / Bożena Janiszewska // Wychowanie w Przedszkolu. - 2013, nr 9, s. 18-[25]
14. Kiedy dziecko jest gotowe do szkoły? / Joanna Goc // Bliżej Przedszkola. - 2012, nr 1, s. 19-21
15. Mamo, tato idę do szkoły? / Bogumiła Frankowska // Wiadomości, Głosy, Rozmowy o Szkole. - 2013, nr 5, s. 5-7
16. Ostatni dzwonek! Przygotowanie dziecka do szkoły / Anna I. Brzezińska // Remedium. - 2013, nr 1, s. 10-12
17. Przedszkola niepubliczne a nabór sześciolatków do szkół / Wiesława Mądrawska // Doradca Dyrektora Przedszkola. - 2013, nr 38, s. 42-44
18. Przygotowanie do szkoły / Danuta Wójcik; rozm. przepr. Dorota Smoleń // Bliżej Przedszkola. - 2012, nr 6, s. 12-[15]
19. Przykład osiągnięcia gotowości szkolnej przez dziecko 6-letnie // Doradca Dyrektora Przedszkola. - 2011, nr 21, s. 34-35
20. Samodzielność dziecka a jego gotowość do nauki / Bogumiła Ogrodowczyk // Meritum. - 2013, nr 2, s. 23-27
21. Sześciolatek w szkole - zadania rodziny i szkoły. Cz. I / Anna I. Brzezińska, Dominika Szymańska // Remedium. - 2012, nr 11, s. 4-5
22. Sześciolatek w szkole - zadania rodziny i szkoły. Cz. II / Anna I. Brzezińska, Dominika Szymańska // Remedium. - 2012, nr 12, s. 4-5
23. Sześciolatki w szkole - fakty i mity / Wiesława Mądrawska // Doradca Dyrektora Przedszkola. - 2013, nr 41, s. [50]-52
24. Sześciolatki w szkole - fakty i mity / Wiesława Mądrawska // Doradca Dyrektora Szkoły. - 2013, nr 33, s. 60-61
25. Waga wychowania przedszkolnego w procesie przygotowywania dziecka do podjęcia nauki w szkole / Aneta Jegier // Meritum. - 2013, nr 2, s. 17-22
26. Wiek biologiczny a wyniki egzaminacyjne / Roman Dolata // Meritum. - 2013, nr 2, s. 14-16

ARTYKUŁY Z CZASOPISM

1. Czy zabieramy dzieciństwo sześciolatkom? / Hanna Liberska, Mirosława Matuszewska // Psychologia w Szkole. - 2011, nr 4, s. 97-105
2. Diagnoza przedszkolna: klucz do nauki w klasie pierwszej / Elżbieta Korczewska // Doradca Nauczyciela Przedszkola. - 2012, nr 7, s. 4-9
3. Dlaczego w ramach diagnozy gotowości dzieci do nauki szkolnej trzeba fachowo prowadzić obserwację i analizować dziecięce kompetencje? / Edyta Gruszczyk-Kolczyńska, Ewa Zielińska // Bliżej Przedszkola. - 2011, nr 10, s. 34-37
4. Gotowość dzieci czy gotowość szkoły?: kilka refleksji na marginesie dyskusji o 6-latkach / Małgorzata Żytko // Meritum. - 2013, nr 2, s. 2-7
5. Gotowość szkolna: studium diagnozy gotowości uczniów w Zespole Niepublicznych Placówek Oświatowych Specjalnych

Konferencja metodyczna
DZIECKO W WIELKIEJ SIECI
TECHNOLOGIE CYFROWE A ROZWÓJ DZIECKA.
Modelowanie relacji dzieci - media cyfrowe.

Kluczowe cele:

- Prezentacja najnowszych osiągnięć naukowych związanych z wpływem technologii cyfrowych na rozwój emocjonalny i edukacyjny dzieci i młodzieży
- Analiza kluczowych cyberzaburzeń – **cyberagresja, cyberseks, cyberprzestępczość, „błoto” informacyjne**
- Przedstawienie skutecznych metod projektowania relacji dzieci – technologie cyfrowe oraz profilaktyki szkolnej w tym zakresie

Metoda: wykłady konwersatoryjne z prezentacjami

Konferencję poprowadzi zespół specjalistów
z Centrum Profilaktyki Społecznej

Serdecznie zapraszamy

dyrektor KPCEN w Bydgoszczy

Patronat:

Urząd Marszałkowski
Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu

zaprasza na:

***Wymieńmy doświadczenia, czyli o metodach
i formach pracy z uczniami sześciolatkami,***

cykl kwietniowych i majowych spotkań seminaryjnych,
nawiązujących do debaty *Sześciolatek pierwszoklasistą*,
która miała miejsce w Toruniu 25 lutego 2014 r.

Dzień pamięci o Holokauście,

organizowany w ramach Toruńskich Dni Dialogu „Bliżej siebie”
we współpracy z Wyższą Szkołą Filologii Hebrajskiej
w Toruniu 30 kwietnia 2014 r.

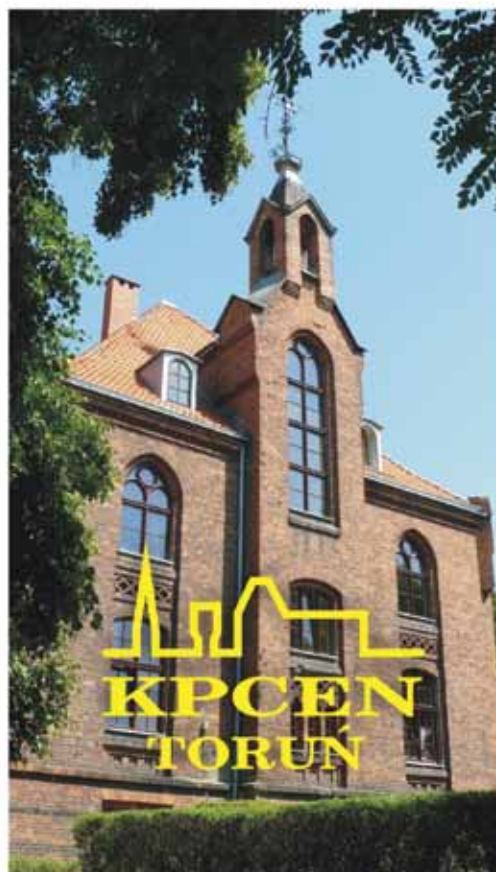
BYĆ z...odbiorcą cyberkultury.

Potencjał małego i młodego człowieka,

IV Konferencję i warsztaty dla nauczycieli oraz animatorów
kultury 31 maja 2014 r. Konferencję przygotowują: KPCEN,
„Baj Pomorski” i Uniwersytet Mikołaja Kopernika.

Szczegółowe informacje

www.kpcen-torun.edu.pl

DOSKONALENIE ZAWODOWE NAUCZYCIELI W PUBLICZNYCH PLACÓWKACH WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

- debaty
- warsztaty
- publikacje
- konsultacje
- konferencje
- kursy online
- programy autorskie
- opieka metodyczna
- kursy kwalifikacyjne
- pomiar dydaktyczny
- innowacje pedagogiczne
- szkoleniowe rady pedagogiczne

**ZAPRASZAMY
DO WSPÓŁPRACY**

KUJAWSKO-POMORSKIE CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI W BYDGOSZCZY

PLACÓWKA AKREDYTOWANA

tel. 52 349-31-50

52 349-31-03

kom. 607-886-112, 697-011-84

formy@cen.bydgoszcz.pl

www.cen.bydgoszcz.pl, www.kursyonline.bydgoszcz.pl

Kujawsko - Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli
w Toruniu

PLACÓWKA AKREDYTOWANA

tel. 56 62 277 47;

881 93 10 25, fax. 56 62-23-181

ul. Henryka Sienkiewicza 36, 87-100 Toruń

www.kpcen-torun.edu.pl

PLACÓWKA AKREDYTOWANA
Kujawsko-Pomorskie Centrum
Edukacji Nauczycieli we Włocławku

www.cen.org.pl

ul. Nowomiejska 15A
87-800 Włocławek

kpcen@cen.info.pl

tel. 54 231 33 42

